

International Federation of
Library Associations and Institutions

IFLA Okul Kütüphaneleri Rehberi

IFLA Okul Kütüphaneleri Bölümü Daimi Komitesi tarafından yazılmıştır.

Uluslararası Okul Kütüphanecileri Derneği Yönetim Kurulu katkılarıyla Barbara Schultz-Jones ve Dianne Oberg editörlüğünde yayımlanmıştır.

Gözden geçirilmiş 2. baskı

Haziran 2015

IFLA Profesyonel Komitesi tarafından onaylanmıştır.

Turkish translation/ Türkçe çeviri

Translated by: Sevgi Arıoğlu and Ayşe Yüksel Durukan.

March 2018/ Mart 2018

Bu belge Türkçe'ye çevrilmiştir ve orijinal metinden farklılıklar görülebilir. Bu çeviri sadece referans amaçlıdır.

International Federation of Library Associations and Institutions, 2015.

© 2015 Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu. Bu çalışma Creative Commons Atıf 3.0 (yerleştirilmemiş) Lisansı ile lisanslanmıştır. Lisansın kopyasını görmek için: creativecommons.org/licenses/by/3.0

IFLA
P.O. Box 95312
2509 CH Den Haag
Hollanda

www.ifla.org

İçindekiler

Önsöz.....	6
Uygulamaya İlişkin Özet.....	7
Öneriler.....	9
Giriş.....	11
Bölüm 1 : Okul Kütüphanesinin Misyon ve Amaçları.....	15
1.1 Giriş.....	15
1.2 İçerik.....	15
1.3 Okul kütüphanesi tanımı.....	15
1.4 Okul kütüphanesinin okul içindeki rolü.....	16
1.5 Etkin bir okul kütüphanesi programının koşulları.....	17
1.6 Okul kütüphanesi vizyonu.....	17
1.7 Okul kütüphanesinin misyonu.....	18
1.8 Okul kütüphanesi hizmetleri.....	18
1.9 Okul kütüphanesi hizmetleri ve programlarının değerlendirilmesi.....	18
Yararlı Kaynaklar.....	19
Bölüm 2 : Okul Kütüphanelerinin Yasal ve Finansal Çerçevesi.....	20
2.1 Giriş.....	20
2.2 Yasal dayanaklar ve konular.....	20
2.3 Etik dayanaklar ve konular.....	20
2.4 Okul Kütüphanesinin Geliştirilmesi Konusunda Altyapı Desteği.....	21
2.5 Politikalar.....	21
2.6 Planlama.....	22
2.7 Finansman.....	22
Yararlı Kaynaklar.....	23
Bölüm 3 : Okul Kütüphanesi için İnsan Kaynakları.....	24
3.1 Giriş.....	24
3.2 Çalışanların rolleri ve gerekçeler.....	24
3.3 Okul kütüphanecisinin tanımı.....	24
3.4 Okul kütüphane programlarının sağlanmasında gerekli yeterlikler.....	25
3.5 Profesyonel okul kütüphanecisinin rolleri.....	26
3.5.1 Öğretim.....	26
3.5.2 Yönetim.....	26
3.5.3 Liderlik ve iş birliği.....	27
3.5.4 Camia ile etkileşim.....	27
3.5.5 Kütüphane programı ve hizmetlerinin tanıtımı.....	28

3.6	Yardımcı okul kütüphane personelinin rol ve yeterlikleri.....	28
3.7	Okul kütüphanesi gönüllülerinin rol ve yeterlikleri	28
3.8	Etik standartlar	29
	Yararlı Kaynaklar	29
Bölüm 4 : Okul Kütüphanesinin Fiziksel ve Dijital Kaynakları		31
4.1	Giriş.....	31
4.2	Olanaklar	31
4.2.1	Konum ve alan	31
4.2.2	Mekanın düzenlenmesi.....	32
4.2.3	Fiziksel ve dijital erişim	32
4.3	Koleksiyon geliştirme ve yönetme	32
4.3.1	Koleksiyon yönetme politikaları ve usulleri	32
4.3.2	Dijital kaynaklarla ilgili konular.....	33
4.3.3	Koleksiyon standartları.....	34
4.3.4	Kaynak paylaşımı.....	35
	Yararlı Kaynaklar	35
Bölüm 5 : Okul Kütüphanesi Programları ve Etkinlikleri.....		37
5.1	Giriş.....	37
5.2	Program ve etkinlikler.....	37
5.3	Okuryazarlık ve okumayı özendirme.....	38
5.4	Medya ve bilgi okuryazarlığı öğretimi	39
5.5	Sorgulamaya dayalı öğrenme modelleri.....	40
5.6	Teknoloji entegrasyonu	43
5.7	Öğretmenler için mesleki gelişim	43
5.8	Okul kütüphanecisinin öğretimdeki rolü	43
	Yararlı Kaynaklar	44
Bölüm 6 : Okul Kütüphanesini Değerlendirme ve Halkla İlişkiler.....		45
6.1	Giriş.....	45
6.2	Okul kütüphanesini değerlendirme ve kanıta dayalı uygulama	45
6.3	Okul kütüphanesini değerlendirme yaklaşımları	46
6.3.1	Programın kalitesi	46
6.3.2	Paydaşların algısı.....	46
6.3.3	Program içeriği	47
6.3.4	Programın etkileri.....	47
6.3.5	Kanıta dayalı uygulama.....	48
6.4	Okul kütüphanesinin değerlendirmesinin etkileri.....	48
6.5	Okul kütüphanesi ve halkla ilişkiler	49
6.5.1	Tanıtım ve pazarlama	49

6.5.2 Savunma	49
Yararlı Kaynaklar	50
SÖZLÜK	52
KAYNAKÇA	55
Ek A : IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi (1999) [www.ifla.org/publications/iflaunesco-school-library-manifesto-1999].....	59
Ek B : Okul Kütüphanesi Bütçe Planlama	62
Ek C : Sorgulamaya Dayalı Öğrenim için Öğretim Modelleri.....	63
Ek D : Örnek Okul Kütüphanesi Değerlendirme Kontrol Listesi (Kanada).....	64
Ek E : Okul Müdürleri için Okul Kütüphanesi Değerlendirme Kontrol Listesi.....	66

Önsöz

Bu rehber, IFLA/UNESCO Okul Kütüphane Rehberi'nin ikinci basımını oluşturmaktadır (IFLA Profesyonel Raporlar 77). Okul kütüphanesi rehberinin ilk basımı 2002 yılında, önce Okul Kütüphaneleri Bölümü olarak sonra Okul Kütüphaneleri ve Kaynak Merkezleri Bölümü olarak geliştirilmiştir. Bu rehber nitelikli okul kütüphanesi personeli tarafından, tüm öğrenciler ve öğretmenlerin etkin okul kütüphanesi program ve hizmetlerine ulaşabilmelerini sağlamak için uzman okul kütüphanecileri ve eğitimde karar mercilerinin çalışmalarına yardımcı olmak üzere geliştirilmiştir.

IFLA konferanslarına katılan farklı ülkelerdeki bir çok insanın atölye çalışmaları, yıl içinde düzenlenen toplantılar, çevrim içi görüşmeler sırasında oluşan münazaralar, tartışmalar ve danışma konularının ele alınarak oluşturulduğu bir rehberdir. Editörlerimiz projenin oluşumunu, uzmanlık ve deneyimlerini büyük bir tutkuyla paylaşan IFLA Okul Kütüphaneleri Bölümü ve Uluslararası Okul Kütüphaneciliği Derneği (IASL) yönetim kurulu daimi komite üyelerinin yanı sıra uluslararası okul kütüphaneleri camiasının diğer üyelerine borçludur. İnceleme ve açıklamalarını bu rehberde yansıtan IFLA Yerli Konular Özel İlgi Alanları Grubuna teşekkür ederiz.

IFLA Okul Kütüphaneleri Daimi Komitesi üyeleri ve çalışanlarına teşekkür ederiz. Nancy Achebe (Nijerya), Tricia Adams (BK, Bilgi Merkezi Koordinatörü/Web Editörü), Lisa Åström (İsveç), Lesley Farmer (ABD, Blog/Haber Bülteni Editörü), Karen Gavigan (ABD), Rei Iwasaki (Japonya), Mireille Lamouroux (Fransa), Randi Lundvall (Norveç), Danielle Martinod (Fransa), Luisa Marquardt (İtalya), Dianne Oberg (Kanada, Yazman), Barbara Schultz-Jones (ABD, Başkan) ve Annike Selmer (Norveç). Yazışan Üyeler: Lourense Das (Hollanda), Patience Kersha (Nijerya), B. N. Singh (Hindistan), Diljit Singh (Malezya). IASL Yönetici ve Çalışanları : Lourdes T. David (Filipin), Busi Diamini (Güney Afrika), Nancy Everhart (ABD), Elizabeth Greef (Avustralya, Başkan Yardımcısı), Madhu Bhargava (Hindistan), Kay Hones (ABD, Başkan Yardımcısı), Geraldine Howell (Yeni Zelanda), Katy Manck (ABD, Sayman), Luisa Marquardt (İtalya), Dianne Oberg (Kanada), Diljit Singh (Malezya, Başkan), Ingrid Skirrow (Avusturya), Paulette Stewart (Jamaika) ve Ayşe Yüksel-Durukan (Türkiye). Yazım ve inceleme sürecinin diğer aşamalarında anlamlı katkıları bulunan meslektaşlarımız: Ingrid Bon (Hollanda), Foo Soo Chin (Singapur), Veronika Kámán (Macaristan), Susan Tapulado (Filipinler), Ross Todd (ABD), Gloria Trinidad (Filipinler).

Barbara Schultz-Jones, Başkan
Dianne Oberg, Yazman
IFLA Okul Kütüphaneleri Bölümü
Haziran 2015

Uygulamaya İlişkin Özet

Okul Kütüphanesi Bildirgesi. 1999 IFLA/UNESCO *Okul Kütüphaneleri Bildirgesi*'nde olduğu gibi tüm dünyada okul kütüphaneleri ortak bir amacı paylaşırlar: *Herkes için öğretim ve öğrenmede okul kütüphanesi*. Okul kütüphane personeli *Çocuk Hakları Birleşmiş Milletler Bildirgesi (1959)*, *Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (1989)*, *Yerli Halklar Hakları Birleşmiş Milletler Bildirgesi* 'ne ve (2007) ve IFLA'nın ana değerlerini koruyup sahip çıkmaktadır. Bildirgede okul kütüphaneleri, eğitimler için olduğu kadar öğrenciler için de öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin iyileştirilmesi ve geliştirilmesinde bir güç olarak öngörülmektedir.

Okul Kütüphanesi Rehberi. Tüm rehberler ulaşmayı arzu ettiğimiz hedefler ile makul ölçüde erişebileceklerimiz arasında bir uzlaşmadır. Bu rehberlere katkı sağlayanlar okul kütüphanelerinin misyon ve değerlerinden esinlenmişlerdir. İyi kaynaklara sahip ve iyi desteklenen okul kütüphanelerinin bulunduğu ülkelerde bile okul kütüphanesi çalışanları ve eğitimde karar mercileri, tüm okul camiasının öğrenme ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmek ve değişen enformasyon ortamını dikkate alarak hizmet sunmaktadırlar.

Okul Kütüphanelerinin Amacı. Tüm okul kütüphanelerinin amacı topluma sorumlu ve etik değerlere sahip bilgi okuyuları öğrenciler yetiştirmektir. Bilgi okuyuları öğrenciler, enformasyon ihtiyaçlarının farkında olup fikirler dünyasında etkin olabilen bağımsız öğrenenlerdir. Sorun çözmede kendine güvenen, amacına uygun ve güvenilir enformasyona ulaşma becerisine sahip bireylerdir. Çoklu yanıt veya yanıtın olmadığı durumlarla kolaylıkla baş edebilirler. Çalışmalarını üst düzeyde ve yaratıcı bir şekilde gerçekleştirirler. Bilgi okuyuları öğrenciler esnek, değişimlere uyum gösterebilen, bireysel ve grup çalışmalarına yatkın kişilerdir.

Okul Kütüphanelerinin Yapısı. Okul kütüphaneleri yerel, bölgesel ve ulusal yetki çerçevesinde öğrenmede fırsatlar sağlamak ve bilgi toplumunda yer alabilmek için gerekli yetenekleri geliştirmek için vardır. Okul kütüphanelerinin sürekli gelişen bir eğitim ve kültür ortamına yanıt verebilmeleri için mevzuat ve gerekli finansman ile desteklenmesi gerekmektedir.

Okul kütüphanelerinin var olma nedenlerinden biri de öğrencileri ve camianın diğer öğrenen üyelerinin hak ve sorumluluklarını etik bir çerçeve içinde tutmaktır. Okul kütüphanelerinde hizmet veren gönüllüler dahil tüm personel, birbirleri ve okul camiasındaki diğer bireyler ile etik ilkeler çerçevesinde ilişkilerini yürütmelidir; kütüphane kullanıcılarının haklarını kendi konfor ve çıkarlarının önünde tutarak uğraş verirlir. Kütüphane hizmetlerini sunarken kendi kişisel tutum ve inançlarının oluşturduğu ön yargıdan uzak hareket ederler. Çocuk, genç ve yetişkin tüm kullanıcıların bilgiye erişim ve özel bilgilerin saklı kalması konusunda eşit davranmalıdır.

Okul Kütüphaneleri Personeli. Okul kütüphanelerinin öğretme ve öğrenmeyi kolaylaştıran rollerinden dolayı, okul kütüphanelerinin hizmet ve etkinlikleri sınıf öğretmenleri ile aynı eğitim ve hazırlık düzeyine sahip uzman personelin yönetiminde olmalıdır. Okul kütüphanecilerinin okulda liderlik rolü üstlenmelerinin beklenildiği durumlarda, okul kütüphanecilerinin okuldaki okul yöneticileri ve öğretim uzmanları gibi diğer uzmanlarla aynı hizmet düzeyine sahip olmaları gerekmektedir. Okul kütüphanelerinin işlemsel yönleri en iyi şekilde büro ve teknik personel ile desteklenerek, okul kütüphanecilerinin öğretim, yönetim, iş birliği ve liderlik gibi profesyonel rollerini yerine getirebilmeleri sağlanmalıdır.

Kütüphane personelinin oluşturulma modeli eğitimsel altyapı çerçevesinde yerel bağlam, mevzuat ve ekonomik koşullara göre çeşitlilik gösterir. Ancak 50 yılı aşkın süredir yapılan uluslararası araştırmalar göstermektedir ki, okul kütüphanecilerinin okuma ve bilgi okuyuzarlığı, okul

kütüphanesinin yönetimi, öğretmenlerle iş birliği yaparak eğitim toplumunda profesyonel hizmet vermesini gerektiren süreci başarabilmesi için örgün eğitim alması gerekmektedir.

Okul Kütüphanesi Koleksiyonu. Okul kütüphanecileri, eğitim materyallerinden meydana gelecek kütüphane koleksiyonunun oluşturulması ve bakımını belirleyen politikayı yönetici ve öğretmenlerle birlikte geliştirir. Koleksiyon yönetimi politikası, müfredat, özel ihtiyaçlar, okul camiasının ilgi alanları ve okul dışındaki camianın çeşitliliği göz önüne alınarak oluşturulmalıdır. Öğrencilerin eğitim sürecinde ihtiyaç duyacakları bilgilerin saptanarak meydana getirilecek kütüphane koleksiyonu için öğretmenlerin iş birliği önemlidir. Ayrıca okul kütüphaneleri, okul camiası üyelerinin yerli, dilsel, etnik, kültürel ve tüm diğer özelliklerini göz önünde bulundurarak koleksiyona yansıtmalıdır.

Okul Kütüphanelerinin Eğitim Programları: Okul kütüphanecileri pedagojik aktivitelerin merkezine odaklanmalıdır:

- okuryazarlık ve okumaya özendirmek;
- medya ve bilgi okuryazarlığı (örn., bilgi okuryazarlığı, enformasyon becerileri, enformasyon yeterlikleri, enformasyon akıcılığı, medya okuryazarlığı, geçişken okuryazarlık);
- sorgulamaya dayalı öğrenme (örn., probleme dayalı öğrenme, eleştirel düşünme);
- teknoloji entegrasyonu;
- öğretmenler için mesleki gelişim; ve
- edebiyat ve kültüre değer verme.

Okul kütüphanecileri, öğretmenler ile iş birliği yaparak öğrencilerin medya ve bilgi okuryazarlığı becerilerinin sistematik bir çerçevede geliştirilmesine önemli katkılarda bulunur.

Okul kütüphanesini değerlendirme: Değerlendirme, sürekli iyileştirme ve geliştirme döngüsünün önemli bir yönüdür. Değerlendirme, okulun hedefleri ile kütüphanenin programlarını ve hizmetlerini hizalamak için yardımcı olur. Değerlendirme, öğrenci, öğretmen, kütüphane personeli ve diğer eğitim camiasına, kütüphane programı ve hizmetlerinin sağladığı faydaları gösterir. Değerlendirme, hem kütüphane personeli hem de kullanıcılar açısından kütüphane programının ve hizmetlerinin geliştirilmesi gereken yönlerini ortaya çıkarması açısından değerlidir. Başarılı değerlendirme, programların ve hizmetlerin geliştirilmesinin yanı sıra yeni programlar ve hizmetlerin de iyileştirmesine yol açar.

Okul kütüphanesi için destek sağlamak: Değerlendirme ayrıca halkla ilişkiler ve savunma ile ilgili girişimleri yönlendirmek için esastır. Okul kütüphanelerinin eğitim ve öğretimdeki rolleri her zaman çok iyi anlaşılmamaktadır. Bu nedenle okul kütüphanecileri finans ve diğer ihtiyaçlar için destek olacak gruplar ve paydaşlar oluşturmalıdır.

Bu belge hakkında: Bu Okul Kütüphaneleri IFLA Bölümü tarafından yayımlanan okul kütüphanesi rehberinin ikinci basımıdır. Bu kurallar, tüm öğrencilerin ve öğretmenlerin nitelikli okul kütüphanesi personeli tarafından sunulacak etkili okul kütüphanesi programları ve hizmetlerine erişimini sağlamak için hem okul kütüphanesi uzmanları hem de eğitimde karar mercilerine yardımcı olmak için geliştirilmiştir. Bu rehber, farklı ülkelerden IFLA konferanslarına katılan danışmanlar ile yapılan toplantılar, yüz yüze görüşmeler, yazışmalar, tartışma, münazara ve çevrim içi görüşmeleri içermektedir. Okul Kütüphaneleri IFLA Bölümü ve Uluslararası Okul Kütüphaneciliği Derneği Yönetim Kurulu (IASL) Daimi Komitesi üyelerinin katkılarının yanı sıra ortak uluslararası okul kütüphanesi camiasının diğer üyelerinin verdikleri uzmanlık ve tutkulu destekleriyle oluşmuştur.

Barbara Schultz-Jones, Başkan
Dianne Oberg, Yazman
IFLA Okul Kütüphaneleri Bölümü

Haziran 2015

Öneriler

Aşağıdaki öneriler, tüm öğrenciler ve öğretmenlerin etkili okul kütüphane hizmetleri ve programlara erişimini sağlamak için nitelikli okul kütüphanesi personeli tarafından, okul kütüphanesi uzmanları ve eğitimde karar mercilerinin kullanımı için geliştirilmiştir. Öneriler kılavuzların metni ile uyumlu bir şekilde sunulurken metinleri destekleyen öneri, ilgili metnin sonunda belirtilmiştir.

Her bir önerinin okul kütüphanesi veya kütüphane sistemlerini durumlarına göre planlama, geliştirme, değerlendirme ve destekleme konusundaki beklentilerini belirlemek ve geliştirmek amacıyla ilişkilendirilmektedir. (Örneğin; “Evet, Kısmen, Hayır” (bakınız Ek D: Örnek Değerlendirme Kontrol Listesi) veya “Keşfetme, Ortaya Çıkarma, Geliştirme, Kurma, Geleceğe Taşıma” (bakınız *Leading Learning: Standards of Practice for School Library Learning Commons in Canada*, 2014, s. 9)

Öneri 1. Okul kütüphanesinin misyon ve amaçları, *IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi*'nde, *Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi* ve *Birleşmiş Milletler Yerli Halklar Bildirgesi*'nde açıklanan ilkeler ve IFLA'nın temel değerleriyle uyuşan bir biçimde ifade edilmiş olmalıdır.[Giriş, 1.7]

Öneri 2. Okul kütüphanesinin misyon ve amaçları, ulusal, bölgesel ve yerel eğitim yetkililerinin beklentileri, okulun müfredatındaki kazanımlar ile tutarlılığı açısından tanımlanmış olmalıdır. [Giriş, 1.1-1.8]

Öneri 3. Bir plan, okul kütüphanesinin başarısı için gerekli üç özelliğin geliştirilmesi için uygun olmalıdır: nitelikli bir okul kütüphanecisi; okul müfredatını destekleyen bir koleksiyon; ve okul kütüphanesinin sürekli büyüme ve gelişmesi için belirgin bir plan. [1.1–1.8]

Öneri 4. Okul kütüphane hizmetleri ve programlarının yanı sıra okul kütüphane personelinin çalışmalarının gözlemlenip değerlendirilmesi, okul kütüphanesinin okul camiasının değişen ihtiyaçlarını karşıladığından emin olmak için düzenli olarak yapılmalıdır. [1.9, 6.1–6.4]

Öneri 5. Okul kütüphanesi mevzuatı, kurulma, destek, sürekli gelişim ve tüm öğrencilerin erişebilirliği açısından hükümet düzeyinde veya düzeylerinde açıkça belirlenmiş yasal sorumlulukları içeren bir nitelikte olmalıdır. [2.1-2.2, 2.4-2.7]

Öneri 6. Okul kütüphanesi mevzuatı hükümet düzeyinde veya düzeylerinde, okul camiasının tüm üyelerinin etik sorumluluklarını açıkça tanımlamış, erişimde eşitlik, enformasyon edinme özgürlüğü ve gizlilik hakları, çoğaltım ve entelektüel mülkiyet ve çocukların bilme hakkı da dahil olmak üzere açıkça belirtilmiş olmalıdır. [2.3, 3.6-3.8]

Öneri 7. Okul kütüphanesi hizmetleri ve programları, okul kütüphaneciliği ve sınıf öğretmenliği örgün eğitimi almış profesyonel bir okul kütüphanecisi yönetimi altında olmalıdır. [3.1-3.4]

Öneri 8. Profesyonel bir okul kütüphanecisinin rolleri açık bir şekilde belirlenmelidir. Öğretim (okuryazarlık ve okumaya teşvik, sorgulamaya dayalı ve kaynağa dayalı), kütüphane yönetimi, okul çapında liderlik ve iş birliği, okul camiasıyla etkileşim ve kütüphane hizmetlerinin tanıtımı. [3.5, 3.5.4]

Öneri 9. Profesyonel kütüphaneci, yardımcı personel ve gönüllü çalışanlar dahil tüm kütüphane kadrosu, kütüphane mevzuatında yer alan, her bir kullanıcının eşit erişim, gizlilik hakkı ve bilgi sahibi olma hakkı konusunda görev ve sorumluluklarını açıkça anlamalıdır. [3.1, 3.2, 3.6, 3.7]

Öneri 10. Tüm okul kütüphane personeli okulun müfredat ve okul camiası üyelerinin, ulusal, etnik ve kültürel kimlikleriyle tutarlı, fiziksel ve dijital kaynaklar ile koleksiyonlarını geliştirmek için çalışır; kataloglama, yönetim ve kaynak paylaşımı gibi uygulamalar ile kaynaklara erişimi artırmak için çalışmalar yapmalıdır. [4.2.3, 4.3, 4.3.1-4.3.4]

Öneri 11. Okul kütüphanesinin olanakları, araç gereçleri, koleksiyon ve hizmetleri; öğrenci ve öğretmenlerin eğitim sürecindeki ihtiyaçlarını desteklemeli; tüm bu olanaklar, araç ve gereçler, koleksiyon ve hizmetler ihtiyaçlar değıştikçe geliştirilmelidir. [4.1-4.3]

Öneri 12. Camianın yaşam boyu öğrenme süreçlerini destekleyecek kaynaklara ve hizmetlere erişim sorumluluklarını yerine getirebilmek için okul kütüphaneleri ile halk kütüphaneleri ve üniversite kütüphaneleri arasında iş birliği geliştirilmelidir. [4.2, 5.4]

Öneri 13. Bir okul kütüphanecisinin odaklanması gereken temel öğretim etkinlikleri şunlardır: okuryazarlık ve okumaya özendirme; medya ve bilgi okuryazarlık öğretimi; sorgulamaya dayalı öğretim, teknoloji entegrasyonu, öğretmenler için mesleki gelişim. [5.2-5.7]

Öneri 14. Okul kütüphanesinin hizmet ve programları, okulun akademik, kültürel ve sosyal hedeflerine ulaşmasına katkı sağlamak için profesyonel bir okul kütüphanecisi tarafından, okul müdürü, müfredat liderleri, öğretmenler ve diğer profesyonel kütüphaneci grupları ve farklı kültürel, dilsel, yerli ve diğer kendine has grupların üyeleri ile iş birliği yapılarak geliştirilmelidir. [3.5, 3.5.4, 5.1-5.8]

Öneri 15. Kanıta dayalı uygulamalar, okul kütüphanesinin hizmet ve programlarına rehberlik etmelidir; profesyonel uygulamaları geliştirecek veriyi sağlayabilmeli ve okul kütüphanesinin hizmet ve programlarının öğretim ve öğrenmeye olumlu katkıda bulunduğunu gösterebilmelidir. [5.1, 5.2]

Öneri 16. Bir okul kütüphanesinin hizmet ve programlarının kullanımı ve desteği, okul kütüphanesi kullanıcıları –mevcut ve potansiyel- kütüphane paydaşları ve karar mercileri ile planlı ve sistematik bir iletişim içinde geliştirilmelidir. [6.4, 6.5]

Giriş

“Dünyadaki farklı okul kütüphaneleri ortak bir hedefi paylaşmaktadır: “Herkes için öğretim ve öğrenmenin geliştirilmesi.” Bu nedenle, okul kütüphanesi personeli herkes için fırsat eşitliğini savunmaktadır. Okul kütüphane personeli, *Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi* (1959), *Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi* (CRC, 1989), *Yerli Halklar Hakları Birleşmiş Milletler Bildirgesi* (2007), ve IFLA'nın temel değerlerini korumaktadır.

- *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*'nin 19. maddesinde somutlaşan, herkesin bilgiye erişim, düşünce ve anlatım özgürlüğü ilkelerinin kabulü,
- İnsanlar, topluluklar ve örgütler; sosyal, eğitsel, kültürel, demokratik ve ekonomik refahları için eşit şartlarda bilgiye erişme, fikir ve ifade özgürlüğüne sahip olmalıdırlar.
- Yüksek nitelikli kütüphane ve enformasyon hizmetlerinin sunulması bu ilkeye erişilmesini garantiler.
- Federasyonun tüm üyeleri, vatandaşlık, engellilik, etnik köken, cinsiyet, coğrafi konum, dil, siyaset felsefesi, ırk ya da din ayrımı gözetmeksizin tüm faaliyetlere katılmak ve bu faaliyetlerden yararlanmak için hizmet vermeyi taahhüt eder. (www.ifla.org/about/more).

Bu rehber okul kütüphanesinin gelişiminin *IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi*: : *Herkes için öğretim ve öğrenmede okul kütüphanesi* temel ilkelerine dayandırılmıştır. (bakınız Ek A). İlk kez 1999 yılında yayımlanan *Okul Kütüphanesi Bildirgesi* birçok dile çevrilmiştir ve okul kütüphanelerinin savunucuları tarafından okullarında, bölgelerinde ve ülkelerindeki okul kütüphanelerinin profilini yükseltmek için kullanılmaya devam etmektedir.

Bildirge dayanağı: "*Hükümetler, eğitimden sorumlu bakanlıkları aracılığıyla, bu Bildirge'nin ilkelerini uygulamak üzere strateji, politika ve planlar geliştirmelidir.*" Bu belgede yer alan kurallar tüm dünyada ulusal ve yerel düzeyde karar mercilerini bilgilendirmek, kütüphane camiasına destek ve rehberlik etmek amacıyla üretilmiştir. Okul liderlerinin Bildirge'de ifade edilen ilkelerin uygulanmasına yardım etmek için yazılmıştır. Okul ve okul kütüphaneleri ülkeden ülkeye büyük ölçüde değişim göstermektedir, bu yüzden kurallar okunarak yerel bağlamda bilinçli uygulamayı sağlayacak şekilde kullanılmalıdır.

Bu belge ile teşvik etmek ve ilham vermek amaçlanmıştır. Bu belgeye katkıda bulunanlar okul kütüphanesinin misyon ve değerlerinden esinlenip okul kütüphanesi çalışanları ve eğitimde karar vericilerin, iyi kaynaklara sahip ve iyi desteklenen okul kütüphanelerinin bulunduğu ülkelerde bile okul camiasının öğrenme ihtiyaçlarına uyum sağlayabilmek ve değişen enformasyon ortamını dikkate alarak hizmet sunmayı onaylamışlardır.

Tüm rehberler ulaşmayı arzu ettiğimiz hedefler ile makul ölçüde erişebileceğimiz arasında bir uzlaşmadır. Okul kütüphanecilerinin uygulamada kullanabileceği ve okul kütüphanelerinin gelecekteki hizmet ve programlarının gelişimini savunan, yerel duruma göre uygulanabilir standartlar ve rehberler kullanmalıdırlar. Standartlar ve rehberler yerel durumu en iyi bilen kişilerle “yansımalıdır”. Finansman, personel ya da renovasyon için arttırmalar söz konusu olduğunda, öğrenci öğrenmesi ve öğretmen başarısı gibi kanıtlar, standartların sağlanması için öne sürülen savlardan daha dayatmacı olmaktadır.

Finansman, teknoloji, koleksiyon, personel ve olanaklar gibi tüm standartların karşılanmış olması en iyi öğrenme ve öğretme ortamını garanti etmez. Daha da önemlisi, okul camiası üyelerinin okul kütüphaneleri hakkındaki düşünceleridir: okul kütüphanelerinin *ahlaki amaçlarına* hizmet (yani

gençlerin hayatlarında fark yaratmak) ve okul kütüphanelerinin *eğitimsel amacı* (yani herkes için eğitim ve öğretimin geliştirilmesi). Tesis, koleksiyon, personel ve teknolojik imkanlar sadece bu amaçlara ulaşmada hizmet eden araçlardır.

Müdürler, diğer paydaşlar ve okul kütüphanesi personelinin de dahil olmak üzere akılda tutması gereken önemli bir soru — öğrenci ve öğretmenlerin okul kütüphanesinin eğitim programı ve hizmetlerine erişmesini değerli kılacak olan nedir? Son dört yıldır yapılan araştırmalar göstermektedir ki okul kütüphanelerinde nitelikli personel ve kaynakların bulunması öğrencilerin akademik başarıları üzerinde önemli bir etki oluşturmaktadır. Bir okul kütüphanesinin en kritik kaynağı, öğretmenlerle işbirliği kuran, öğrencileri için anlamlı ve gerekli bilgi ortamları oluşturacak deneyime sahip olabilen profesyonel bir kütüphanecidir.

IFLA Okul Kütüphanesi Rehberi, okul kütüphanelerini farklı bölgelerde ve farklı yönlerde geliştirmek, kalkındırmak için destek amaçlı kullanılabilir. Gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde okul kütüphanelerinin olanakları kısıtlı olabilir; ancak okul kütüphaneleri, *ahlaki ve eğitim amaçlarını* farklı ve yaratıcı yöntemlere başvurarak, okul kütüphanesi iyileştirmesi için temel yapı taşı olan okuryazarlık uygulamalarının geliştirildiği bir ortam olarak ele alabilir. Yenilikçi okuma yazma projelerinin örnekleri, son IFLA destekli kitapta bulunabilir, *Okul Kütüphaneleri Üzerine Küresel Bakış Açuları: Projeler ve Uygulamalar – Global Perspectives on School Libraries: Projects and Practices* (Marquardt & Oberg, 2011). Yakın zamanda IFLA desteğiyle yayımlanan, okul kütüphanesi uygulamalarında yenilikçi girişimlerin geliştirilmesine, pazarlamasına yönelik uygulamalara ve örneklerle *Okul Kütüphanesi Rehberi için Küresel Eylem -Global Action on School Library Guidelines* adlı kitapta erişilebilir. (Schultz-Jones & Oberg, 2015).

IFLA / UNESCO *Okul Kütüphanesi Bildirgesi*, okul kütüphanesi geliştirmenin temel ilkelerini dile getirir. *Okul Kütüphanesi Rehberi* bu temel ilkelerin pratikte uygulanması konusunda yol gösterir. *Okul Kütüphanesi Rehberi*, küresel düşünüp yerel uygulamalarla “herkes için öğretme ve öğrenme” ortamını yaratmak için gerekli okul kütüphane hizmetlerini sağlamamızı destekleyerek yön vermektedir.

Küresel Düşünmek

Bu okul kütüphanesi rehberi, fırsat eşitliği ve sosyal adaleti var eden bir dünyaya katılımı öngörür. Bunlar için 21. yüzyıl bağlamında karakterize edilen değişim ve hareketlilik özellikleri göz önüne alınarak farklı düzeylerde ve sektörler arasındaki bağlantı sağlanacaktır. Dünya çapında insanların hayatı, küreselleşme, ekonomik-sosyal istikrarsızlık ve değişim, gelişen dijital ve mobil teknolojiler, çevrenin yeşillendirilmesinin sürdürülebilirliği gibi eğilimlerden etkilenmektedir.

Eğitim, müfredattaki değişiklikler ve gelişen teknoloji ile değişiyor, (örn., bulut bilişim, oyun, akıllı telefonlar, her öğrenciye bir bilgisayar). Birçok ülkede mali ve yasal bağlamda yeni finansman modellerine ihtiyaç vardır. Bu durum okullarda ve üniversitelerde yapılan kamu harcamalarını azaltmaktadır. Dünya çapında lise mezunlarının sayısı artıyor fakat birçok ülkede yüksek okul mezunlarının oranı hala yetersizdir. Ekonomik ve sosyal değişimlerdeki artış nedeniyle okullarda ve üniversitelerde ikinci dil öğrenenlerin ve yabancı öğrencilerin sayısı artmaktadır. Teknolojinin yaygınlaşması, öğrenenlerin enformasyona erişimini ve birbirleriyle etkileşim yöntemlerini değiştirmiştir. (OECD, 2014).

Kütüphaneler dijital gündemi oluşturan açık erişimli veri, öğrenme girişimleri ve yakınlaşma gibi eğilimlerden etkilenmektedir. Dünyanın birçok yerinde hükümetler, Avrupa Birliği'nin yedi unsura dayanarak oluşturduğu *Dijital Gündem*'e benzer planlama belgeleri geliştirdiler: (<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en>)

- 1) Dijital Tek Pazar - ulusal sınırların ötesine ücretsiz çevrim içi hizmet akışı ve içerik engellerini kaldırma
- 2) Birlikte Çalışabilirlik ve Standartlar – İnternet gibi kesintisiz etkileşim sağlayacak BT cihazlar, uygulamalar, veri depoları için yeni standartlar ve hizmetler oluşturma
- 3) Güven ve Güvenlik –Siber saldırılara karşı ve kişisel veri güvenliği için güçlendirilmiş kuralların düzenlenmesi
- 4) Hızlı ve Aşırı-hızlı İnternet - Daha hızlı erişim ve daha hızlı yüklemeler sağlamak için yatırımları arttırma
- 5) Araştırma ve Yenilik – Yenilikçi girişimlerin ticaretini arttırmak için BİT’e yatırım
- 6) Dijital Okuryazarlık, Beceriler ve Kapsamını Geliştirme – dijital becerilerin kazandırıldığı ve dezavantajlarının ele alındığı eğitim ve uygulamalar
- 7) BİT- Sağlanan Faydalar - enerji tüketimini azaltmak, kamu hizmetlerini düzenlemek ve kültürel mirasa erişim sağlamak.

Dijital gündem, okul kütüphane personelinin teknolojik araçları kullanma ve dijital becerilerini geliştirmesi ihtiyacını arttırmaktadır; kütüphaneci okul camiasındaki öğretmenlerle birlikte çalışıp öğrenci ve öğretmenlerin dijital becerilerini ve bilgilerini geliştirecek çalışmalar hazırlamalıdır. Tüm dünyada okul kütüphaneleri hizmetleri ve programları, dijital ve mobil teknolojilerdeki değişimlerden etkilenmektedir; dijital dünyadaki bu değişimler dijital vatandaşlık kurallarının öğretilmesi konusundaki ihtiyacı arttırmaktadır.

Yerel Hareket Etme

Okul Kütüphanesi Rehberi yerel bağlamlara, özellikle yasal ve müfredat açısından uygun şekilde geliştirilip uyarlanmalıdır. Okul kütüphanesi gelişimini düzenleyen mevzuat kanunları Kütüphane Yasası ya da Eğitim Yasası'na dahil edilebilir. Okul müfredatı ulusal veya yerel olarak geliştirilebilir. Bu belgeler, özellikle okul kütüphanesinin misyonu, rolü ve amaçlarını tanımlayabilir ya da bu konularda tamamen sessiz olabilir.

Okul Kütüphanesi Rehberi hükümetler, kütüphane dernekleri, okullar, okul yöneticileri, yerel komiteler ve okul kütüphanelerinin birbirlerini destekleyerek okulda ve okul dışındaki sosyal, etnik, kültürel, dilsel anlamda yerli ve farklı toplum üyelerinin eğitim kazanımları ve enformasyon ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlamaya yöneliktir.

Okul Kütüphanesi Rehberi eğitimde karar mercileri, hükümet yasama organları ve okul yöneticilerini; kaliteli okul kütüphane hizmetlerinin gençlerin başarısını arttırdığına yönelik araştırma sonuçlarını gözden geçirmeye davet etmektedir. Rehber ayrıca, eğitim ve toplumda süregelen değişimlere ayak uydurabilmek ve katalizör olmak için gereken yetenekleri geliştirmeleri konusunda tüm okul kütüphanecilerine çağrıda bulunuyor.

Yararlanılan Kaynaklar

Marquardt, L., & Oberg, D. (2011). *Global perspectives on school libraries: Projects and practices*. The Hague, Netherlands: De Gruyter Saur.

Schultz-Jones, B. & Oberg, D. (2015). *Global action on school library guidelines*. The Hague, Netherlands: De Gruyter Saur.

OECD (Organization for Economic Co-operation and Development). (2014). *Education at a glance 2014: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing. Retrieved from dx.doi.org/10.1787/eag-2014-en

Bölüm 1

Okul Kütüphanesinin Misyon ve Amaçları

“Okul kütüphanesi günümüzün enformasyon ve bilgiyi temel alan toplumunda, başarılı hizmetlerin verilmesi için esas olan enformasyon ve düşünceleri kapsar. Okul kütüphanesi öğrencilerin sorumlu vatandaşlar olmalarını sağlarken, onları yaşam boyu öğrenme becerisiyle donatır ve hayal güçlerini geliştirir.” Okul Kütüphanesi Bildirgesi

1.1 Giriş

Bu bölüm *IFLA Okul Kütüphanesi Bildirgesi (1999)* tarafından belirlenen, okul kütüphanelerinin misyon ve amaçları hakkında genel açıklamaları içeren bölümdür. *Bildirge*'de öngörüldüğü gibi okul kütüphanesi, okul genelinde öğretme ve öğrenme ortamlarını iyileştirme ve geliştirme açısından hem öğrenci hem de öğretmenler için büyük bir güçtür. *Bildirge*'de tanımlanan temel noktalar daha sonraki bölümlerde daha ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

1.2 İçerik

Dünyadaki okul kütüphaneleri (fiziksel, dijital) öğrenci, öğretmen ve camiadaki bireylerin kaynaklara, etkinliklere ve hizmetlere erişimini sağlayacak öğrenme ortamları olarak varlıklarını sürdürmektedir. Okul kütüphanelerinin büyümesi eğitimde büyüme ile paraleldir, çünkü öğrencileri camiayı iyileştirecek bilgilerle donatmak arzusundadır. Okul kütüphanelerinin sağladığı olanaklar ve çalışmalarının çeşitliliği dünya genelinde farklı oranlarda olmakla beraber tümü öğrencilerin öğrenimlerine destek olmaya odaklanmaktadır. Okul kütüphanesi entelektüel içerik, bilgi okuryazarlığı, kültürel ve sosyal gelişimi sağlayacak bireysel, küçük ve büyük grup çalışmalarına olanak tanır. Öğrenen-odaklı okul kütüphaneleri okul müfredatını destekler, yayar ve bireyselleştirir.

Örnek

Lubuto Kütüphane Projesi, Zambiya, yetimler ve diğer savunmasız çocuk ve gençlere geçerli kaynaklar ve kültürel deneyimler sunmaktadır.

1.3 Okul kütüphanesi tanımı

Okul kütüphanesi öğrencilerin bilgidan düşünceye olan yolculuklarında kişisel, sosyal ve kültürel gelişimlerinde ana unsurlar olan okumanın, sorgulamanın, araştırmanın, düşünmenin, hayal kurmanın ve yaratıcılığın olgunlaştığı fiziksel ve sanal mekandır. Bu fiziksel ve sanal mekan farklı terimlerle anılabilir (örn., okul medya merkezi, enformasyon ve belge merkezi, kütüphane kaynakları merkezi, ortak öğrenim alanı) olup *okul kütüphanesi* terimi sağladığı imkanlar ve işlevi açısından en sık kullanılan terimdir.

50 yılı aşkın süredir yapılan uluslararası ortaklaşa araştırmalar, okul kütüphanesinin ayırt edici özelliklerini şöyle ifade eder: (bkz. örn., Haycock, 1992, in LRS (2015) *Okul Kütüphaneleri Etkileri Çalışmaları -School Libraries Impact Studies* in the USA www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies/ ve Williams, Wavell, C., ve Morrison (2013) in the United Kingdom www.scottishlibraries.org/storage/sectors/schools/SLIC_RGU_Impact_of_School_Libraries_2013.pdf) :

- Okuma ve okuryazarlık geliştirme, okul kütüphanesinin yönetimi, öğretim kadrosu ile işbirliği ve eğitim camiasıyla etkileşim içinde olmak gibi karmaşık rolleri yerine getirecek mesleki uzmanlık ve formasyon eğitimini almış bir kütüphaneciye sahiptir.
- Okulun resmi ve resmi olmayan müfredatını desteklemek amacıyla bireysel projeleri ve kişisel gelişimi destekleyen koleksiyona sahiptir (basılı, görsel işitsel, dijital).
- Sürekli büyümeyi ve gelişmeyi sağlayacak açık bir politika ve planı vardır.

Okul kütüphaneleri, eğitim sisteminin diğer yönleri gibi büyüme ve gelişme aşamalarından geçer. Okul kütüphanesinin, misyon ve amacını yerine getirebilmesi için yukarıda belirtilen üç özelliğe de sahip olması gerekir. Araştırmalar gösteriyor ki okul kütüphanelerinin öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumlu etkileyen bir yapıda olabilmesi bu özelliklere bağlıdır.

Okul kütüphanesinin faaliyetleri:

- herkese açık ve erişilebilir kılınmış fiziksel ve dijital alan;
- basılı, çoklu ve düzenlenmiş dijital kaynaklardan oluşan kaliteli kütüphane koleksiyonuna adil ve açık erişim sağlayan bilgi alanı;
- öğrencilerin gizlilik ve güvenlik haklarını koruyarak çeşitli ve tartışmalı konularda bireysel merak, yaratıcılık ve öğrenmeye dayalı araştırma yapmalarında teşvik edici ve destekleyici güvenli alan;
- öğrencilerin enformasyona ulaşma ve bilgi üretme becerilerini geliştirecekleri öğretim alanı;
- farklı çeşitlilikte teknolojik araçlar, uzman yazılımlar ile bilginin üretimi, sunumu ve paylaşımına imkan verecek teknolojik alan ;
- okul camiasının okuma ve okuryazar gelişimini beslediği merkez olma;
- dijital araçları uygun, etik, güvenli, kimlik ve özel bilgilerin kullanımını konusunda eğitilmiş bilinçli öğrencilerden oluşan dijital vatandaşlık merkezi;
- tüm camia üyelerinin evlerinden ulaşamadıkları kaynaklara eşit erişim, teknoloji ve enformasyon becerilerinin geliştirilmesi için enformasyon ortamı; ve
- camianın geneli için düzenlenen kültürel, mesleki ve eğitsel etkinlikler için açık sosyalleşme alanı (örn., etkinlikler, toplantılar, sergiler ve kaynaklar).

1.4 Okul kütüphanesinin okul içindeki rolü

Okul kütüphanesi, müfredatın içeriğine uygun öğrenme ve öğretme ortamını sağlayacak olan aşağıdaki çalışmaları yürütür:

- Kaynağa dayalı yetenekler - insanlar ve kültürel eserlerden ve çeşitli biçimlerdeki kaynakları arama, erişme ve değerlendirebilme yetkinlik ve tasarruflarıdır. Enformasyon teknolojilerini kullanarak araştırma, bilgiye erişme ve değerlendirmeyi yetkin kılan basılı ve dijital okuryazarlık becerileri de bu kapsamda yer almaktadır.
- Düşünmeye dayalı yetenekler – aranan bilgiyle ilişkili olabilecek konuları saptayarak ulaşılan bilgiyi sorgulayıcı, eleştirel düşünce süreçleriyle analiz ederek yeni bilgiler oluşturabilme becerisidir. Ortaya çıkan yeni ürün, bilginin kavranması ve anlamlandırılmasını mümkün kılar.
- Bilgiye dayalı yetenekler – bilgi ve kavramayı gösteren yaratma, kurma ve paylaşım gibi bilgi ürünlerinin oluşturulmasına olanak sağlayan araştırma, sorgulama becerileri ve tasarruflarıdır.

- Okuma ve okuryazarlık yetenekleri – okumayı sevme, gönüllü okuma, çeşitli platformlarda öğrenmek için okuma ve metnin dönüşüm, iletişim, dağılımı ve farklı biçimlerde anlamlandırma ve geliştirme becerileridir.
- Kişisel ve kişiler arası yetenekler – araştırmaya dayalı sorgulama yaklaşımıyla, kişi, araştırmacılar, enformasyon kullanıcıları ve bilgi üreticileri hem kendileri hem de diğerlerine sosyal ve kültürel alanlarda katkı sağlayabilen sorumlu vatandaş olma becerileridir.
- Öğrenme yönetimi yetenekleri – müfredattaki sorgulamaya dayalı ünitenin gerektirdiği hazırlanma, planlama ve üstesinden başarıyla gelebilmelerini sağlayacak beceri ve tasarruflardır.

Bir okul kütüphanecisi, bu becerileri geliştirilmek için bireysel ve iş birlikçi öğretim yoluyla ve müfredata bağlı belirgin içerik ve sonuçları kolaylaştırmak için liderlik yapar.

1.5 Etkin bir okul kütüphanesi programının koşulları

Araştırmalar göstermektedir ki, etkili bir okul kütüphanesi programı için en kritik koşul nitelikli okul kütüphanesi uzmanıdır. 3.4. bölümde belirtilen ve araştırmaların da yansıttığı gibi ancak alanında uzman okul kütüphanecileri tarafından oluşturulabilecek, pedagojik programı olmayan bir okul kütüphanesi, (öğretme ve öğrenme etkinliklerini kapsamlı bir şekilde planlayıp sunan) öğretme ve öğrenmede yeterli etkiyi sağlayamayacaktır.

Bir okul kütüphanesi, okuma, sorgulama ve ortaklaşa üretime olanak sağlayan bir merkez olarak tanımlanan açık bir politika çerçevesinde yapılandırılıp yönetilmelidir. Kütüphane politikası, okulun politika ve ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak okulun değerleri, misyonu, amaçları ve hedeflerini de yansıtacak gerçekçi bir şekilde tasarlanmalıdır. Okul kütüphane programının en verimli şekilde uygulanması için kütüphane politikasının yönetim tarafından desteklenmesi önemlidir. Etkili bir okul kütüphane programını uygulayabilmek için gerekli imkanlar, fiziksel, dijital ve insan kaynakları konusu sonraki bölümlerde ele alınacaktır.

1.6 Okul kütüphanesi vizyonu

Vizyon ifadesi bir okul kütüphanesinin gelecekte olması istenen durumunu yansıtır. Dünyadaki farklı okul kütüphanelerinin çıkış noktasına bağlı olarak vizyonları da değişiklik gösterebilir. Sonuçta, okul kütüphaneleri için vizyon oluşturmak; kütüphanelerin eğitimde çoklu öğrenme alanları yaratan merkezler olarak rol almasında mevcut kısıtlamaları aşarak geleceği yapılandırmalarını sağlayacaktır.

2013 *IFLA Eğilim Raporu* vizyon tanımında belirtilen beş anahtar eğilim (trends.ifla.org):

- 1) Yeni teknolojiler enformasyon erişimcilerini hem geliştirebilir hem de sınırlayabilir.
- 2) Çevrimiçi eğitim küresel öğrenmeyi hem demokratikleştirir hem de engelleyebilir.
- 3) Gizlilik ve veri koruma sınırları yeniden tanımlanacaktır.
- 4) Hiper bağlantılı toplumlar yeni seslere ve gruplara kulak verecek ve güçlendirecektir.
- 5) Küresel enformasyon ekonomileri yeni teknolojiler ile dönüşecektir.

1.7 Okul kütüphanesinin misyonu

Misyon okul kütüphanesinin, doğası, amacı ve rolü açısından okulun ortak amaç ve yükümlülüklerinin bir parçası olarak tanımlanmasıdır. 1999 IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi (Ek A), tüm dünyadaki okul kütüphanelerinin misyonunu açıkça beyan etmiştir. Bildirgedeki misyon unsurları, okul ve okul kütüphanesinin eğitim bağlamında bileşenlerinin uyumunu yansıtır. Okul kütüphanesi kaynaklara odaklanıp planlamaya rehberlik ederek camiaya hizmeti amaçlayarak üyelerin ihtiyaçlarını tanımlar; bireylerin gelecekteki işlerinde ve vatandaşlık görevlerinde camiaya yararlı olabilmeleri için gerekli beceri, kaynaklar ve kapasiteye ulaşmalarını hedefleyen eğitim kazanımlarına hizmet eder.

1.8 Okul kütüphanesi hizmetleri

Öğrenme toplumunun ihtiyaçlarını karşılayan okul kütüphanelerinin hizmetleri çeşitlilik gösterir. Bu hizmetler okul kütüphanesi içinde veya dışında da sunulabilir. Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT), hizmetlerin okulun tüm bölgelerine ve evlere ulaştırarak kütüphane erişimini genişletme fırsatı sunar. Güçlü bir bilgi teknolojileri altyapısı ağı ile koleksiyon, toplumsal kaynaklar, düzenlenmiş dijital kaynaklar gibi sorgulamaya dayalı araştırma, bilgiyi yapılandırma, sunum ve paylaşımına imkan sağlar.

Okul kütüphanesinin hizmetleri:

- eğitimcilerin mesleki gelişimlerini sağlamak (örneğin; okuma ve okuryazarlık, teknoloji, sorgulama ve araştırma süreçleri) ;
- ses getiren edebiyat /akademik başarı, kişisel keyif ve zenginleşme için okuma programları;
- sorgulamaya dayalı öğrenme ve bilgi okuryazarlığını geliştiren; ve
- diğer kütüphanelerle iş birliği (halk, devlet, cami kaynakları).

Okul kütüphaneleri eğitim camiasına önemli bir değer katar. Etkileşimli bir okul kütüphanesi programı ve nitelikli bir okul kütüphanecisi ile bu değer okul kütüphanesi koleksiyonunun sunduğu hizmetlerin ötesine geçer.

1.9 Okul kütüphanesi hizmetleri ve programlarının değerlendirilmesi

Okul kütüphane hizmetleri ve programlarının değerlendirilmesi gelişimi için gereklidir. Değerlendirme hedeflerin ölçülebilirliğine hizmet eder: Kütüphane hizmet ve programının okul camiasının ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığını tanımlamaya yardımcı olur. Değerlendirme sürecinde kütüphane hizmetleri ve programının gelişimini desteklemek amacıyla paydaşların görüşü alınarak dönüşüm sağlanmalıdır. Okul camiasının ve kütüphanenin geliştireceği alanlardaki ihtiyaçlarına bağlı olarak değerlendirme metodu ve yaklaşımları seçilir (örn., program kalitesi, paydaşların algıları, program içeriği ve programın etkileri).

Genel olarak bir okul kütüphanesi programının bir çok yönden incelenerek kalitesini değerlendirmek için uluslararası, ulusal ya da yerel standartlar kullanılır (örn., kadro, imkanlar, teknoloji ve koleksiyon, öğretim programları). Okul kütüphane uygulamalarını geliştirmeye odaklı değerlendirme, kanıta dayalı uygulama olarak adlandırılır. Öğrencilerin düzey, sınıf ve konu bazlı çalışmaları, öğrenci-öğretmen-veli anketleri, kütüphane kataloglama sistemlerindeki bilgiler bu kanıta dayalı ölçme verilerine örnek olabilir. Bölüm 6 da yer alan belgeler, değerlendirmenin

gerekliliği, yönetim ve halkla ilişkilerin süreçteki faydaları konusunda daha ayrıntılı açıklamalar yapacaktır (tanıtım, pazarlama, savunma).

Yararlı Kaynaklar

American Association of School Librarians. (2014). *Governing documents*. Retrieved from www.ala.org/aasl/about/governing-docs

American Association of School Librarians. (2011). *Standards for the 21st century learner*. Retrieved from www.ala.org/aasl/standards-guidelines/learning-standards

Hay, L., & Todd, R. J. (2010). *School libraries 21C*. NSW Department of Education and Training. Retrieved from www.curriculumsupport.education.nsw.gov.au/schoollibraries/assets/pdf/21c_report.pdf

Haycock, K. (1992). *What works: Research about teaching and learning through the school's library resource center*. Seattle, WA: Rockland Press.

IFLA/UNESCO *School Library Manifesto*. (1999). Retrieved from www.ifla.org/publications/iflaunesco-school-library-manifesto-1999

Library Research Service [Colorado State Library, Colorado Department of Education]. *School libraries impact studies*. Retrieved from www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies/

Groupe de Recherche sur la Culture et la Didactique de l'information. (2010). *Parcours de formation à la culture de l'information* [The learning path to an information culture]. Retrieved from http://culturedel.info/grcdi/?page_id=236

Williams, D., Wavell, C., & Morrison, K. (2013). *Impact of school libraries on learning: Critical review of published evidence to inform the Scottish education community*. Aberdeen, Scotland: Robert Gordon University, Institute for Management, Governance & Society (IMaGeS). Retrieved from www.scottishlibraries.org/storage/sectors/schools/SLIC_RGU_Impact_of_School_Libraries_2_013.pdf.

Bölüm 2

Okul Kütüphanelerinin Yasal ve Finansal Çerçevesi

“Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde yetkililerin sorumluluğunda olduğundan okul kütüphaneleri özel kanunlar ve kurallarla desteklenmelidir. Okul kütüphaneleri eğitimi personel, materyaller, teknolojiler ve hizmetler için yeterli ve sürdürülebilir bir bütçeye sahip olmalıdır. Ücretsiz hizmet verilmelidir.” Okul Kütüphanesi Bildirgesi

2.1 Giriş

Okul kütüphanesi içinde bulunduğu eğitim camiasının tüm üyelerinin yararına çalışarak onların ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Okul kütüphanesi, bilgi toplumunun bir parçası olabilmek için geliştirilmesi gereken becerilerin ve eşit öğrenme olanaklarının sağlayıcısı olarak yerel, bölgesel ve ulusal yetki çerçevesinde varlığını sürdürmektedir. Sürekli gelişen bir eğitim ve kültür ortamına yanıt verebilmek için okul kütüphanelerinin korunması; mevzuat ve sürdürülebilir finansman ile desteklenmesi gerekmektedir.

2.2 Yasal dayanaklar ve konular

Dünya genelinde okul kütüphaneleri ve hükümetler arasındaki ilişki modelleri farklılık gösterir. Buna ek olarak, faaliyetlerini ve finansman düzenlemelerini yöneten yasalar değişebilir ve karmaşık olabilir. Örneğin, okul kütüphane mevzuatı, politikaları ve standartları Eğitim Bakanlığı veya Kültür Bakanlığının sorumluluğunda olabileceği gibi iki bakanlık arasında paylaşılabilir. Dünyada bazı ülkeler, okul kütüphanelerinin sorumluluğunu tamamen veya kısmen çeşitli iller, eyaletler ya da belediyelere vermektedir.

Prensip olarak bu uygulama, okul kütüphanelerinin zaman içinde yasal ve politik zemine göre sorgulama, keşif, yaratıcılık, eleştirel ve yenilikçi pedagoji merkezli öğrenme ortamı sağlayan pozisyonunu korumak amacıyla hizmet etmektedir. Okul kütüphanesi, kaynaklarını sürekli geliştirilerek, okul sistemi içinde ve ötesinde öğrencilerin entelektüel gelişimi ve becerilerini ilerletmelerine imkan sağlayan bir yapı olarak varlığını sürdürmelidir.

2.3 Etik dayanaklar ve konular

Okul kütüphaneleri, öğrenciler ve camiadaki diğer öğrenen bireylerin hak ve sorumluluklarını etik çerçevede gözetir. Okul kütüphanesi tüm kültürel, dilsel, yerli ve diğer özgün topluluklara bütünsel yaklaşımla hizmet verir. Bilgiye erişim ve düşünce özgürlüğünde eşitlik esaslarına bağlı kalan ana değerler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 19. Makalesi ve IFLA (www.ifla.org/about/more) değerlerinde açıklanmıştır.

Diğer hususlar bunlarla sınırlı olmamak üzere:

- Kütüphane Hakları Beyannamesi
- Bilgi edinme özgürlüğü ve kişisel gizlilik
- Telif, fikri mülkiyet, intihal kuralları
- *Çocuk Hakları* (www.un.org/cyberschoolbus/humanrights/resources/child.asp)
- *Yerli Halkların Hakları* (<http://undesadspd.org/indigenouspeoples/declarationontherightsofindigenouspeoples.aspx>)

Okul kütüphaneleri, öğrenciler ve tüm öğrenen bireylerin etik alanlarda örneğin enformasyon edinme özgürlüğü, fikri mülkiyet ve intihal konularında yetkin ve sorumluluk sahibi vatandaşlar olarak yetişmelerini sağlayan bir program geliştirir.

2.4 Okul Kütüphanesinin Geliştirilmesi Konusunda Altyapı Desteği

Okul kütüphanesinin uygulamalarını ve geliştirilmesini destekleyici bir sistem, ulusal ve/veya bölgesel/yerel düzeyde eğitimden sorumlu idari birim tarafından kurulmalıdır. Öğretmen ve öğrencilerin, eğitim öğretim sürecinde kütüphane kaynaklarına erişimi, okul kütüphanesinin temel hizmet ve etkinlikleri hakkında bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır. Böyle eğitim hizmetleri merkezlerinin yaptığı çalışmalarda özellikle şu konulara dikkat çekilmektedir: okul kütüphanecilerinin temel ve devam edegelen eğitimler alması, mesleki danışmanlık, araştırma çalışmaları, diğer okul kütüphanecileri ve mesleki derneklerle iş birliği, standartlar ve rehberlerin geliştirilmesi.

Okul kütüphanelerinin niteliği ve kapsamına göre verdiği hizmet ve faaliyetler ülkeden ülkeye, okuldan okula çeşitlilik gösterir. Öğrenci ve ailelerin hareketliliğinin artması nedeniyle okullar ve okul kütüphanelerinin kapasiteleri de okul camiasının bu değişen ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir.

Örneğin:

ABD'de Teksas Yasama Meclisi, devlet çapında okul bölgelerine yardımcı olmak için 1967 yılında 20 bölgesel eğitim hizmet ve merkezleri adlı bir sistem yaratmıştır. Eğitim hizmetleri servisi okul bölgelerinde 3 ana amaca hizmet eder: okul bölgelerinin ve öğrencilerin sistemin her alanında performansını arttırmasına yardımcı olmak; okul bölgelerinin daha etkili ve ekonomik işletilmesine olanak sağlamak; yasama meclisi veya yöneticiler tarafından atanan girişimleri uygulamak. Eğitim hizmetleri servisi, yönetici, öğretmen ve kütüphanecilere profesyonel gelişim, teknik destek ve yönetim alanlarında yardımcı olmaktadır.

2.5 Politikalar

Okul kütüphanesi, kütüphaneyi okuma ve sorgulama ana kaynağı ve merkezi olarak açık bir şekilde tanıyan belli bir politika çerçevesinde yönetilmelidir. Bir okul kütüphanesi politikası, okulun kapsayıcı politikalarını ve ihtiyaçlarını, okul kültürünü, misyonunu, amaç ve hedeflerini yansıtmalıdır.

Politika, kütüphanenin herkes için var olduğunu açıkça belirtmelidir. Okul kütüphanecisi tarafından öğretmen ve yöneticilerle birlikte oluşturulmalıdır (örn., müdürler, okul yöneticisi, eğitimci). Politika taslağı okul toplumuyla açık bir şekilde paylaşılarak yapılan görüşmelerle desteklenmelidir. Oluşturulan politikanın anlaşılması, desteklenmesi ve uygulanması için felsefe, kavram ve niyetleri belirtilerek en geniş ölçüde paylaşılması sağlanmalıdır. Politika ve politika temel alınarak geliştirilen belgelerde ve planlarda kütüphanenin rolü şu bileşenlerle belirtilmelidir:

- Okulun resmi ve resmi olmayan müfredatı
- Okulda uygulanan öğretim yöntemleri
- Ulusal ve yerel standartlar ve kriterler
- Öğrencilerin öğretim ve kişisel gelişim ihtiyaçları
- Öğretmenlerin ihtiyaçları

- Akademik başarı düzeylerini yükseltmek
- Sorgulama becerilerini geliştirmek
- Okumaya teşvik ve özendirme
- Açık görüşlülük ve sivil katılımçılık

Gerçekçi ve sürdürülebilir bir politika oluşturmak için bunların hepsi esastır. Amaçlar, görevler ve stratejilerden oluşan bir eylem planı aynı zamanda izlenebilir ve değerlendirilebilir bir program olmalıdır. Politika ve eylem planları düzenli incelemeye tabi aktif belgeler olmalıdır.

2.6 Planlama

Okul kütüphanecisinin yönetici, öğretmenler, öğrenciler ve okuldaki tüm diğer öğrenenler ile aktif istişarelerde bulunarak okul kütüphanesini planlaması gerekir. Planlama sürecinde düşünülmesi gereken önemli boyutlar şunları içermektedir:

- Ulusal ve uluslararası grupların geleceğe yönelik çalışmalarında belirlenen sürdürülebilir kalkınma hedefleri;
- Ulusal ve okul düzeyinde eğitim misyonu, felsefesi, amaçları ve hedefleri;
- Okul açısından okul kütüphanesinin değerini, paydaşların, kültürel ortakların ve eğitim sürecindeki finansörlerin rollerini açıklayan vizyon;
- Okul kütüphanesinin şimdiki rolünü ve bir öğrenme merkezi olarak gelecekte olması öngörülen ihtiyaçlarının tespiti;
- Okul camiası için kaliteli kaynaklar, imkanlar, fiziksel ve dijital öğrenme alanlarının planlanması;
- Teknoloji, enformasyon ve hizmetlerde teknolojik alanda olabilecek potansiyel değişimlerin gelecek projeksiyonlarını açıklayan teknoloji planları;
- Öğrenci ve camia merkezli faaliyetler için dinamik bir eylem planı;
- Okul kütüphanecilerinin mesleki yetkinlikleri için gelişimin planlanması;
- Öğrenci başarısı üzerinde kütüphane hizmetlerinin etkisini gösteren kanıta dayalı araştırma yoluyla sürekli iyileştirme sağlayan bir değerlendirme planı.

Örnek

Endonezya'nın kırsal bir bölgesinde okul personeli, model bir okul kütüphanesini geliştirmek için uluslararası bir kalkınma ajansı, kütüphanecilik fakültesi, bir devlet bakanlığı ile çalışmaktadır.

2.7 Finansman

Bir okul kütüphanesinin eğitim ve enformasyon merkezi olarak varlığını devam ettirme güncelliğini sağlayabilmesi için makul ve uygun bir bütçeye sahip olması gerekmektedir. Okulun politikası çerçevesinde çalışan okul kütüphanesinin bütçe harcamaları, öğrenci, öğretmen ve personeli geliştirmeye yönelik yatırımları da içermelidir.

Bir okul kütüphanecisi tüm okul toplumuna kaliteli kaynaklar ve hizmetleri sunma sorumluluğuyla bütçesini geliştirmek ve keşfetmek için üst yönetim ile çalışır. Okul kütüphanesine finansal destek sağlanmasının yansımaları ile ilgili araştırmalar göstermektedir ki:

- Okul kütüphanesinin öğretim/destek personeli ve koleksiyonunun kalitesi ve büyüklüğü okulun akademik başarı erişiminde belirleyicidir.
- Standart test sisteminde yüksek puan alan öğrencilerin, ekonomik unsurlar gibi diğer

faktörlerden bağımsız olarak, iyi bir okul kütüphane personeline sahip, nitelikli hizmetler sunan, kitap, süreli yayın ve elektronik kaynaklara erişim imkanı olan okullardan geldiği görülmektedir (Bakınız IASL Research Abstracts www.iasl-online.org/research/abstracts; Kachel & Lance, 2013).

Bütçe harcamaları, politikalar çerçevesinde tüm yıl boyunca dikkatlice planlanıp yapılmalıdır. Bütçe planlama unsurları Ek B' de gösterilmiştir. Politika hedeflerine ulaşırken kütüphane programına ve uygulanmasını sağlayacak kaynaklara nasıl harcamalar yapılması gerektiği konusuna yıllık raporlarla açıklık getirilmiştir. Faaliyet raporları, okul kütüphanesi hizmetlerinin ve programlarının kalitesi ve okulda öğretme ve öğrenme üzerindeki etkisi olduğuna dair kanıtlar içermelidir. 6. bölümde yapılan ayrıntılı değerlendirme ile okul kütüphane yönetimi için yararları gösterilmektedir.

Yararlı Kaynaklar

American Association of School Librarians. (2011). *Standards for the 21st century learner*. Retrieved from www.ala.org/aasl/standards-guidelines/learning-standards

American Library Association. (2010). *Intellectual Freedom Manual* (8th ed.). Retrieved from www.ala.org/advocacy/intfreedom/iftoolkits/ifmanual/intellectual

American Library Association. (1996). *Library Bill of Rights*. Retrieved from www.ala.org/advocacy/intfreedom/librarybill

Australian School Library Association. (2000). *School Library Bill of Rights*. Retrieved from www.asla.org.au/policy/bill-of-rights.aspx

Hay, L. & Todd, R. J. (2010). *School libraries 21C*. NSW Department of Education and Training. Retrieved from www.curriculumsupport.education.nsw.gov.au/schoollibraries/assets/pdf/21c_report.pdf

International Federation of Library Associations. (2015). *Indigenous Matters Special Interest Group*. Retrieved from www.ifla.org/indigenous-matters

International Federation of Library Associations. (2015). *Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer/Questioning Users Special Interest Group*. Retrieved from www.ifla.org/lgbtq

International Federation of Library Associations. (2015). *IFLA/UNESCO Multicultural Library Manifesto*. Retrieved from www.ifla.org/node/8976

Kachel, D. E., & Lance, K. C. (2013). Latest study: A full-time school librarian makes a critical difference in boosting student achievement. *School Library Journal*, 59(3), 28.

Bölüm 3

Okul Kütüphanesi için İnsan Kaynakları

“Okul kütüphanecisi, okuldaki herkesle birlikte çalışan, halk kütüphanesi ve diğer kütüphanelerle bağlantı kuran, okul kütüphanesinin planlanmasından ve yönetiminden sorumlu olan, personel yardımı ile mümkün olduğunca desteklenen mesleki uzmanlık niteliklerine sahip görevlidir.” Okul Kütüphanesi Bildirgesi

3.1 Giriş

Bir okul kütüphanesinin ana işlevi enformasyon ve fikirlere fiziksel ve entelektüel erişim sağlamaktır. Bir okul kütüphanesi programının zenginliği ve kalitesi öncelikle okul kütüphanesi ve ötesinde mevcut olan insan kaynaklarına bağlıdır. Bir okul camiasının öğretme ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için okulun büyüklüğüne ve ihtiyaçlarına göre yeterli sayıda, iyi eğitilmiş ve yüksek motivasyonlu kütüphane personeli olması esastır. Bir okul kütüphanesinde çalışan herkes, kütüphane hizmetlerini ve politikalarını, iyi tanımlanmış görev ve sorumluluklarını, istihdam ve tazminat koşullarını, kendi pozisyonlarının gerektirdiği rolleri ve beklentileri net bir şekilde anlamış olmalıdır.

3.2 Çalışanların rolleri ve gerekçeler

Bir okul kütüphanesi, öğretme ve öğrenmeyi kolaylaştırır, çünkü bir okul kütüphanesinin programı tıpkı sınıf öğretmenleri gibi alanında uzman kütüphaneciler yönetiminde uygulanır. Okul camiasında kütüphanecinin liderlik rolü üstlenmesi istenilen okullarda, idareciler ve eğitim uzmanları gibi okul kütüphanecilerinin de aynı düzeyde eğitilmiş olması gerekir. İyi bir okul kütüphanesinin işlevini gerçekleştirebilmesi için okul kütüphanecisinin, öğretim, yönetim, işbirliği ve liderlik rollerini yerine getirebilecek zamana sahip olmasını sağlamak amacıyla eğitilmiş büro ve teknik destek personeline sahip olmalıdır.

3.3 Okul kütüphanecisinin tanımı

Okul kütüphanecisi, okuma, sorgulama, araştırma, düşünme, hayal kurma ve yaratıcılığın eğitim ve öğretimin merkezi olduğu fiziksel ve dijital alanlarından sorumludur. Bu rol bir kaç terimle bilinir (örn., okul kütüphanecisi, okul kütüphanecisi medya uzmanı, kütüphane öğretmeni, belge uzmanı) ama en sık kullanılan terim okul kütüphanecisidir. Dünya çapında okul kütüphanecilerinin nitelikleri, kütüphanecilik eğitimi alanlar, hem kütüphanecilik hem öğretmenlik formasyonu alanlar ya da değişik uzmanlık alanları olan kütüphaneciler olarak değişkenlik gösterebilmektedir.

Dünya genelinde farklı tanımlanabilen okul kütüphaneleri, halk kütüphaneleri hizmetlerini de içerebilmektedir. Okul kütüphaneleri için personel türleri de mevzuat, ekonomik kalkınma ve eğitim altyapısı anlamında yerel bağlama bağlı olarak değişir. 50 yılı aşkın süredir yapılan uluslararası araştırmalar şunu gösteriyor ki; (bakınız, örnek, Haycock, 1992, LRS (2015) *School Libraries Impact Studies* www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies) okul kütüphanecileri, öğretim ve okuryazarlık geliştirme, okul kütüphane yönetimi, eğitimcilerle iş birliği, sınıf öğretmenliği gibi okul camiasındaki karmaşık rolleri profesyonel olarak yerine getirebilmek için örgün kütüphanecilik eğitimi almalıdır.

Örnek

Fransa'da, ortaokul ve liselerde görev yapan okul kütüphanecileri (*professeurs documentalistes*) diğer öğretmenlerle aynı eğitim seviyesinde ve aynı statüye sahiptir.

Örnek

Güney Tirol, İtalya, okul kütüphanecisi personeli, nitelikleri ve kütüphanecilik eğitimine göre K-13 düzeyinde okullarda çalışmak üzere Bozen Bölgesi tarafından atanırlar (Province of Bozen Law n. 17/1990; Province of Bozen Collective Labour Agreement, March 4, 2006). Okul kütüphanesi asistanı, orta öğrenimini (K-13) ve kütüphanecilik kursunu (en az bir yıl teori ve uygulamalı) tamamlamış olmalıdır. Nitelikli bir okul kütüphanecisinin yüksek öğrenimi (en azından üç yıllık lisans) tamamlamış olması gerekmektedir. Bakınız: Berufsbilder "BibliothekarIn" und "DiplombibliothekarIn" (örn., Librarian and Qualified Librarian Job Profiles, www.provinz.bz.it/kulturabteilung/bibliotheken/1459.asp)

Örnek

Portekiz'de, 2009 yılından bu yana, okul kütüphanecisi (*professor bibliotecário*) kütüphanecilik konusunda uzman bir okul öğretmeni olmuştur. Bakınız "Formação" (Education) www.rbe.mec.pt/np4/programa.html

3.4 Okul kütüphane programlarının sağlanmasında gerekli yeterlikler

Profesyonel bir okul kütüphanecisinin nitelikleri şunlardır:

- öğrenim ve öğretim müfredat bilgisi, eğitimde model geliştirme ve uygulama;
- program yönetimi - planlama, geliştirme/tasarım, uygulama, değerlendirme ve iyileştirme;
- koleksiyon geliştirme, depolama, düzenleme, erişim;
- enformasyon süreçleri ve davranışları - okuryazarlık, bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık;
- okuma uğraşı/ilişkileri;
- çocuk ve gençlik edebiyatı bilgisi;
- okumayı etkileyen engeller ve yetersizlikler;
- iletişim ve iş birliği becerileri;
- dijital ve medya becerileri;
- etik ve sosyal sorumluluk;
- kamu yararı için hizmet – topluma karşı sorumluluk;
- sürekli mesleki gelişim yoluyla yaşam boyu öğrenmeye bağlılık; ve
- okul kütüphaneciliği alanını, tarihçesini ve değerlerini tanıtmak.

Bir okul kütüphanecisinin mesleki yetkinlikleri ve yeteneklerini geliştirmesi çeşitli yollarla olabilir — genellikle başlangıçta öğretmenlik veya kütüphanecilik alanında alınan diploma programı ve sonrasında sürekli mesleki gelişim yoluyla gelişerek.

Okul kütüphaneciliği eğitim programının amacı, öğretim ve kütüphanecilik becerilerinin gerçekleştirilmesidir.

Çeşitli ülkelerde okul kütüphaneciliği eğitim programları, kütüphaneciliğin ana unsurlarının yanı sıra dijital teknoloji, sosyal medya, gençlik, kültür ve okuryazarlık yetkinlikleri ile desteklenmiş bir eğitim anlayışı (öğrenim, müfredat, öğretim) içermektedir. Bu alanların ortak çalışması sayesinde bilgi okuryazarlığı becerilerinin yaratıcı düşünme ve problem çözme açısından derinlemesine

sonuçlara ulaşılması sağlanır. Okul kütüphanesi mesleki eğitimi, uzman okul kütüphanecisini eğitim ajanı ya da katalizör olması açısından etkin liderlik rolünü de öne çıkarmalıdır.

Örnek

Fransa'da tüm öğretmenlerin sahip olması gereken eğitim yetkinlikleri çerçevesini sunan *Référentiel de compétences des enseignants- öğretmenler için yeterlikler kılavuzu* adlı bir liste mevcuttur. Bu liste, okul kütüphanecileri için özel kütüphane ve enformasyon bilimleri becerilerini de içerir. Bilgi okuryazarlığı becerileri eğitimi camianın her bir üyesi için gerekli olarak kabul edilmelidir. Bu ortak bilgi herhangi bir etkili pedagojik işbirliği için bir ön koşuldur.

3.5 Profesyonel okul kütüphanecisinin rolleri

Profesyonel bir okul kütüphanecisinin anahtar rolleri şunlardır: öğretim, yönetim, liderlik ve iş birliği ve camiaya katılım. Bu rollerin her biri aşağıda daha ayrıntılı ele alınacaktır.

3.5.1 Öğretim

Profesyonel bir okul kütüphanecisinin öğretim rolü; öğrencilerin, bireysel, küçük öğrenci grupları ve tüm sınıf öğrencileri ile öğretim kadrosundaki meslektaşlarının resmi ve resmi olmayan gelişimini sağlayacakları geniş bir alanı kapsar. Bir okul kütüphanecisinin öğretim çalışmalarının temel faaliyetleri beşinci bölümde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır:

- okuryazarlık ve kitap okumaya özendirme;
- bilgi okuryazarlığı (enformasyon becerileri, enformasyon yeterlikleri, enformasyon akıcılığı, medya okuryazarlığı, geçişken okuryazarlık);
- sorgulamaya dayalı öğrenme (probleme dayalı öğrenme, eleştirel düşünme);
- teknoloji entegrasyonu; ve
- öğretmenler için mesleki gelişim

Örnek

Çeşitli pedagojik çerçeveler içeren rehberler, öğretmenlerin uygulayabilmesi için üretilmiştir: Fransa'dan *Bir enformasyon kültürüne öğrenme yolunun uygulanması için izlenecek noktalar* [*Repères pour la mise en œuvre du Parcours de formation à la culture de l'information*]; Belçika'dan *Medya okuryazarlığı becerileri: Başlıca eğitim uğraşı* [*Les compétences en éducation aux médias: un enjeu éducatif majeur*]; UNESCO *Medya ve bilgi okuryazarlığı: Öğretmen eğitim programı* [*Education aux médias et à l'information: programme de formation pour les enseignants*].

3.5.2 Yönetim

Profesyonel bir okul kütüphanecisinin rolü, okul kütüphanesinin belge sistemleri ve süreçlerinin en üst düzeyde kullanımını organize etmektir. Kütüphane olanakları (fiziksel ve dijital ortamlar), materyal kaynaklar (fiziksel ve dijital) ve pedagojik program ve hizmetleri (fiziksel ve dijital) içerir. İnsan kaynaklarının yönetimi de bunun bir parçası olarak ele alınabilir — kütüphane personelini işe alma, seçme, eğitme, denetleme ve değerlendirme.

3.5.3 Liderlik ve iş birliği

Okul kütüphanecisinin ana rolü okulun misyon ve hedeflerine katkıda bulunmaktır. Okul kütüphanecisi okulun yöneticileri ve öğretmenleri ile iş birliği içinde çalışarak müfredat tabanlı hizmetler ve programlar geliştirip uygulayarak eğitim ve öğretimi desteklemelidir. Kütüphaneci, proje çalışmaları, araştırma, okuryazarlık faaliyetleri, problem çözmeye dayalı aktiviteler, okuma ve kültürel etkinlikler ile hedeflenen öğrenme ve öğretme hedefine ulaşabilmek için bilgiye erişim ve kullanımını mümkün kılacak becerilerin geliştirilmesine katkıda bulunur. Öğretmen ve idarecilerin teknolojik ve mesleki gelişimlerini sağlamak konusunda okul kütüphanecisi ister tek başına isterse diğer uzmanlarla iş birliği yaparak rol üstlenebilir.

Okul kütüphanecilerinin çalışmalarında iş birliği önemlidir. Bir okul kütüphanecisi, okulun misyon ve hedeflerine ulaşmasında destekleyici rol almak amacıyla okul yönetimiyle ortak çalışmalar yapar. Okul kütüphanecisi, okul çapında eğitim planlamaları ve takım çalışmalarında okul müdürü, baş öğretmen ya da müdür yardımcısına doğrudan rapor sunmalıdır. Okul kütüphanecisi sorgulama projeleri ve disiplinler arası öğrenme üniteleri gibi faaliyetler yoluyla okul çapında müfredat uygulamalarını dayanışma yoluyla kolaylaştırmak için okul camiasıyla birlikte çalışmalıdır. Bir okul kütüphanecisi mesleki gelişimini ve öğrenimini yaygınlaştırmak için diğer okul kütüphanecileri ile iş birliği içerisinde olmalıdır.

Örnek

ABD’de Kuzey Teksas’ta okul kütüphanesi yöneticileri, her ay paylaşım, program ve hizmetlere yeni yaklaşımlar için görüşmeler yapmaktadırlar.

Örnek

Birleşik Krallık’ta, her eğitim yılı döneminde mesleki öğrenimler konusunda iletişimde bulunmaları için oluşturulmuş bölgesel okul kütüphanecileri grupları mevcuttur.

3.5.4 Camia ile etkileşim

Camiaya katılım çeşitli kültürel, dilsel, yerli ve diğer özgün topluluklara kucak açan programlar, koleksiyon ve açılımlar geliştirmeyi kapsar. Okul kütüphaneleri, çocukların eğitiminde nesiller arası bilgi aktarımında ailelerin önemini kabul etmelidir.

Çocuklar, aileleri ve camia tarafından desteklenmektedir. Farklı geçmişleri olan kişilerin okul kütüphanelerinde istihdam edilmesi, yönetimsel seviyelere katılarak katkıda bulunması, sosyal, kültürel, demokratik ve ekonomik esenlik için enformasyona, düşüncelere ve hayal ürünlerine eşit erişimi sağlayıcı bütüncül bir yaklaşım olmalıdır. Birçok topluluğun ana değerlerinden biri servet ve bilginin nesiller arası aktarımıdır. Çocuklara bilgi aktarımının etkili ve anlamlı kılınabilmesi için egemen kültürlerde okul kütüphaneleri uygulamaları farklılık gösterebilir. Tüm çocuklar için “kimlik” ve “aidiyet” okuryazarlık ve öğretim becerilerinde temel bileşenlerdir.

Okul kütüphanecisi mümkünse halk kütüphaneleri, kütüphane dernekleri de dahil olmak üzere diğer kütüphane grupları ile birlikte hareket etmelidir. Toplumda çocuk ve gençler için kütüphane hizmetlerini geliştirmek amacıyla, okul kütüphaneleri ve halk kütüphaneleri iş birliği için gayret göstermelidir. Kütüphaneler arası iş birliği yapılırken yazılı anlaşmalar yapılmalıdır. Bu yazılı anlaşmalarda iş birliği için ortak önlemler; şartname ve iş birliği alanlarının tanımı; ekonomik etkileri ve maliyetlerin nasıl paylaşılacağına aydınlatılması; ve iş birliği için planlanmış bir süre belirtilmelidir. İş birliği alanlarının örnekleri, personel eğitimi; ortak koleksiyon geliştirme ve programlama; elektronik hizmetler ve ağların koordinasyonu; halk kütüphanesi sınıf ziyaretleri;

ortak okuma ve okuryazarlık teşviki; çocuklar ve gençler için kütüphane hizmetleri ve ortak pazarlama.

Örnek

Oslo, Norveç'te, okul yönetimi ve halk kütüphanesi kentteki 120 okul kütüphanesine ilişkin konuları tartışmak için düzenli olarak bir araya gelme konusunda anlaşma yapmıştır. Halk kütüphanelerinin okul hizmetleri bölümü, okullara ek materyal sağlamak için tavsiye ve ödenek sağlanması konusunda yardım sağlamaktadır. Öneriler, okuma ve okuryazarlık, koleksiyon geliştirme ve okul kütüphanesinin organizasyonu gibi alanlarda verilmektedir. Tüm okul kütüphanecileri ve okul öğretmenleri, e-posta veya telefon yoluyla bu okul servisinden yardım isteyebilirler. Okulların satın alamayacağı veya düzenli olarak kullanamayacakları malzemeler okul kütüphanesine veya sınıflara yollanabilmektedir.

3.5.5 Kütüphane programı ve hizmetlerinin tanıtımı

Okul kütüphane programı ve hizmetlerinin tanıtımı, kütüphanenin kullanıcılara neler sunabileceği, bu program ve hizmetlerin kullanıcıların ihtiyaç ve öncelikleri ile uyumasıdır. Programlar, hizmetler ve olanaklar okul kütüphanesi tarafından etkin bir şekilde tanıtılmalıdır. Hedef gruplar kütüphanenin öğretimde ortak ve program, hizmet ve kaynak sağlayan olduğunun farkında olmalıdırlar. Kütüphane hizmetlerinin tanıtımının yapılması gereken hedef kitle müdür, okul yönetiminin diğer üyeleri, bölüm başkanları, öğretmenler, öğrenciler ve ailelerdir. Farklı hedef kitleleriyle ve okulun bünyesindeki gruplarla iletişim önem taşımaktadır.

Bir okul kütüphanesinin okul idaresi ve öğretmenlerle iş birliği içinde çalıştığı yazılı bir tanıtım planı olmalıdır. Plan aşağıdaki unsurları içermelidir: hedefler, hedeflerin nasıl gerçekleştirileceğini içeren plan, planların başarısını ölçen değerlendirme metotları.

3.6 Yardımcı okul kütüphane personelinin rol ve yeterlikleri

Yardımcı okul kütüphane personeli (örn., kütüphaneci asistanı, kütüphane teknik elemanları) okul kütüphanecisine bağlıdır, büro ve teknolojik işlerde destek verirler. Yardımcı personelin rutin işlemler olan raflara kitap yerleştirme ve okuma, ödünç alma ve iade, kütüphane materyallerinin işlenmesi, çevrim içi kataloğa erişim, kataloglama hizmetleri, dijital kaynaklara ulaşım gibi işlemleri sunabilmek için gerekli eğitimleri almış olmalıdır.

3.7 Okul kütüphanesi gönüllülerinin rol ve yeterlikleri

Gönüllüler, okul kütüphanecilerinin yerine istihdam edilemezler fakat yasal çerçevede düzenlenen anlaşma ile kütüphaneci gözetmenliği altında okul kütüphane etkinliklerine destek olmaları sağlanabilir. Öğrenciler de kütüphaneci gözetmenliği altında belirlenmiş roller kapsamında kütüphane hizmeti verebilirler. Gönüllü çalışacak öğrenciler son sınıf öğrencileri arasından belirli bir başvuru sistemi ile seçilmiş olmalıdır. Küçük öğrencilere kitap okuma, sergi düzenlemelerinde yardımcı olma, yaşlılarına kitap tavsiye etme konularında eğitilmelidir.

Örnek

ABD, Michigan'da bir ilköğretim okulunda gönüllü öğrenciler grubu, kütüphane kadrosunun sorunsuz çalışması için arka planda çalışmalar yürüterek düzenli destek sağlamaktadırlar. Bu öğrenciler haftada bir kez raf malzemelerini düzenlemek,

anaokulu sınıflarından kitap toplamak ve bazen yeni yayınları etiketleyip barkodlarını yapıştırma da yardımcı olmaktadır.

Örnek

İtalya'nın Roma kentinde özel bir programa mensup lise öğrencileri hem kütüphane yönetimine hem de öğrencilerin kişisel gelişimine katkıda bulunmaktadırlar. Kütüphane çalışmalarının sorunsuz yürütülmesi için öğrenciler kütüphanenin yenilenme sürecinde de yardımcı olmuşlardır. Bu çalışmalar, öğrencilerin koordinasyon becerilerini, ilgi alanlarının ve özgüvenlerinin artmasını sağlamıştır.

Örnek

Macaristan'da, 2012 yılından bu yana orta öğretim öğrencilerine, topluma hizmet projelerinde gönüllü işler yapmak zorunlu kılınmıştır. Bu gönüllü çalışma, aynı zamanda okul ve halk kütüphanelerinde de yapılabilmektedir.

3.8 Etik standartlar

Gönüllüler de dahil olmak üzere okul kütüphanesinde çalışan herkesin, birbirleri ile ve okul toplumun tüm üyeleri ile ilişkilerinde yüksek etik standartlara uyması sorumluluğu vardır. Kendi konforları ve çıkarlarından önce kütüphane kullanıcılarının haklarını koruyan tutum ve davranışlar içinde tarafsız hareket etmelidirler. Yetkinlikleri ve deneyimleri ne olursa olsun bütün çocuklar, gençler, yetişkinler eşit şekilde ele alınmalıdır: onların gizlilik ve bilgi edinme hakları muhafaza edilmelidir.

Gönüllüler de dahil olmak üzere okul kütüphanesinde çalışan herkes, kütüphanecilik temel değerlerini somutlaştırmak için çaba gösterirler: yönetim, hizmet, entelektüel özgürlük, akılcılık, okuryazarlık ve öğrenme, bilgiye erişimde eşitlik, gizlilik ve demokratik haklar. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 19. maddesinde somutlaşan, kaydedilmiş bilgi ve enformasyona erişim ve entelektüel özgürlük konusundaki ana değerler IFLA tarafından da kabul edilmektedir. (www.ifla.org/about/more).

Yararlı Kaynaklar

American Library Association. (2010). *ALA/AASL Standards for initial preparation of school librarians*. Retrieved from www.ala.org/aasl/education/ncate

CLEMI: Centre de liaison de l'enseignement et des médias d'information. (2013). *Proposition pour un référentiel enseignant en éducation aux médias* [Proposal for a repository in teaching media literacy] [pdf en ligne]. Retrieved from www.clemi.org/fichier/plugin_download/29480/download_fichier_fr_referentiel_clemi_version2.pdf

Conseil supérieur de l'éducation aux médias. (2013). *Les compétences en éducation aux médias: Un enjeu éducatif majeur* [Media literacy skills: A major educational challenge]. Belgique: CSEM.

Gorman, M. (2000). *Our enduring values: Librarianship in the 21st century*. Chicago: American Library Association.

International Federation of Library Associations. (2012). *Professional Codes of Ethics for Librarians*. Retrieved from www.ifla.org/faife/professional-codes-of-ethics-for-librarians

International Federation of Library Associations. (2015). *Indigenous Matters Special Interest Group*. www.ifla.org/indigenous-matters

International Federation of Library Associations. (2015). *Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer/Questioning Users Special Interest Group*. Retrieved from www.ifla.org/lgbtq

International Federation of Library Associations. (2015). *IFLA/UNESCO Multicultural Library Manifesto*. Retrieved from www.ifla.org/node/8976

Markless, S. (Ed.). (2009). *The innovative school librarian: Thinking outside the box*. London: Facet Publishing. [See Chapters 1 & 2, pp. 1-46.]

Ministère de l'éducation nationale. (2013). Référentiel de compétences des enseignants [Competency framework for teachers]. *Bulletin officiel de l'éducation nationale*, n°30, 25/07/2013.

National Forum on Information Literacy. (2014). *Policy statement on the importance of certified school librarians*. Retrieved from <http://infolit.org/nfil-policy-statement-school-librarians>

Simpson, C. (2003). *Ethics in school librarianship: A reader*. Worthington, OH: Linworth.

Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C.K. (2012). *Education aux médias et à l'information: programme de formation pour les enseignants* [Media education and information: A training program for teachers]. Paris: UNESCO.

Bölüm 4

Okul Kütüphanesinin Fiziksel ve Dijital Kaynakları

“Kütüphane personeli edebi kaynaklardan belgelere, basılı kaynaklardan elektronik kaynaklara, hem bulunan yerdeki hem de uzaktaki kitapların ve diğer enformasyon kaynaklarının kullanılmasını teşvik eder. Materyaller ders kitaplarını, öğrenim materyallerini ve öğretim yöntemlerini tanımlar ve zenginleştirir.” Okul Kütüphanesi Bildirgesi

4.1 Giriş

Bir okul kütüphanesinin fiziki ve dijital kaynakları, öğretim ve öğrenme için olanaklar, donanım ve koleksiyon kaynaklarından oluşur. Teknoloji, okul kütüphanesinin okulun bütününe ve tüm camiaya ulaşmasını giderek yaygınlaştırmaktadır. Teknolojinin sağladığı imkanlardan biri de okul kütüphane kaynaklarına okul günleri ve dışındaki zamanlarda da 7/24 erişimi mümkün kılmasıdır. Öğretim ve öğrenim sürecinde, öğrenci ve öğretmenlerin değişen ihtiyaçlarını karşılamak için kütüphanenin koleksiyonu, donanım ve olanakları geliştirilmelidir.

4.2 Olanaklar

Yeni okul binaları planlanması ve var olanların yenilenmesi sırasında bir okul kütüphanesinin işlevleri ve kullanımı birincil önem taşımaktadır. Bir okul kütüphanesinin eğitimdeki rolü tesislerine de yansıtılmalıdır. Günümüzde ‘katılımcı kültür’ anlayışıyla kullanıcıların enformasyon tüketiciliğinden enformasyon yaratıcılığına olanak tanıyan bir çok okul kütüphanesi “ortak öğrenim alanı” olarak tasarlanmaktadır. Kütüphane ortak öğrenim alanları, geleneksel öğrenme ve çalışma ortamı olmanın yanı sıra enformasyon üretilmesine imkan tanıyan araç-gereçleri de sağlamaktadır.

4.2.1 Konum ve alan

Okul kütüphanesinin büyüklüğü ve kullanım alanının tasarımı belirleyen evrensel bir standart yoktur. Fakat tahmini planlama yapılabilmesi için kriterlerin olması yararlı olacaktır. Genel olarak, kütüphaneler kaynak merkezli bir alan olmaktan öğrenci merkezli bir alan olma modeline yönelmektedir. Okul ve akademik kütüphaneler genellikle öğrenme alanı olarak tasarlanmaktadır. Aşağıdaki hususlar okul kütüphanesi tesislerinin planlamasına dahil edilmelidir:

- Merkezi bir bölgede mümkünse zemin katta yer alması.
- Öğretim alanlarına yakın ve erişilebilir olması.
- Gürültü faktörleri, kütüphanenin bazı bölümlerinin sağır olması.
- Uygun ve yeterli ışık sağlanması doğal ve / veya yapay.
- Uygun oda sıcaklığı ile (örn., klima, ısıtma) iyi çalışma koşullarını yıl boyu ve koleksiyonun korunması sağlamak.
- Özel ihtiyaçları olan kütüphane kullanıcıları için uygun tasarım.
- Kitap koleksiyonu, kurmaca, kurmaca-dışı, ciltli ve ciltsiz kitaplar, gazeteler ve dergiler, basılı olmayan kaynaklar ve depolama, çalışma mekanları, okuma alanları, bilgisayar istasyonları, sergi alanları ve kütüphane personeli için yeterli çalışma alanı.
- Müfredat ve teknoloji alanında olabilecek değişimlere imkan veren esneklikte düzenlemeler yapmak.

4.2.2 Mekanın düzenlenmesi

Aşağıdaki işlevsel mekanların sağlanması gerekir:

- Çalışma ve araştırma alanı – enformasyon masası, kataloglar, çevrimiçi istasyonları, araştırma ve çalışma masaları, danışma kaynakları ve temel koleksiyonlar için alanlar.
- Serbest okuma alanı – yaşam boyu öğrenme, okuryazarlık ve zevk için okumaya özendirici süreli yayınlar ve kitaplar için alan.
- Öğretim alanı – uygun öğretim teknolojilerine sahip küçük gruplar, büyük gruplar, dersler için tüm sınıfı kapsayan ihtiyacı karşılayacak gerekli oturma ve sergi alanları (genellikle öğrenci nüfusunun % 10'u oranında oturma kapasitesi önerilir).
- Medya üretimi ve grup proje alanı - bireyler, ekipler ve sınıflar için alan (genellikle 'laboratuvarlar' ve 'makerspaces -yapım alanları' olarak adlandırılır).
- İdari alan – ödünç masası, ofis alanı, kütüphane materyallerinin işlem süreci için alan ve malzeme, materyal ve teknik malzemeler deposu.

4.2.3 Fiziksel ve dijital erişim

Kütüphaneye fiziksel ve dijital erişim en üst düzeyde sağlanmalıdır. Teknoloji sayesinde okul kütüphanesi sahip olduğu dijital kaynaklara erişimi 7/24 sağlayabilmektedir. Personel kaynaklarının sınırlı olduğu yerlerde, gönüllü öğrenci ve yetişkinlere eğitim verilerek gözetmenlik sistemi uygulanabilir.

4.3 Koleksiyon geliştirme ve yönetme

Okul kütüphanesi, kullanıcılarının yaş, dil ve demografik yapısını göz önünde bulundurarak onların ihtiyaçlarını karşılayacak fiziki ve dijital kaynaklara geniş bir erişim sağlamalıdır. Koleksiyonların, kullanıcıların yeni ve geçerli materyallere erişimini sağlamak için sürekli olarak geliştirilmesi gerekmektedir. Koleksiyon yönetim politikası, koleksiyonun amacı, kapsamı ve içeriğini tanımlamanın yanı sıra dış kaynaklara erişim ve yüksek kaliteli kaynakları geniş bir yelpazede sağlamak için yardımcı olur. Giderek e-kitaplar (referans, kurmaca, kurmaca dışı), çevrimiçi veri tabanları, e-gazete ve dergiler, video oyunları ve çoklu ortam öğrenme materyalleri dijital kütüphane kaynaklarının önemli bir parçası haline gelmektedir.

Öğrencilerin öğrenme sürecinde ihtiyaç duyacakları kaynakların yanı sıra öğretmen ve kütüphane personelinin mesleki gelişimlerini sağlayacak profesyonel gelişim kaynakları (örn., eğitim materyalleri, ders konuları, yeni öğretim/öğrenme tarzları ve yöntemleri), aileler ve bakıcılara yönelik kaynakları içeren bir koleksiyon oluşturulmalıdır.

Örnek

İtalya'nın Roma şehrinde ilkokul kütüphanesi "Ebeveyn Kitaplığı" adı altında çocuk psikolojisi, eğitim, çocuklarda korku ve öz saygı gibi özel konuları içeren kaynakların bulunduğu özel bir alan geliştirmiştir.

4.3.1 Koleksiyon yönetme politikaları ve usulleri

Okul kütüphanecisi bir koleksiyon yönetimi politikası geliştirmek amacıyla okul yöneticileri ve öğretmenler ile birlikte çalışır. Oluşturulan politika yönergesi müfredat ve okul camiasının ihtiyaçları ve ilgilerine dayalı olmalıdır; okul dışındaki camianın çeşitliliğini yansıtmalıdır.

Koleksiyon yönetim politika yönergesinde olması gereken unsurlar aşağıdakilerdir:

- *IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirisi'* nde belirtilen okul kütüphanesinin misyonu.
- Entelektüel özgürlük ve bilgi edinme özgürlüğü.
- Koleksiyon yönetimi politikasının amacı ile müfredatla ve kullanıcıların, ulusal, etnik, kültürel, dilsel, yerli kimliklerinin arasındaki ilişki.
- Kaynakların sağlanmasındaki uzun ve kısa vadeli hedefler.
- Koleksiyon yönetimi kararlarını almanın sorumlulukları.

Koleksiyon oluşturmanın iş birlikçi bir çaba ile oluşturulabileceği politikada açıkça belirtilmiş olmalıdır. Öğrencilerin bilgi edinme süreçlerinde ihtiyaç duyacakları konularda uzman olan öğretmenlerin kütüphane koleksiyonunun oluşturulmasında önemli rolleri vardır. Politika öğrencilerin entelektüel özgürlük ilkelerine ve çocukların bilme hakkına uyumlu olarak kaynakların yeniden değerlendirilmesi yöntemini belirlemelidir. Politika, kaynakların sınırlandırılması için yapılan çağrılarının kaynağına bakılmaksızın materyallerin sansürlenmesine direnç gösteren okul kütüphanecisinin sorumluluğunu da tanımlamalıdır.

Okul kütüphanesi koleksiyonunun geliştirilmesi ve yönetilmesi için yöntemler açıkça ayrı bir belge ya da koleksiyon yönetimi politika belgesi eki olarak ortaya konmalıdır. Yöntemler, kaynakların seçimi ve sağlanması, teknik işlemi ve organize edilmesi (kataloglama, sınıflama, rafta sunma), bakım, onarım ve düşüm işlemlerini içeren yazılı bir rehberdir. Okul camiası üyelerinin, ulusal, etnik, kültürel, dilsel ve yerli kimliklerini yansıtan ulusal ve uluslararası kaynakları elde etmeye rehber bir kullanım kılavuzu olmalıdır. Kullanım kılavuzu tartışmalı maddelerin yeniden değerlendirilip netleştirilmesi için rehberlik etmelidir.

Örnek

Fransa'da okul kütüphanecisi, okulun alım politikasını eğitim faaliyetleri ile ilintili 10 maddeden oluşan koleksiyon sağlama politikasını okul müfredatı ve eğitim eylemlerine bağlı olarak okul camiasının danışmanlığında geliştirmiştir.

www.cndp.fr/savoirscdi/centre-de-ressources/fonds-documentaire-acquisition-traitement/les-10-commandements-dune-politique-dacquisition.html

4.3.2 Dijital kaynaklarla ilgili konular

Okul kütüphanesi, enformasyon toplumunda önemli bir erişim noktası olarak işlev görür. Müfredatın yanı sıra kullanıcıların ilgi alanlarını ve kültürünü yansıtan dijital bilgi kaynaklarına erişim sağlamak zorundadır. Sosyal medyanın yaygınlaştırdığı katılımcı kültür kütüphane kullanıcılarının rolünü enformasyon tüketicisinden enformasyon yaratıcına dönüştürmektedir. Sonuç olarak, okul kütüphanecileri enformasyon üretiminin (örn., videolar, bloglar, podcastlar, 3D projeler, posterler, infografikler) sağlanması dahil olmak üzere, öğrenme etkinlikleri için gerekli bilgisayarlar ve diğer üretim ekipmanları ile "makerspaces- yapım alanları" ortamı sağlamalıdır.

Dijital kaynakların ve İnternet erişiminin artan kullanılabilirliği nedeniyle okul kütüphanesinin kaynaklarının ulusal veya uluslararası bibliyografik standartlara uygun şekilde sınıflandırılması ve kataloglanmasını gerektirmektedir. Dünyanın birçok yerindeki okul kütüphaneleri, bir dernek aracılığıyla yerel ya da bölgesel camia içinde birbirine bağlanmış bir kataloglama sistemi paylaşmaktadır. Bu tür bir iş birliği kaliteli kaynakların seçimi, kataloglama, sınıflama gibi işlemlerinin daha verimli bir şekilde yapılmasına imkan tanır. Başka yerlerde, okul kütüphaneleri pahalı ticari veritabanları ve çevrimiçi danışma materyallerini kaynak paylaşımını kolaylaştırmayı ortak yönetimler ya da devlet destekleri yoluyla elde ederler.

Örnek

Kanada, Milli Eğitim Bakanlığı, Çevrimiçi Başvuru Merkezi aracılığıyla Alberta eyaletinde tüm öğrencilere ve öğretmenlere, İngilizce ve Fransızca nitelikli çevrim içi enformasyon kaynaklarının sağlanmasını tümüyle finanse etmektedir.

www.learnalberta.ca/OnlineReferenceCentre.aspx.

Örnek

Fransa'da, 300'den fazla yayın ve dizin kaynaklarıyla Correlyce platformu tarafından öğrencilerin dijital kaynaklara kolay erişim ve kullanımı sağlanmaktadır.

www.correlyce.fr

Dijital koleksiyonlarını yönetme kriterleri basılı yayın koleksiyonlarını yönetme kriterleri ile benzerlik göstermektedir. Ancak bazı özel durumlar mevcuttur:

- Erişim – dijital kaynakları seçerek erişim, geliştirilmiş mi sınırlandırılmış mı olur?
- Mali ve teknik konular - dijital yazılım ve kaynakların yıllık lisans ücretleri ve güncel versiyonları edinme maliyeti uzun vadede yüksek olabilir mi?
- Hukuki ve lisans sorunları - dijital malzemeler için telif hakkı yasaları veya lisans koşulları, kullanıcı sayısında yerleşke dışı erişim, kullanıcı gizliliği konularında sınırlama getirir mi?
- Güvenlik - kaynaklara erişim güvenilirliği nasıl sağlanır?

4.3.3 Koleksiyon standartları

Günümüzde okul kütüphane koleksiyonunda yer alan veya satın alınan veritabanları ve lisanslı danışma kaynaklarının, geleneksel okul kütüphane koleksiyonu standartları ile birlikte geliştirmek ve uygulamak zordur. Ulusal ve yerel koleksiyon standartlarına erişilse de, erişilmese de koleksiyon geliştirme kararları müfredat gereksinimleri ve öğretim yaklaşımlarına dayalı olmalıdır.

Farklı yaşlarda ve yetenekte olan değişik öğrenme tarzlarına ve kültüre sahip kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak kaynaklar ile güncel ve dengeli bir koleksiyon oluşturulabilir. Koleksiyondaki basılı ve dijital enformasyon kaynakları müfredatı desteklemelidir. Bunlara ek olarak, okul kütüphanesi popüler ve grafik romanlar, müzik, bilgisayar oyunları, filmler, magazinler, karikatürler ve posterler gibi kullanıcıların eğlence amaçlı kullanacakları materyalleri de sağlamalıdır. Bu tür kaynakları seçerken öğrencilerle iş birliği yapılarak onların ilgi alanlarını ve kültürlerini yansıttığından emin olunmalıdır.

Örnek

ABD'de Güney Karolina Eğitim Bölümü 2012 yılında koleksiyon geliştirme standartlarını yayımlamıştır. Öğrenci başına düşecek yayın adedine göre bir koleksiyon 11 yayınlı “riskli”, 13 yayınlı “temel”, 15 yayınlı “örnek” gösterilebilir. Kurmaca ve kurmaca dışı yayınların oranları sınıf düzeyleri, özel okuryazarlık projeleri ve ihtiyaçlara göre çeşitlilik göstermelidir.

4.3.4 Kaynak paylaşımı

Okul kütüphaneleri iş birliği yaparak kaynak paylaşımı yoluyla kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu materyallere erişim oranını artırmalıdır. Bir çok okul kütüphanesinin geleneksel fonksiyonları nedeniyle bu sistem nadiren uygulanabiliyor. Ulusal kataloglama, çevrimiçi veritabanı ve dijital danışma materyallerin erişimde birbirine bağlı okul kütüphanelerinin *kütüphaneler arası ödünç verme ve kaynak paylaşımı* düzenlemesi daha kolaydır.

Örnek

İtalya'nın Vicenza şehrinde 26 lise, 15 (ilkokul ve ortaokul), ve 2 özel üye (bir kurum ve firma) birleşerek kütüphane kaynakları ve yazılımlarının paylaşıldığı kütüphaneler arası dolaşım ağı kurmuşlardır.

www.rbsvicenza.org/index.php?screen=news&loc=S&osc=news&orderby=Autore

Örnek

Portekiz'de, okul ve halk kütüphaneleri ağı ile aynı kataloglama ve otomasyon sistemi paylaşılmaktadırlar. www.rbe.mec.pt/np4/home

Örnek

Hollanda ve Felemenk Bölgesinde Brede Okulu'nun [Broad/Community School] kalbi kütüphanedir. Okul kütüphanesi camiaya bir dizi eğitim hizmetleri sağlayan kavşak noktası gibi bileşik, pekiştirilmiş ve kapsayıcı bir bilgi merkezidir. (örn., anaokulu, ilkokul, lise). www.bredeschool.nl/home.html

Yararlı Kaynaklar

Bon, I., Cranfield, A., & Latimer, K. (Eds.). (2011). *Designing library space for children*. Berlin/Munich: De Gruyter Saur. (IFLA Publications; Nr 154.)

Dewe, M. (2007). *Ideas and designs: Creating the environment for the primary school library*. Swindon, UK: School Library Association [UK].

Dubber, G., & Lemaire, K. (2007). *Visionary spaces: Designing and planning a secondary school library*. Swindon, UK: School Library Association [UK].

Durpaire, J.-L. (2004). *Politique d'acquisition in Les politiques documentaires des Etablissements scolaires* [The acquisition policy within a school's policy] (pp. 34-36). Paris: Inspection Generale de l'Education Nationale.

La Marca, S. (Ed). (2007). *Rethink! Ideas for inspiring school library design*. Carlton, Victoria, Australia: School Library Association of Victoria.

Landelijk Steunpunt Brede Scholen. (2013). *Verschijningsvormen Brede Scholen 2013*. [Examples of Community Schools 2013] (2nd ed.). Den Haag, Netherland: bredeschool.nl. Retrieved from www.bredeschool.nl/fileadmin/PDF/2013/2013-05-28__13_170_LSBS_gew_herdruk_brochure_Verschijningsvormen_4.pdf

Latimer, K., & Niegaard, H. (2007). *IFLA library building guidelines: Developments and reflections*. Munich: K.G. Saur.

Loertscher, D., Koechlin, C., Zwann, S., & Rosenfield, E. (2011). *The new learning commons: Where the learners win!* (2nd ed.) Clearfield, UT: Learning Commons Press.

Marquardt, L. (2013). La biblioteca scolastica, ambiente e bene comune per l'apprendimento [school libraries, learning environments and commons]. In M. Vivarelli (Ed.). *Lo spazio della biblioteca ...* [The Library Space ...]. Milano: Editrice Bibliografica. [See Chapter 4.6, pp. 299-334, and case study pp. 400-401.]

Molina, J. & Ducournau, J. (2006). Les 10 commandements d'une politique d'acquisition. [The 10 Commandments of an acquisition policy]. Retrieved from www.cndp.fr/savoirscdi/metier.html

OSLA (Ontario School Library Association). (2010). *Together for learning: School libraries and the emergence of the learning commons. A vision for the 21st Century*. Toronto, Canada: OSLA, 2010. Retrieved from www.accessola.com/data/6/rec_docs/677_olatogetherforlearning.pdf

Pavey, S. (2014). *Mobile technology and the school library*. Swindon, UK: School Library Association [UK]

Preddy, L. B. (2013). *School library makerspaces: Grades 6-12*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

South Carolina Department of Education. (2012). *South Carolina standards for school library resource collections*. Columbia: SCDE. Retrieved from http://ed.sc.gov/agency/programs-services/36/documents/Standards_School_Library_Resource_Collections.pdf

Bölüm 5

Okul Kütüphanesi Programları ve Etkinlikleri

“Okul kütüphanesi eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır.” Okul Kütüphanesi Bildirgesi

5.1 Giriş

Eğitim misyonunu başarıyla gerçekleştirebilmesi için bir okul kütüphanesi iyi araştırılmış öğretim programları ve hizmetleri aracılığı ile eğitim camiası içinde aktif etkinlikler yapmalıdır. Okul kütüphanesinin program ve etkinlikleri okulun ve daha geniş olan camianın amaçları doğrultusunda dünyada farklılıklar gösterebilmektedir. (Bakınız Bölüm 3.5.4 Camia ile etkileşim).

Okul kütüphanesinin program ve etkinliklerini tanımlamak için kullanılan terminoloji de değişiklik gösterir. Örneğin, hevesli ve becerikli okurlar yetiştirme ‘okumaya teşvik,’ ‘yaygın okuma,’ ‘gönüllü özgür okuma,’ ‘serbest ve eğlendirici,’ ya da ‘eğlence için okuma’ gibi ifadelerle çeşitlilik gösterebilir. Her ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın okuma güdüleri yüksek ve sürekli okuyan kişiler yetiştirmek dünyadaki okul kütüphanesi program ve etkinliklerinin önemli bir yanıdır.

Örnek

Her yıl yapılan Namibya Okuma Maratonu (Readathon) çocuklara kendi dillerinde öyküler sağlayarak okuma kültürünü teşvik etmektedir (Namibya 13 yazılı dile sahiptir). Her yıl yapılan bu etkinlikler, okullar ve kütüphaneler için çocukların ana dillerinde kitapların yayımlaması konusunda olumlu bir itici güç olmaktadır.

Enformasyonun kullanımı ile ilgili terminoloji başka bir tartışmalı alandır. ‘Bibliyografik öğretim’ (kütüphanenin konu ve sistemlerinin kullanımı) ve ‘kullanıcı eğitimi’ (kütüphaneyi ve hizmetlerini anlamak için kullanıcıların aydınlatılması) şimdi daha çok ‘bilgi okuryazarlığı’ ve ‘sorgulama’ olarak tanımlanıyor. Yıllar boyunca kütüphane ile ilgili örnek niteliğinde olan öğretimde enformasyonun kullanımı konusunda nelerin değiştiğine bakarsak: 1960 ve 1970 yıllarında kaynak yaklaşımları; 1980’li yıllarda kılavuz (yol gösterici) ve 1990’lı yıllarda ise süreç yaklaşımı, problem çözücü perspektiften enformasyonu kullanmayı vurgular (Kuhlthau, 2004). Bilgiye erişim araçları, kaynaklar ve araştırma stratejilerindeki bu değişimler önceki uygulamaları bir kenara atmayı değil düşünme ve problem çözme öğretiminde en iyi yöntemin sorgulama yoluyla geliştirildiğini vurgular.

5.2 Program ve etkinlikler

Bir okul kütüphanesi, okuldaki eğitim ve öğretim ortamının önemli bir bileşenidir; öğrenci yükümlülükleri, farklı öğrenenler ve daha geniş camiadaki ilişkiler gibi okulun sosyal amaçlarına da katkıda bulunur. Okul kütüphanesinin amaçları okuma yazma, müfredat temelli öğrenme ve vatandaşlık gibi okulun amaçlarıyla uyumlu olmalıdır. Bir okul kütüphanesinin okulun amacına ulaşmasında hangi ölçüde katkıda bulunacağı okul kütüphanesine tahsis edilen kaynaklar ve personel ile bağlantılıdır.

Örnek

Macaristan’da, şehir merkezlerine yakın köylerde yaşayan birçok öğrenci okula gitmek için köy ve kent arasında mekik dokumak zorundadırlar. Toplu ulaşım araçlarının sınırlı olması öğrencilerin okula gelmeden önce ve okul sonrası

beklemelerine sebep olmaktadır. Birçok okul kütüphanesi bu durumdan dolayı ders öncesi ve sonrası zamanlarını değerlendirmek için çalışma sürelerini uzatmışlardır. Sonuç olarak, öğrenciler zamanlarını güvenli, kültürel ve camia ile çevrili bir alanda geçirmektedirler. Bu aynı zamanda öğretmen, kütüphaneci ve öğrenci arasındaki ilişkiyi derinleştirmek için bir fırsat sağlamaktadır.

Hizmetler ve etkinlikler, okul müdürü, başöğretmen, bölüm başkanları ve okuldaki diğer uzmanlar, sınıf öğretmenleri, destek birimleri ve öğrencilerle iş birliği halinde olan uzman bir okul kütüphaneci tarafından tasarlanmalıdır. Araştırma literatüründeki raporlarda belirtildiği üzere, eğitim için uygun kaynakları seçen ve bu kaynaklara dayalı öğretimi tasarlamak için sınıf öğretmenleri ile iş birliği içinde çalışan bir uzman okul kütüphanecisi olmadan, öğrenci başarısında gelişim sağlamak olası değildir.

Nitelikli okul kütüphanecisinin odaklanması gereken temel öğretim çalışmaları:

- okuryazarlık ve okumaya özendirme;
- medya ve bilgi okuryazarlığı (örn., bilgi okuryazarlığı, enformasyon becerileri, enformasyon yeterlikleri, enformasyon akıcılığı, medya okuryazarlığı, geçişken okuryazarlık, çoklu ortam okuryazarlığı);
- sorgulamaya dayalı öğrenme (örn., probleme dayalı öğrenme, eleştirel düşünme);
- teknoloji entegrasyonu;
- öğretmenlerin profesyonel gelişimi; ve
- edebiyat ve kültürün takdiri.

Temel etkinliklere dayalı okul kütüphanesi araştırmaları belli bir çerçeveye oluşturur. Bir okul kütüphanesinin temel faaliyetlerinin odak noktası okulun programları ve önceliklerine bağlıdır ve okul müfredatının beklentilerini sınıflara göre yapacağı programlarla yansıtır.

5.3 Okuryazarlık ve okumayı özendirme

Okul kütüphanesi öğrencinin okuryazarlık becerilerini ve okumayı destekler. Araştırmalar gösteriyor ki okuma düzeyi ve öğrenme becerileri arasında doğrudan bir bağlantı mevcuttur; hevesli ve yetenekli okurlar yetiştirmenin ana koşulu ise okuma kaynaklarına erişimin sağlanmasıdır (Krashen, 2004). Kullanıcıların okuma kaynaklarını sağlayan kütüphaneciler, okuyucuların kendi istedikleri yayınları seçme hakkı ve kişisel istekleri doğrultusunda okumaları konusunda pragmatik ve esnek yaklaşımda bulunmalıdırlar. Öğrencilere kendi okumak istedikleri yayınları seçme şansı verildiğinde, sınav başarılarının zamanla geliştiği gözlemlenmiştir. Öğrencilere okuma materyallerini seçme özgürlüğünün tanınması, kelime haznelerini geliştirmesi, dil bilgisi test performanslarını arttırması, yazma ve sözlü ifade yeteneklerini geliştirmesi demektir. Öğrencilere ikinci dilde kaliteli kitaplara erişim şansı sunulduğunda ise onların ikinci bir dilde akıcılığını ve anlama becerilerini de geliştirir. Okuma zorluğu olan kişilere sesli kitaplar gibi alternatif okuma materyalleri sunulduğunda okuma becerileri ve tutumlarının geliştiği görülmektedir.

Okuma zorluğu olan öğrenciler için alternatif okuma malzemeleri hatta bazı durumlarda özel okuma cihazları sağlamak gerekebilir. Bu öğrencilerin okuma ihtiyaçlarını desteklemek için okul kütüphanecisinin uzman öğretmenlerle iş birliğini gerekir. Bir okul kütüphanecisi ayrıca yerel ve ulusal standartları karşılamak için sınıfça yapılacak okuma çalışmalarında öğretmenlere destek olmalıdır (örn., okuma projeleri için uygun, ülkenin dil standartlarını destekleyen kitap tavsiyeleri).

Okul kütüphanesi sessiz okuma çalışmalarından grup tartışmalarına ve yaratıcı çalışmalara kadar geniş bir yelpazede basılı ve dijital kaynaklar edinerek kullanıcılarına estetik ve teşvik edici bir ortam sağlamalıdır. Bir okul kütüphanecisi geç getirilen ve kayıp edilen malzemeler için uygulanacak cezalar konusunda liberal bir dolaşım politikası uygulamalıdır. Aşırıya kaçan para cezası ve diğer cezalandırma türlerinden mümkün olduğunca kaçınmalıdır.

Okumaya özendirme ve medyadan yararlanma gibi okuryazarlık temel etkinlikleri sosyo-kültürel olduğu kadar bilişsel öğrenme bakış açılarını da kapsar. Okul kütüphanesi koleksiyonundaki kaynaklar, okul camiası üyelerinin ulusal, kültürel, etnik kimliklerini yansıtan yerel ve uluslararası kaynaklardan oluşmalıdır. Okul kütüphanecisi, öğrencilere sınıfta ve kütüphanede kendi seçtikleri ve diğerleriyle birlikte okudukları materyalleri tartışmak ve paylaşmak için fırsatlar sağlamada liderliği ele almalıdır. Yeni kurmaca ve kurmaca dışı materyaller hem öğretmenlere hem de öğrencilere kitap sohbetleri, kütüphane sergileri ve kütüphane web sayfası vasıtasıyla tanıtılmalıdır. Okuryazarlık ve okuma profilini artırmak için organize edilen sergiler, yazar ziyaretleri ve uluslararası okuryazarlık günleri kütüphane içinde ya da okulda düzenlenmelidir. Bu durum özel organizasyonlara velilerin de katılımı için fırsat sağlar. Veliler de çocuklarının okuryazarlık gelişmelerine evde okumalar ve yüksek sesle okuma programları aracılığı ile katkıda bulunabilirler.

Örnek

Fransa'da, Babelio Challenge sosyal edebiyat ağı üzerinden çocukları okumaya teşvik eder ve çocuk edebiyatına katkıda bulunur. www.babelio.com

Örnek

Birleşik Krallık, Kütüphane ve Enformasyon Profesyonelleri Enstitüsü (CILIP) Carnegie ve Kate Greenaway Madalyaları, her yıl verdiği okuyucu ödülleri ile tüm ülkede kitap okumaya özendirici köklü bir organizasyon oluşturmuştur. www.carnegiegreenaway.org.uk/shadowingsite/index.php

Örnek

İtalya'nın Bologna kentinde Hamelin Kültür Derneği tarafından 2004 yılında kurulan ve "Sala Borsa" Kütüphanesi ile koordine edilen Xanadu Projesi, İtalya bölgelerindeki sekizinci sınıf öğrencilerine ve lise öğrencilerine hitap eder (13-16 yaş). Projenin kapsamı yansıtıcı ve eleştirel düşünme, iletişim ağı becerileri, kitaplar, çizgi roman, film ve müziklerin değerini anlamaktan oluşmaktadır. www.bibliotecasalaborsa.it/ragazzi/xanadu2014/biblio.php

5.4 Medya ve bilgi okuryazarlığı öğretimi

Okul kütüphanecisi için ikinci temel amaç, durmaksızın değişen dünyada yaşamları boyunca öğrenenler ve vatandaşlar olarak enformasyonu saptayıp, sorumlu ve etik şekilde kullanan öğrenciler yetiştirmektir. Forest Woody Horton tarafından yazılan *Bilgi Okuryazarlığını Anlamak: El Kitabı - Understanding Information Literacy: A Primer*, bilgi okuryazarlığı ile ilgili kavram ve tanımlarına, resmi ve resmi olmayan öğrenmede bilgi okuryazarlığının rolüne değinen 2007 UNESCO belgesi olup politika yapıcılara yöneliktir. UNESCO da medya ve bilgi okuryazarlığı (MIL) kavramını desteklemekte kişisel yaşantımızda ve demokratik toplumlarda medya ve enformasyon kaynaklarının önemini kabul etmektedir. 2011 UNESCO belgesi olan Öğretmenler için Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Programı [MIL] neden medya ve bilgi okuryazarlığının birlikte ele alınması gerektiğini açıklar. MIL müfredatında öğretim ve öğrenim üç ana çerçevede gösterilmektedir:

- 1) demokratik ve sosyal katılım için medya ve enformasyon bilgisi ve anlaşılması;
- 2) medya metinlerinin ve enformasyon kaynaklarının değerlendirilmesi (kim tarafından oluşturulmuş, kimin için oluşturulmuş, ileti ne anlama gelmektedir); ve
- 3) medya ve enformasyonun üretimi ve kullanımı.

Okul kütüphanecileri medya kullanımı ve araştırma becerilerinin öğretilmesi için öğretmenlerle iş birliği içinde üretilen bir sistematik çerçevenin önemli olduğu konusunda hemfikirlerdir. Müfredata dayalı bir medya ve bilgi okuryazarlığı programının amacı, öğrencileri toplumun sorumlu ve etik katılımcıları olarak geliştirmektir. Bilgi okuryazarı öğrenciler yetkin ve öğrenen olmalıdır. Bu öğrenciler, gereksinim duydukları bilginin farkında olmalı ve dünyadaki fikirlere aktif bir şekilde katılmalıdırlar. Öğrenciler, problemleri çözme ve ilgili bilginin ne olduğu belirleme konusundaki yeteneklerini, kendilerine olan güven duygusu içerisinde sergilemelidirler. Öğrenciler, bilgiye erişmek ve iletişim kurmak için teknoloji araçlarını kullanabilmelidirler. Öğrenciler, hem birden çok cevapların olduğu hem de cevap içermeyen durumları rahat bir şekilde yönetebilmelidirler. Öğrenciler, çalışmalarında ve nitelikli ürünler yaratmalarında yüksek standartlara sahip olmalıdırlar. Bilgi okuryazarı öğrenciler esnek olmalı, değişime uyum sağlayabilmeli ve hem bireysel hem de grup faaliyetlerinde bulunabilmelidirler.

Örnek

Fransa'da, öğrenciler İnternet kullanımındaki sorumlulukları konusunda eğitilmiştir.
<http://eduscol.education.fr/internet-responsible>

Örnek

Fransa'da, okul kütüphanecileri için Medya ve Bilgi Okuryazarlığı Odaklı Eğitim kursları uygulanmaktadır.
http://media.eduscol.education.fr/file/Pacifi/85/4/Reperes_Pacifi_157854.pdf

5.5 Sorgulamaya dayalı öğrenme modelleri

Birçok ülke, yerel yönetimler ve okul kütüphaneleri, sorgulama projeleri kapsamında medya ve bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştiren çok başarılı öğrenme modelleri ortaya çıkarmıştır. Sorgulamaya dayalı modeller yaratmak yıllara dayanan araştırma, geliştirme ve pratik deneylerle mümkündür. Eğitim otoritesi tarafından önerilen bir model yok ise okullar müfredatları doğrultusunda kendi amaç ve kazanımlarına hizmet edecek bir model seçmelidirler. Sorgulamaya dayalı öğretim model örnekleri Ek C'de verilmiştir.

Sorgulamaya dayalı öğretim modelleri genellikle öğrenme sürecinde edinilen akademik bilgiyi gerçek yaşama transfer ederek kullanabilmelerini de sağlayan bir süreç içerir. Bu tür modeller birkaç kavramın altını özellikle çizmektedir:

- Öğrenci, enformasyondan anlam çıkarır.
- Öğrenci, süreç yaklaşımı ile kaliteli bir ürün oluşturur.
- Öğrenci, bağımsız (kendi başına) ve bir grubun üyesi olarak çalışmayı öğrenir.
- Öğrenci, enformasyon ve enformasyon teknolojilerini, sorumlu ve etik kurallara uygun şekilde kullanır.

Sorgulamaya dayalı öğrenme modellerine sorgulama ve yaşam boyu öğrenme becerileri de dahildir: planlama, saptama ve toplarlama, seçme ve düzenleme, işleme, sunma ve paylaşma, ve değerlendirme. Sürece dayalı öğretim modelleri, bağımsız öğrenme becerileri ve iş birliği becerilerini de geliştirir. Bireysel öğrenme becerilerini (üst biliş) ve birlikte çalışma becerilerini

pekiştirir. Bu beceriler en iyi müfredattaki konular bağlamında ele alınan başlıklar ve problemlerle zaman içinde olgunlaşır.

Planlama becerileri her türlü araştırma, ev ödevi, proje, rapor veya tema için gereklidir. Bir sorgulamanın ilk aşamasındaki planlama faaliyetleri, uygun soruları, ilgili kaynakları ve olası enformasyona erişim stratejilerini belirleme ve makul bir zaman çizelgesini oluşturmaktır. Öğrenciler sorgulama sürecinde karşılaşacakları beklenmedik sorunlar, engeller doğrultusunda planlarında değişikliğe gidebilirler.

Saptama ve toplama becerileri araştırma sürecinin temelini oluşturur. Bu beceriler, alfabetik ve numaralı şekilde sıralama yapmayı, indeksleri ve danışma kaynaklarını kullanmayı, İnternette ve veritabanlarında enformasyon aramak amacıyla farklı türlerdeki stratejileri kullanmayı da içerir. Enformasyon üretmek için, kaynakların çalışılmasına ek olarak anket, mülakat, deney, gözlem yapma gibi farklı yöntemler de kullanılabilir.

Seçme ve düzenleme becerileri, eleştirel ve değerlendirmeye yönelik düşünme becerilerini gerektirir. Seçme, sorgulamanın odağı olan geçerli ve uygun enformasyonu bulmaktır. Bulunan enformasyonun güvenilirlik, bütünlük, güncellik, doğruluk ve bakış açısı gibi kriterlerle değerlendirilmesi öğrencilerin bilinçli ve etik kararlar almalarını sağlar.

Enformasyonun işleme süreci, enformasyonu çeşitli kaynaklardan birleştirmeyi, çıkarsama yapmayı, sonuca gitmeyi ve ön bilgi ile bağ kurabilme gibi becerileri kullanırken anlam oluşturmaya içerir. Bu beceriler sayesinde öğrenciler topladıkları enformasyonu anlayabilir, elde ettikleri enformasyonu kişisel bilgiye dönüştürebilirler.

Sunum ve paylaşım, fikirleri açıkça ifade eden, belirlenmiş hedef ve kriterleri yansıtan ve izleyicinin farkında olarak etkili sunum becerilerini sergileyen kaliteli ürünler yaratmayı içerir.

Değerlendirme becerileri hem araştırma sürecini hem de ürünün sorgulamasını kapsar. Öğrenciler çalışmalarını ve ulaştıkları ürünü eleştirel düşünerek değerlendirmelidir. Öğrenciler, araştırmalarında belirledikleri amaca ulaşabilmeli, tamamlanmış ürünün orijinal plan ile ilgisini belirleyebilmeli ve öğrenme projesinin güçlü ve zayıf yönlerini saptayarak bunları gelecekte yapacakları ödevlere de yansıtabilmelidir.

Öz yönetimli öğrenme becerileri, yaşam boyu öğrenen bireyler yetiştirilmesinde kritik önem taşımaktadır. Öğrenciler, düşünme ve öğrenme süreçlerinde (bağımsız öğrenme) düşünmek ve öğrenme hedefleri belirlemek için öz-bilgi kullanımında ve bunları gerçekleştirmek yolunda ilerleme süreçlerini yönetebilmek için bir rehber ihtiyacı duyarlar. Kendilerini yönlendirebilen öğrenciler enformasyon ve kendi ihtiyaçları için medya kaynaklarını kullanabilirler, sorulara yanıt arayabilir, alternatif perspektifleri hesaba katarak değişik görüş açılarını değerlendirebilirler. Enformasyon, enformasyon kaynakları ve kütüphanelerin karmaşık düzenleme ve yapıya sahip olduklarını ve ihtiyaç duyduklarında yardım alabileceklerini bilirler.

İş birliği becerileri öğrenciler grup halinde çalışırken farklı bireylerle farklı kaynaklar ve teknolojiyle çalışırken gelişir. Öğrenciler fikirlerini savunmayı ve yapıcı bir şekilde eleştirebilmeyi öğrenirler. Değişik fikirleri onaylar, başkalarının geçmişlerine ve öğrenme tarzlarına saygı göstermeyi öğrenirler. Grup çalışmalarıyla bireysel farklılıkları yansıtan projeler yaratarak, tamamlayacakları ödevlere bireysel sentezlerini koyarak katkı sağlarlar.

Sorgulamaya dayalı süreç yaklaşımının öğrenme biçimi, enformasyonun bulunduğu ortamdan enformasyonun kullanımına; belli konudaki bir soruya kanıt sunarak yanıt aramaya doğru ve

ötesine ilerleyen bir süreçtir. Araştırılan enformasyonun süreci olduğu kadar, araştırmanın ürünü de dikkate alınır. Karmaşık olan enformasyondan öğrenmenin farkındalığına çağrıda bulunur: enformasyondan öğrenme rutin veya standart bir vazife değildir, duygusal ve bilişsel alanları kapsar.

Sorgulamaya dayalı öğrenme için süreç yaklaşımını benimseyen, okul kütüphanecileri ve öğretmenler, kütüphanenin alanı, koleksiyonu ve teknolojik altyapısı ne boyutta olursa olsun, aynı temel sorunla karşılaşır - öğrenme merakını ve aşkını özendirerek keşif yolculuğunu kullanarak öğrenme uğraşını etkilemek, yönlendirmek ve harekete geçirmenin yolları. Sürece dayalı modeller sorgulamaya dayalı öğrenmenin keşif ve kişisel gelişimi deneyimleyen öğrencilere fırsatlar sunduğu bakış açısını destekler. Etkin bir şekilde uygulandığında, öğrencilerin sorgulama yoluyla öğrenmesi, keşif ve risk alma, merak ve güdüleme, eleştirel ve yaratıcı düşünceyle iştigal etme ve gerçek yaşam ve izleyiciler ile köprüler kurma şeklinde nitelendirilir.

Sürece dayalı modeller teoriye dayalıdır; eğitim, kütüphane ve enformasyon çalışma alanlarında yapılan araştırmalara dayalıdır. Eğitim alanı öğrenme teorisini, Kütüphane ve Enformasyon Bölümü (LIS-BBY) ise enformasyon arama teorisini geliştirir. Örneğin, eğitim alanından öğrencilerin bilişsel gelişmelerine ve geçmişte edindikleri bilgi ve deneyimlerine bağlı olarak üstesinden gelebilecekleri soyutlama seviyelerine göre farklılık gösterdiği bilgisi oluşur. Eğitimden gelen bir diğer yaklaşım ise öğrencilerin etkin bir şekilde geliştirdiği veya bilgiyi oluşturduğu, öğrencilerin enformasyonu kullanırken duygu ve düşüncelerindeki değişimi tecrübe etmeleridir. Kütüphane ve Enformasyon Bölümünden gelen bilgi, enformasyon kullanıcılarının belirsiz enformasyon kavramlarından açıkça tanımlanan ihtiyaç ve sorunlara geçtiklerinde, enformasyon sistemi ve sorununu gerçekçi anlayışla ele alarak araştırma safhasında daha başarılı olduklarıdır.

Okullardaki diğer öğrenme programları gibi, sorgulamaya dayalı öğrenme etkinlikleri öğrencilerin öğrenme sürekliliğini desteklemeye yönelik tasarlanmalıdır. Bu beceriler sürekli olarak kademe ve seviyelere göre kazandırılmalıdır. Bir okul kütüphanecisi sistematik yaklaşımla okul tabanlı sürekliliği olan medya ve enformasyon becerileri ile stratejilerini kesinleştirme yolunda liderlik etmelidir.

Sorgulamaya dayalı yerel veya ulusal bir öğrenme ve öğretme modeli geliştirilmemiş okullardaki okul kütüphanecileri, sınıf öğretmenleri ve okul yöneticileri ile birlikte çalışarak bir model belirlemelidir. Öğretmen ve öğrencilerin uygulayacağı, okulun amaçları ve bölgesel ihtiyaçlara hizmet edecek bir model uyarlanabilir. Ancak uygulanabilir bir model olmasına dikkat edilmelidir. Teorik temelleri derinlemesine anlaşılmadan oluşturulan modeller ihtiyaca cevap verecek güçte olmayabilir.

Örnek

İsveç Uppsala'da bir ortaokuldaki öğrenciler, distopik bir romanı okuyarak sorgulamaya dayalı proje çalışmalarına başlamışlardı. Roman, okuma gruplarında tartışıldı. Öğrenciler, gözetim, küresel ısınma veya hastalıklar gibi kitaptaki konulara yoğunlaşarak kişisel sorgulamalarını yaptılar. Önce geniş bir şekilde sonra derinlemesine çok özel bireysel sorgulama odağı oluşturmak için enformasyon araştırmasına giriştiler (örn., her şeyin gözetim altında olduğu noktasından, somut bir sorgulama olan hükümetlerin akıllı telefonlar vasıtasıyla insanları denetlemesine dek uzandılar). Projenin nihai ürünü ise sınav olarak her öğrencinin portföyünde topladığı materyallerden oluşan bir makale yazmaktı.

5.6 Teknoloji entegrasyonu

Okul kütüphaneleri araştırmaları gösteriyor ki teknoloji altyapısını oluşturma, araçları sağlama ve enformasyon teknolojileri ğretiminde kütüphanenin rolü önemlidir. Teknoloji sayesinde kütüphane kaynaklarını zenginleştirip sınıf ve okul dışından erişime olanak sağlar. Okul kütüphanecileri ğrencilere, Internette yer alan kaynakları, veritabanlarını ve üretim araçlarını kullanmaları için gerekli çevrimiçi araştırma stratejilerini öğretirler. Okul kütüphanecileri okulda teknoloji uzmanları ile iş birliği içinde çalışırlar; öğretmenler ve öğrenciler için sağlanan teknoloji hizmetleri ve programlarının tam ve eksiksiz olması açısından bu iki birimin de rollerinin açıkça belirlenmiş olması gerekir.

5.7 Öğretmenler için mesleki gelişim

Okul kütüphanesi, öğretmenlerin mesleki gelişimine destek olmak amacıyla özellikle yeni kaynakları, teknolojileri, yeni müfredat ve yeni ğretim stratejileri ile ilgili materyalleri sağlayarak çoğu kez ğretmen ile eş güdüm içinde çalışmalıdır. Okul kütüphanecileri okuldaki öğrenme sürecini geliştirmek için iş birliği içinde çalıştıkları öğretmenlerin mesleki gelişimlerine resmi olmayan yollarla destek sağlarlar:

- Öğretmenlerin kendi alanlarında bilgilerini genişletmelerine ve ğretim yöntemlerini geliştirmelerine yönelik kaynak sağlama;
- farklı ölçme ve değerlendirme stratejileri için kaynak sağlama ;
- sınıfta veya kütüphanede yapılması gereken çalışmaların planlanmasında birlikte çalışma;
- kütüphaneleri, kütüphaneler arası dolaşım kişisel ve diğital ağlar yoluyla daha geniş kaynakları kullandırma.

5.8 Okul kütüphanecisinin öğretimdeki rolü

Nitelikli bir okul kütüphanecisi, öğrenciler için en uygun öğrenme deneyimlerini sağlamak amacıyla öğretmenler ile uyum içinde çalışır. İdeal olarak, bir okul kütüphanecisi diğer öğretmenlerle birlikte öğretir ve eğitim ekibinin her üyesi kendi değişik uzmanlık alanları vasıtasıyla ğretim ve öğrenme etkinliklerinin tasarımı ve uygulanmasına katkıda bulunurlar.

Aşağıda okul kütüphanecisi ve sınıf ğretmenlerinin iş birliği içinde çalışarak uygulayabilecekleri dört eğitim yaklaşımı yer almaktadır: *destekleyici, paralel, bütünüleyici ve takım ğretimi*.

- 1) *Destekleyici ğretim* – Bir eğitmen liderlik rolünü üstlenir ve diğeri öğrenciler arasında hareket ederek onların ihtiyacı olan desteği bire bir sağlar. Bu ‘biri öğretir, diğeri dolaşır’ şeklinde de tanımlanır.
- 2) *Paralel ğretim* – Sınıfta veya kütüphanede farklı grup öğrencileriyle eş zamanlı olarak çalışır. Bu ‘istasyon ğretim’ olarak da tanımlanır.
- 3) *Bütünüleyici ğretim* – Bir eğitmen diğeri tarafından verilen eğitimi geliştirmek için çalışmalar yürütür. Örneğin; bir eğitmen diğerinin açıklamalarını veya not alma becerilerini aımlar.
- 4) *Takım ğretimi* – İki ya da daha fazla eğitmen, sınıfta veya kütüphanede öğrencilere verecekleri eğitim sürecini planlama, öğretme, değerlendirme alanlarında eşit sorumluluk, liderlik ve sorumluluk alırlar.

Bu yaklaşımların her biri öğretimin içeriğinin aktarılması ve değerlendirilmesi ile ilgili planlamanın birlikte iş birliği içinde oluşturulmasıdır. Okul kütüphanecisi ve sınıf öğretmenleri ile iş birliği içinde

plan yapma öğretimin kalitesini artırır, bazı durumlarda kütüphane ya da sınıfta okul kütüphanecisi tek başına eğitim verebilir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik müfredata entegre edilmiş medya ve enformasyon okuryazarlığı eğitiminde iş birliği gereklidir.

Yararlı Kaynaklar

Asselin, M., & Doiron, R. (2013). *Linking literacy and libraries in global communities*. London: Ashgate.

Gordon, C., & Lu, Y-L. (2008). "I hate to read—Or do I?": Low achievers and their reading. *School Library Research*, 11. Retrieved from www.ala.org/aasl/slmr/volume11/gordon-lu

Hughes-Hassell, S., Barkley, H. A., & Koehler, E. (2009). Promoting equity in children's literacy instruction: Using a critical race theory framework to examine transitional books. *School Library Research*, 12. Retrieved from www.ala.org/aasl/slmr/volume12/hughes-hassell-barkley-koehler

Krashen, S. D. (2004). *The power of reading: Insights from the research* (2nd ed.). Westport, CT: Libraries Unlimited.

Kuhlthau, C.C. (2004). *Seeking meaning: A process approach to library and information service* (2nd ed.). Westport, CT: Libraries Unlimited.

Markless, S. (Ed.). (2009). *The innovative school librarian: Thinking outside the box*. London: Facet Publishing. [See Chapters 7, pp.127-142 Becoming integral to teaching and learning.]

Eduscol [Ministry of Education, France]. (2012). *Vademecum vers des centres de connaissances et du culture* [Short guide to knowledge centres and culture]. Retrieved from <http://eduscol.education.fr/cid60332/-vers-des-centres-de-connaissances-et-de-culture-le-vademecum.html>

Trelease, J. (2013). *The readaloud handbook* (7th ed.). New York: Penguin Books.

Villa, R. A., Thousand, J. S., & Nevin, A. I. (2008). *A guide to co-teaching: Practical tips for facilitating student learning* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press/Council for Exceptional Children.

Bölüm 6

Okul Kütüphanesini Değerlendirme ve Halkla İlişkiler

“Okul kütüphanesi okuryazarlık, eğitim, enformasyon sağlama ile birlikte ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimle ilgili her türlü uzun vadeli yöntemleri belirlemek için çok önemlidir.” Okul Kütüphanesi Bildirgesi

6.1 Giriş

Profesyonel okul kütüphanecileri ve iyi kaynaklarla donatılmış okul kütüphanelerinin öğrenci başarıları üzerindeki olumlu etkisini gösteren bir çok araştırma yapılmıştır. Örneğin, bakınız LRS (2015) *School Libraries Impact Studies* ABD (www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies) and Williams, Wavell, C., and Morrison (2013) Birleşik Krallık (www.scottishlibraries.org/storage/sectors/schools/SLIC_RGU_Impact_of_School_Libraries_2013.pdf). Ancak bu araştırma, okul kütüphanesi camiası dışında çok iyi bilinmemesi ya da anlamadığı için dünyanın farklı bölgelerindeki okul kütüphaneleri kesintilerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu kesintiler genellikle okul kütüphanelerinin uzman kadrolarını kaybetmesi ile sonuçlanmaktadır. Okul kütüphanesinin eğitimin geliştirilmesi ve öğrenci başarısının artırılması konusundaki potansiyel gücü, nitelikli okul kütüphanecileri olmazsa kaybolmaya mahkumdur.

Son on yıldır yapılan araştırmalar sonucunda saptanan bulgulara göre okul kütüphane programlarının tam zamanlı nitelikli/diplomalı kütüphaneciler tarafından uygulanması öğrencilerin akademik başarılarını çok büyük ölçüde etkilemeye devam etmektedir. Okul kütüphanelerinin fakir, azınlık veya engelli öğrencilerin, hedeflenen öğrenmeyi gerçekleştirmeleri için ulaşması gereken kapıları açabilmelerinde olumlu etkilerinin daha çok olduğuna dair bulgular çoktur. Tam zamanlı, nitelikli, diplomalı okul kütüphanecisine ek olarak, geliştirilmiş öğrenci başarısını etkileyen diğer faktörler şunlardır: iş birliği, öğretim, programlama, erişim, teknoloji, koleksiyon, bütçe ve mesleki gelişim. Çünkü iyi kaynaklara sahip okul kütüphaneleri artık öğrencilere ve öğretmenlere çeşitli kaynaklara ve hizmetlere çevrim içi erişimlerine her zaman imkan sunabilmektedirler. Gelecekte yapılacak olan araştırmalarda dijital olanakların, mekan, zaman ve kullanım açısından etkilerinin değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Değerlendirme, okul kütüphanesi programları ve hizmetlerinin uygulanabilmesi için önemlidir. Değerlendirme, karar verme ya da problem çözme (sorumluluklar ile alakalı) sorununa dikkat çekebilir; aynı zamanda insanların okul kütüphanesini desteklemek ve geliştirmek konusundaki düşüncelerinde etkili olabilir (dönüşümle alakalı). Değerlendirme süreci, bir okul kütüphanesinin gelecekte izleyeceği yolu belirlemek ve yeni vizyonların oluşturulmasında ilham kaynağı olabilir.

Gerçekte, bir okul kütüphanesinin değerlendirmesi ile okul eğitim planının değerlendirmesi birbirinden ayrı değildir. Değerlendirme aynı zamanda planlama sürecinin bir parçasıdır ve okulun kalite güvence planının ayrılmaz bir parçası olması gerekir.

6.2 Okul kütüphanesini değerlendirme ve kanıta dayalı uygulama

Okul kütüphaneleri ve okul kütüphanecileri nadiren tutarlı ve sistematik bir şekilde değerlendirilir, halbuki değerlendirme kütüphane program ve hizmetlerinin okulun amaçlarının desteklenmesini

gösterir. Değerlendirme, öğrenci ve öğretmenlerin kütüphane program ve hizmetlerinden, hangilerinden ne kapsamda yararlandığını gösterir: Aynı zamanda program ve hizmetlerin şekillendirilmesine, kütüphane personeli ve kullanıcılarının da bu hizmet ve programların amaçlarını anlama ve bağlılık göstermesine imkan sağlar.

Kanıtı dayalı uygulama, veri toplama ve analiz yöntemiyle gelişmeyi amaçlayan bir uygulamadır. Kanıtı dayalı uygulama kapsamında gerçekleştirilen değerlendirmeler, genellikle dar bir kapsamda okul düzeyinde yürütülür ve sonuç olarak uygulama önerileri sunar. Kanıtı dayalı uygulama ile ilgili veriler ve analizler çeşitli kaynaklardan sağlanabilir: Kataloqlama sistemi ve çevrimiçi dolaşımdaki kaynakların miktarı ve öğretim materyallerinin kullanım oranları (OPAC), sınıf, derece ve konu bazlı kullanılan kaynaklar (uygulamada kanıt – karar verme verileri) ya da çeşitli öğrenci çalışmaları, veli, öğretmen ve öğrenci anketleri (uygulama kanıtı – kütüphane etkisini destekleyici veri).

6.3 Okul kütüphanesini değerlendirme yaklaşımları

Okul kütüphanesinin değerlendirilmesi, kütüphanenin ortamını ve kaynaklarını içerir. Okul kütüphanesinin değerlendirilmesi genelde kapsam olarak geniştir, uygulanan programın kalitesine odaklanmış olup uzman dış denetçiler tarafından yürütülen ve sonuçları yansıtan bir süreçtir. (bkz. Ek D: Okul Kütüphanesi Değerlendirme Kontrol Listesi Örneği ve Ek E: Okul Müdürleri için Okul Kütüphanesi Değerlendirme Kontrol Listesi). Çoğu okul kütüphanesinde değerlendirmeler okul kütüphanecisi tarafından yapılmaktadır. Okul tabanlı hizmet veren kütüphanelerin değerlendirilmesinde program kalitesinin yanı sıra diğer olası değerlendirme yaklaşımları: paydaşların algısı, program içeriği, programın etkileri. Kanıtı dayalı değerlendirme halen devam eden bir kütüphane değerlendirme yaklaşımıdır.

6.3.1 Programın kalitesi

Bir okul kütüphanesi programı niteliğinin tüm boyutlarıyla değerlendirilebilmesi çeşitli etkinlikleri içeren uzun vadeli bir süreçtir, tamamlanması bir kaç yılı alabilmektedir. Program kalitesinin değerlendirilmesi süreci, genellikle okulun akreditasyon süreci, il veya ulusal standartlar gibi belgeler rehber alınarak oluşturulan faaliyetler çerçevesinde yürütülür. Kapsamlı bir program değerlendirmesi, güçlü bir yönetici desteği ve bölgedeki uzman bir dış denetçi danışmana başvurularak yapılabilir. Ancak, programın tamamı değil de bölüm bölüm ele alınarak değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme için gerekli kaynaklar sınırlandırılıp süreç dikkatle planlanmalıdır. Örneğin, ya tek bir dönem ya da tüm bir öğretim yılını kapsayan kütüphane tabanlı öğretim faaliyetlerinden yararlanan öğrenci ve öğretmen yüzdesini saptamak için yapılan bireysel bir çalışma olabilir. Standartlarla karşılaştırma ya kütüphane programının bir yönüyle ya da imkanlar ve koleksiyon hizmetleriyle sınırlandırılabilir.

6.3.2 Paydaşların algısı

Paydaşların algılarını değerlendiren birçok ilham verici ve geniş kapsamlı araştırmalar vardır. Birçok okul veya bölge okullarında basit ama etkili alternatifler ile geniş çaplı araştırmalar yapılabilmektedir. İki örnek verecek olursak (bölge memnuniyet anketleri) okul temelli anketler ve geri bildirim grupları.

Birçok bölge okulları ve eğitim yetkilileri öğrenci, öğretmen ve velilere uygulanan memnuniyet anketlerini yıllık süreçlerde uygularlar. Mevcut anketlere kütüphane programı ve hizmetleri ile ilgili bir veya iki soru ekletmeye çalışmak değerli bir girişim olur. Bu konudaki ilk girişiminiz başarısız

olsa bile kütüphane programı ve hizmetleri hakkında, ilçe yönetim grubunun iyi bir anlayış geliştirmesi için önemli bir yol alınması mümkündür.

Kütüphane ile ilgili öğrenci algısını ölçmek için okul müdürünün desteğinin alarak birinci sınıflardan başlayarak okuldaki her düzeydeki sınıf öğrencilerine “Okul kütüphanemizi iyi yapan nedir?” ya da “Neyi daha iyi veya daha çok yapmalıyız?” gibi sorularla anket uygulaması yapılabilir. Anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek öğretmen, destek personeli ve velilerle paylaşılabilir. Orta dereceli okullarda her düzeydeki sınıflardan öğrenci temsilcileri ile organize edilen toplantılarda onlardan kütüphane kaynakları ve hizmetleri hakkında geri bildirim istenebilir. Birkaç geri bildirim toplantıları sürecinde öğrencilerden okul kütüphanesinin en iyi öğrenme alanı olması için nelerin daha az veya çok olması gerektiği konusunda görüşleri sorulabilir. Her iki yaklaşım da kütüphane programı ve hizmetlerinin bir bölümünün değerlendirilmesi için kolayca uygulanabilir yaklaşımlardır.

6.3.3 Program içeriği

Bir okul kütüphanesi programının içeriğinin değerlendirilmesi geniş veya dar kapsamlı ele alınarak bir kerede ya da devamlılık gösteren süreçte yapılabilir. Kütüphane tabanlı öğretim faaliyetleri sonucu ortaya çıkan bir dönem veya birkaç yıllık öğrenim çıktıları analiz edilerek bireysel çalışma oluşturulabilir ve programın içeriği tasarlanabilir. Kütüphane tabanlı öğretim faaliyetlerinin kazanımları ile müfredatta yer alan bir veya birkaç kazanım da birbiri ile karşılaştırılabilir.

Kütüphane tabanlı öğretim faaliyetleri yoluyla edinilmesi gereken öğrenme kazanımlarının neler olabileceği konusunda sınıf öğretmenleri ve/veya bölüm başkanlarının düşüncelerini de dikkate alarak odak gruplarının oluşturulması bir başka içerik geliştirme yaklaşımıdır. Okul kütüphanecisi değil de bir başka okulun kütüphanecisi ya da ilçe eğitim danışmanı gibi üçüncü kişilerden oluşan dış denetçilerinin de bulunduğu grupların organize edilmesi ile sağlanan imkanlar (çok yönlü tartışmalar ve tarafsız gözlem) en iyi sonuçlara ulaştırır.

6.3.4 Programın etkileri

Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde okul kütüphanesinin sorgulamaya dayalı aktivitelerinin ne şekilde etkili olduğunu tasarlamak ve ‘katılan değer’ kavramı üzerine odaklanarak programın etkisi değerlendirilir. Öğrencilerin neler öğrendiklerini ortaya çıkarmamızı sağlayacak önemli bir basamaktır. Örneğin, sorgulamaya dayalı projelerin sonucunda, öğrenciler konu hakkında derinlemesine bilgi sahibi olmalı, sorgulayıcı araştırmanın her basamağını bilmeli ve bunun öğrenmelerinde ne kadar değerli olduğunu kavramalıdır. Örneğin, ilköğretim 1-6. sınıf öğrencilerinin öğrenmelerinde sorgulamaya dayalı projelerin ne ölçüde etkili olduğunu anlamak için onlara “Kütüphanenin Gücü – Library Power” projesinin (Oberg, 1999) sonunda görüşmeler yapılarak sorular yöneltilmiştir:

- Projeniz hakkında bana bilgi verebilir misiniz? Kitapları ve bilgisayarları nasıl kullandınız? Ne işe yaradı, sorunlara neden olan ne idi?
- Nasıl başladınız? Projenin ortalarında ne yaptınız? Nasıl bitirdiniz? Her aşamada neler hissettiniz?
- Ne öğrendiniz ve aklınızda kalanlar nelerdir? Projenizi okul dışında paylaştınız mı? Projeniz okul dışındakilerin yaptıklarına benziyor mu?

Orta okul öğrencileri ile uygulanan benzer bir yaklaşım ise *Okul Kütüphanesinin Etkilerini Ölçme – School Library Impact Measure* diğer başlıkla *Öğrenci Öğrenim Etkisini Ölçme – Student Learning Impact Measure* ya da *SLIM* (Todd, Kuhlthau & Heinström, 2005). Sorgulama sürecinde öğrenciler üç noktada gözlem çizelgesini şu sorularla dolduracaklardır:

- Seçtiğiniz konu hakkında bir süre düşünün; konu hakkında bildiklerinizi yazınız.
- Bu konuyla ne kadar ilgilisiniz?
- Bu konu hakkında neler biliyorsunuz?
- Araştırma projeniz hakkında dönüp düşündüğünüzde en kolay neyi yaptınız?
- Araştırma projeniz hakkında dönüp düşündüğünüzde yapmakta en çok zorlandığınız ne idi?
- Bu araştırma projesini yaparken ne öğrendiniz? (bu soru sadece projenin sonunda sorulabilir.)

Öğrencilerin öğrenme kazanımlarını sorgulamada uygulanacak diğer yöntemler arasında mülakat, yansıtma çizelgeleri ve günlükleri, değerlendirme etkinlikleri ya da aşağıdakileri içeren sorgulama grupları da sayılabilir:

- enformasyonun kaynağı, güvenilirliği, geçerliliği ve uygunluğunu saptayabilme;
- güvenilir ve iyice aydınlatılmış ürün yaratabilme yeteneği; veya
- dijital kimliğini sorumlucu yönetebilme becerisi.

Öğrenciler ile yapılan mülakat sorularının yanıtlarının ya da çalışma kağıtlarının değerlendirilmesi okul kütüphanecileri ve öğretmenler için zahmetli, zaman alıcı uygulamalardır. Öğrencilerin okul ve sonrası için önemli olan bilgi ve müfredat içeriğinin anlaşılmasının yanı sıra, bilgi işleme ve süreç yönetimi becerilerinin nasıl geliştiğini görmelerini sağlar. Öğrencileri sorgulayarak öğrenme süreci hakkındaki tartışmalara dahil ederek farkındalık yaratmak kişisel öğrenme süreçlerini gözlemlemelerine de imkan tanır.

6.3.5 Kanıta dayalı uygulama

Kanıta dayalı uygulama, karar vermek için verileri kullanan bütünsel ve birleşik bir yaklaşımdır. Okul kütüphanelerinde kanıta dayalı uygulama verileri üç şekilde birleştiricidir: a) uygulama İÇİN kanıtlar (resmi araştırma bulgularını kullanarak uygulamalardan haberdar etmek); b) uygulama İÇİNDE kanıtlar (yerel olarak üretilen verileri kullanarak uygulamaya dönüştürmek); ve c) uygulamaDA kanıt (kullanıcı tarafından bildirilen ve kullanıcı tarafından oluşturulan verileri kullanarak okul kütüphanecilerinin ne yaptığını göstermek) (Todd, 2007). Okul kütüphanecileri mesleki eğitim yoluyla ve yayımlanmış okul kütüphanesi araştırmalarından yararlanarak uygulama İÇİN kanıtlara erişebilmektedir (Haycock, 1992; Kachel, 2013). Okul kütüphanecileri, örneğin, okumayı özendiren kaynakları temin etmek ve tüm öğrencilerin sorgulamaya dayalı öğrenim deneylerine fırsatlar sağlamak için kararlar alırken dolaşımdaki verileri ve öğretim etkinlikleri çizelgeleri gibi uygulamalarINDA elde ettikleri kanıtları kullanırlar.

6.4 Okul kütüphanesinin değerlendirmesinin etkileri

Değerlendirme sürekli iyileştirme döngüsünün devamına imkan veren bir öneme sahiptir. Değerlendirme, okul kütüphanesinin programı ve hizmetlerinin okulun hedefleri doğrultusunda hizalanmasına yardımcı olur. Değerlendirme, öğrenci, öğretmen, okul kütüphanesi personeli ve eğitim camiasının geniş bir kitesine okul kütüphanesi program ve hizmetlerinin sağladığı yararları gösterir. Hem kütüphane personeli hem de kütüphane kullanıcılarının verilen hizmet ve uygulanan programı anlaması ve takdir etmesi, program ve hizmetleri geliştirmesi için kanıt sağlar. Başarılı bir

değerlendirme, programların ve hizmetlerin yenilenmesinin yanı sıra yeni programların ve hizmetlerin de geliştirilmesine de imkan tanır. Değerlendirme ayrıca halkla ilişkiler ve savunma ile ilgili girişimleri yönlendirmek için esastır.

6.5 Okul kütüphanesi ve halkla ilişkiler

Halkla ilişkiler kavramı, kurum ve camia (okul kütüphanesi ve onun paydaşları) arasında uzun vadeli etkileşim ve stratejik iletişim ile olumlu ilişkiler kurmaya odaklanır. (bkz. Bölüm 3.5.4 Camia ile etkileşim)

Pazarlama ve tanıtım, kütüphane kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu acil ürünleri sağlama ve hizmetleri geliştirme konusuna odaklanmalıdır. Buna karşılık savunma, fikir veya bir sorunu geliştirmek, değiştirmek için esastır. Okul kütüphanesinin paydaş grupları ve destekçileri ile uzun vadede destekleyici ilişkiler inşa etmesi gerekir: bu okul kütüphanesinin kendini savunmasıdır. Savunma, tanıtım ve pazarlama sistematik bir şekilde planlanıp geliştirilmelidir. Tanıtım ve pazarlama okul kütüphanecisinin okul temelli çalışmalarından biridir; varlığını savunması da konunun bir parçasıdır. Genellikle savunma, okul kütüphanecileri derneği gibi gruplar tarafından planlanıp yürütülmektedir. Okul kütüphanesinin tanıtım ve pazarlamada ana odak noktası kütüphane kullanıcılarıdır. Burada kütüphane kullanımı söz konusudur. Okul kütüphanesinin savunması için karar mercilerine ve onları etkileyen kişilere odaklanılmalıdır: Kütüphane finansmanı ve okul kütüphanecisinin çalışmalarını destekleyen unsurlar savunulmalıdır.

6.5.1 Tanıtım ve pazarlama

Tanıtım, bir kütüphanenin neler sunabileceği konusunda kullanıcıları ile iletişime geçebileceği bir iletişim yoludur. Pazarlama, okul kütüphanesinin hizmetlerini potansiyel kullanıcılarının tercihleri ve ihtiyaçları ile eşleşmesini sağlayan çift yönlü bir etkileşimdir. Okul kütüphanesinin sağladığı olanaklar ve hizmetler hedef gruplara (okul ve daha büyük camia) mutlaka iyi bir şekilde tanıtılmalı ve pazarlanmalıdır. Kütüphanelerin sunduğu cazip kaynaklar ve hizmetlerin yanı sıra öğrenme ortaklığındaki etkin rolü konusunda farkındalık yaratılmalıdır.

Bir okul kütüphanesinin paydaşları ile iş birliği içinde oluşturduğu yazılı bir tanıtım ve pazarlama planı olmalıdır. Bu plan şunları içermelidir: hedeflere nasıl ulaşılacağına gösteren bir eylem planı; tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin başarısını değerlendirmede kullanılacak metotlar. Tanıtım ve pazarlama planı her yıl değerlendirilip gözden geçirilerek yapılandırılmalıdır; okul yöneticisi ve okul kütüphanecisi her iki yılda bir en az bir kere bu planı bütünüyle tartışıp ele almalıdır.

6.5.2 Savunma

Savunma, anlayış ve destek geliştirmek için sürekli çaba sarf edilerek yapılan bir planlamadır. Tanıtım ve pazarlama ile ilgili olmakla birlikte farklılık gösterir. Okul kütüphanesinin savunması kilit noktalardaki karar vericilerin anlayış ve desteğini geliştirmek, onları bilinçlendirmek ve bilgilerini artırmaktır; zaman ve çaba gerektirir. Okul kütüphanesinin savunması kütüphane kullanıcılarına değil karar mercilerine ve onları etkileyenlere odaklanmalıdır.

Savunma ilişkileri geliştirmektir.

Savunma diğerlerini etkilemek ile alakalıdır. Araştırmalar gösteriyor ki başkalarını etkilemek altı evrensel ilke üzerine kurulmuştur (Cialdini, 2006). Bu ikna ilkeleri savunmanın başarısı için temeldir: karşılıklılık, hoşlanma, yetki, sosyal kanıt, tutarlılık/taahhüt, kıtlık.

Karşılıklılık ve hoşlanma ilişki kurmakla ilgilidir. İnsanlar başkaları için bir şeyler yapmak isterler çünkü başkaları onlar için bir şeyler yapmıştır ve başkalarından hoşlanırlar. Yetki ve sosyal kanıt belirsizlik zamanlarında karar almakla ilgilidir. İnsanlar, yetkili birinin bir şeyin yapılmasını istediğinde ya da diğer insanlar da onu yaptıkları için yaparlar. Tutarlılık, taahhüt ve kıtlık insanları eyleme geçirmekle ilgilidir. İnsanlar, eğer bir eylem kendi değerleri ile tutarlı ise kendilerinin değer verdikleri bir şeyi kaybetmek istemiyorlarsa daha istekli davranırlar.

Bu evrensel ilkeler savunma programının planlamasında bir rehber olarak akılda tutulmalıdır. Örneğin, okul kütüphanesi politikalarının desteklenmesi için genellikle okul kütüphanecileri ulusal kütüphane derneğindeki diğer kütüphanecilerin desteklerini de hedefler. Aşağıda savunma programının planlamasında rehber olabilecek bazı sorular yer almaktadır.

- Kıtlık: Okul kütüphaneleri desteklenmezse diğer kütüphanecilerin kaybı ne olur?
- Tutarlılık/ Taahhüt: Sizinle ne tür değerleri paylaşırlar?
- Yetki: Kimin görüşlerine saygı gösterecekler?
- Sosyal Kanıt: Okul kütüphanesi politikalarını desteleyecek diğer ulusal dernekler nelerdir/kimlerdir?
- Karşılıklılık: Dernek bünyesindeki diğer kütüphanecilerin sorunlarını nasıl destekleyeceksiniz?
- Hoşlanma: Diğer kütüphaneciler ile ilgili neleri beğeniyorsunuz ve bunu nasıl gösteriyorsunuz?

Savunma, okul kütüphanecileri ve müttefiklerinin birleşerek ileriye dönük planlı adımlar atmaları ile mümkün olur. IFLA Çevrim içi Eğitim Platformu (www.ifla.org/bsla) kütüphaneleri savunmak ve bunu nasıl yapabileceğini öğrenmek isteyenler için kaynak sağlamaktadır. Okul kütüphanelerinin savunmasına özgü materyaller, okul kütüphane ağı oluşturmak için örnek olaylar, okul kütüphanesi mevzuatının değiştirilmesi, eğitim reformu olarak okul kütüphanesini geliştirme konularında kaynaklar içermektedir. Savunma okul kütüphanelerinin gelişimini sürdürmek ve geliştirmek için önemlidir. Hem savunma hem değerlendirme okullardaki tüm bireylerin öğrenme çalışmalarını destekleyici ve iyileştirmeyi sağlayan bir anlayış oluşturur.

Yararlı Kaynaklar

American Association of School Librarians. (2014). *Advocacy*. Retrieved from www.ala.org/aasl/advocacy

Cialdini, R. B. (2006). *Influence: The psychology of persuasion* (Rev. ed.). New York: Harper Business Books.

Department for Education and Office for Standards in Education, Children's Services and Skills [UK]. (2006). *Improving performance through school self-evaluation and improvement planning*. Retrieved from [http://dera.ioe.ac.uk/5986/1/Improving_%20performance%20through%20school%20self-evaluation%20and%20improvement%20planning%20\(PDF%20format\).pdf](http://dera.ioe.ac.uk/5986/1/Improving_%20performance%20through%20school%20self-evaluation%20and%20improvement%20planning%20(PDF%20format).pdf)

Department for Education and Skills and the School Libraries Working Group [UK]. (2004). *Self-evaluation model: School libraries resource materials*. Retrieved from www.informat.org/schoollibraries/index.html

FADBEN. (2012). *The FADBEN manifesto: Teaching information-documentation and information culture*. Retrieved from <http://fadben.asso.fr/2012-FADBEN-Manifesto.html>

Haycock, K. (1992). *What works: Research about teaching and learning through the school's library resource center*. Seattle, WA: Rockland Press.

Kachel, D. E., et al. (2013). *School library research summarized: A graduate class project*. Mansfield, PA: Mansfield University. Retrieved from <http://sl-it.mansfield.edu/upload/MU-LibAdvoBklt2013.pdf>

LRS (Library Research Service, Colorado State Library, Department of Education). (2015). *School libraries impact studies*. Retrieved from www.lrs.org/data-tools/school-libraries/impact-studies/

Mollard, M. (1996). *Les CDI à l'heure du management* [CDI on time management]. Paris: École nationale supérieure des sciences de l'information et des bibliothèques.

Oberg, D. (2009). Libraries in schools: Essential contexts for studying organizational change and culture. *Library Trends*, 58(1), 9-25.

Todd, R. (2007). Evidence based practice and school libraries: From advocacy to action. In S. Hughes-Hassell & V. H. Harada (Eds.), *School reform and the school library media specialist* (pp. 57-78). Westport, CT: Libraries Unlimited.

Todd, R. J., & Kuhlthau, C. C. (2005a). Student learning through Ohio school libraries, Part 1: How effective school libraries help students. *School Libraries Worldwide*, 11(1), 63-88.

Todd, R. J., & Kuhlthau, C. C. (2005b). Student learning through Ohio school libraries, Part 2: Faculty perceptions of effective school libraries. *School Libraries Worldwide*, 11(1), 89-110.

Todd, R., Kuhlthau, C., & Heinstrom, J. (2005). *SLIM Toolkit*. New Brunswick, NJ: Center for International Scholarship in School Libraries, Rutgers University. Retrieved from <http://cisssl.scils.rutgers.edu/index.html>

Todd, R. J., Kuhlthau, C. C., & OELMA. (2004). *Student learning through Ohio school libraries: The Ohio research study*. Columbus, OH: Ohio Educational Library Media Association. Retrieved from www.oelma.org/studentlearning/default.asp

Williams, D., Wavell, C., & Morrison, K. (2013). *Impact of school libraries on learning: Critical review of published evidence to inform the Scottish education community*. Aberdeen, Scotland: Robert Gordon University, Institute for Management, Governance & Society (IMaGeS). Retrieved from www.scottishlibraries.org/storage/sectors/schools/SLIC_RGU_Impact_of_School_Libraries_2013.pdf.

SÖZLÜK

Bu sözlüğün kapsamı bu çalışmaya katkıda bulunanların ve gözden geçirenlerin önerilerine dayalıdır. Kütüphane terminolojisine ilişkin daha fazla bilgiye, Joan M.Reitz tarafından hazırlanan ve ABC-CLIO (www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_1.aspx) tarafından basılan ODLIS'ten (Kütüphane ve Bilgi Bilimi Online Sözlük) erişilebilir. Sözlüğün ciltli ve ciltsiz baskıları Libraries Unlimited'den sağlanabilir.

Savunma: Anlayış ve destek geliştirmek için sürekli çaba sarf edilerek yapılan planlama.

Bibliyografik öğretim: Kütüphane kaynakları ve sisteminin kullanıcılara öğretimi, İngilizce karşılığı olan “Bibliographic instruction”ın kısaltması “BI” olarak literatürde yer almaktadır. (Ayrıca bakınız: Kütüphane öğretimi; Medya ve Bilgi okuryazarlığı; Kullanıcı eğitimi)

Kataloglama: Enformasyon kaynaklarının tanımlanması ve katalog girişlerinin oluşturulması süreci. Genellikle bibliyografik tanımlama, konu analizi, sınıflamanın belirlenmesi ve kaynakların rafa yerleştirilebilmesi için fiziksel olarak hazırlanması çalışmalarını içerir.

Dolaşım: Kütüphane kaynaklarını ödünç alma ve iade işlemi. Ayrıca belirli bir zaman dilimi içinde ödünç alınan kaynakların toplam sayısı ve genellikle bir kaynağın bir yıl içinde toplam ödünç alınma sayısı.

Vatandaşlık: Bir camianın, vatandaş olarak sahip olduğu ayrıcalıklar, sorumluluklar ve haklar ile yasal ve siyasal üyesi olma durumu. Bireysel temel haklar ve sorumluluklara ek olarak, kişinin karakterinin niteliği ve camia içerisinde birey olarak nasıl davrandığı konularını da içerir.

Sivil katılım: Ortak sorunları belirlemek ve ifade etmek için bireysel ya da grup halinde girişimde bulunmak/eyleme geçmek; toplum yaşamının kalitesinde bir farklılık yaratmak amacıyla gereksinim duyulan bilgi, beceri, değer ve motivasyonu geliştirmek.

Etik kurallar: Kütüphaneci, kütüphane personeli ve diğer enformasyon uzmanlarının iş yaşamında uyması gereken standartlardır. Çoğunlukla eşit erişim, entelektüel özgürlük, gizlilik, entelektüel mülkiyet hakları, mükemmellik, doğruluk, dürüstlük, tarafsızlık, nezaket ve saygı konularına ilişkin meslektaşlar ve kütüphane kullanıcıları için standartları içerir.

Koleksiyon/Derme : Kütüphanede toplanan, organize edilen ve kullanıma sunulan materyallerin tümü. Koleksiyon ile genellikle fiziksel kaynaklar kastedilir. Ancak dijital kaynakları da içerebilir. Bazen tüm mevcut kaynaklar olarak da ifade edilir. Bir koleksiyon içindeki dokümanlar fiziksel ya da dijital; basılı ya da basılı olmayan formatta; uzaktan ya da yerel olarak; kütüphaneye ait ancak bir ücret karşılığında ya da başka kurumlar tarafından ücretsiz olarak erişime açık olabilir.

Enformasyon Kültürü: Öğrencilerin bilginin niteliğini ve nasıl yaratıldığını anlamasını sağlamak; iletişim endüstrisini ve paydaşlar arasındaki anlayışı geliştirmek; sürekli gelişen teknolojik yeniliklere eleştirel yaklaşım geliştirmek ve kişisel veriler kullanılırken insanları geliştirmek için gereken bilgi bütünü. Ayrıca bilginin kullanımına ilişkin etik ve sorumlu davranışlar geliştirmeyi içerir. (Ayrıca bakınız Medya ve bilgi okuryazarlığı)

Kuratörlük: Bir müze, galeri ya da nesnelerin depolandığı veya sergilendiği alanların denetimi, organizasyonu, bakımı ve gelişimi. Ayrıca web sayfası gibi dijital kaynakların yer aldığı koleksiyonları geliştirme. Böyle özel koleksiyonlardan sorumlu kişilerin uzmanlık bilgisine, kaynak

seçimi konusunda tecrübeye ve koleksiyondaki kaynakların yorumlanması ve yerlerinin tespiti konusunda kullanıcılara yardım edebilme becerisine sahip olması gerekir.

Veritabanı: Veri tabanı yönetim sistemi yazılımının yardımıyla çalışan, bilgiyi hızlı ve kolay bir şekilde arama ve bulma özelliğine sahip, aynı formattaki kayıtlardan oluşan, düzenli olarak güncellenen birbiriyle ilişkili büyük bir enformasyon kaynağıdır. Okul kütüphanelerinde sıklıkla kullanılan veri tabanları, kütüphane çalışanlarının ve kütüphane üyelerinin erişimini genellikle bir yıllık lisans anlaşmalarıyla sınırlandıran, kataloglar, süreli yayın dizinleri ve tam metin danışma kaynaklarını kapsar.

Yerli: Kimi yerliler kendi dilleriyle ya da belirli bir kabile olarak kendi gruplarını ifade etmeyi ve tanımlamayı seçmesine rağmen evrensel olarak yerli bir topluluğu tanımlamak için kullanılan terimdir. Yerli halk, Amerikan Yerlisi, Aborjinler, İlk Ülke gibi diğer sınıflandırmalar ya da isimler de kullanılmaktadır.

Bilgi okuryazarlığı: Enformasyonu etkili, sorumlu ve amaca yönelik bir şekilde kullanma, değerlendirme ve erişim için gerekli olan enformasyon, davranış ve beceriler bütünü. Genellikle bir karar vermek, bir problemi çözmek için enformasyona ne zaman gereksinim duyulacağını bilme; ihtiyacı ifade etme, bilginin yerini tespit etme ve kullanma; gerektiğinde başkalarıyla bilgiyi paylaşma ve edinilen bilgiyi karara ya da probleme uygulama becerisi. Ayrıca “enformasyon yeterliği” ve “enformasyon akıcılığı” olarak da bilinir. (Ayrıca bakınız Medya ve bilgi okuryazarlığı.)

Kütüphane eğitimi, sorgulama tabanlı yaklaşım: Problem çözme perspektifi içinde bilgiyi kullanma ve bilgi üzerine düşünmeyi öne çıkaran eğitim; bilgi kaynaklarını, araçlarını ve araştırma stratejilerini problem çözme ve düşünme öğretimi içinde birleştiren eğitim. 1990’larda bu yaklaşım önemsenmiştir.

Kütüphane eğitimi, kaynağa dayalı yaklaşım: Kullanıcılara dizinlerden ve danışma kaynaklarından yararlanarak kütüphane araçları ve kaynaklarının kullanımını öğretme. 1960 ve 1970’lerde öne çıkan bir yaklaşımdır.

Kütüphane eğitimi, keşfe dayalı: Kullanıcılara araştırma stratejilerinin nasıl kullanılacağını öğretimi. Bu yaklaşım kütüphane araçlarına ve kaynaklarına erişmek için uzman deneyimine dayalı mantıksal modellerin kullanıcılara öğretilmesinden oluşmaktadır. Önerilen araştırma stratejileri genellikle “keşfe dayalı rehberler” ya da “edebiyat rehberleri” adıyla yayınlanmıştır. 1980’lerde bu yaklaşım önem kazanmıştır.

Kütüphane eğitimi, süreç yaklaşımına dayalı: Kullanıcılara, problemleri çözmek ya da eldeki bilgiyi geliştirmek için öğrenme sürecinin bireysel olarak nasıl geliştirileceğini etkisel, bilişsel ve fiziksel (duygular, düşünceler, eylemler) bütün yönleriyle bilgiyi kullanarak öğretme. 1990’larda Bilgi Araştırma Süreci (Kuhlthau, 1985) yaklaşımı önem kazanmıştır.

Kütüphane programı: (Bakınız Okul kütüphanesi programı.)

Medya okuryazarlığı: (Bakınız Medya ve bilgi okuryazarlığı.)

Medya ve bilgi okuryazarlığı: Enformasyonun iletildiği medya ortamlarını kullanabilme, farklı formatlardaki enformasyonu anlama ve kullanmaya olanak sağlayan tutum, davranış ve becerilerin bütünüdür. “Enformasyon ve medya, insanlar tarafından kişisel, sosyal, politik ve ekonomik amaçlar için yaratılır ve doğasında ön yargı vardır” gibi kavramları da içerir.

Keşif rehberi: Kütüphane kaynaklarına ve araçlarına erişmek için önerilen bir araştırma stratejisi. “Kütüphane rehberi” ya da “edebiyat rehberi” olarak da ifade edilir.

Program: (Bakınız Okul kütüphanesi programı.)

Okul kütüphanecisi: Kütüphane hizmetlerini, programını ve aktivitelerini düzenleyen ya da yürüten kütüphanecilik eğitimi almış öğretmen. Günlük çalışmaların yanı sıra, eğitim programlarına kütüphane kaynaklarını ve hizmetlerini entegre etmek için sınıf öğretmenleriyle birlikte çalışır, okuma materyallerinin seçiminde öğrencilere yardım eder, medya ve bilgi okuryazarlığı becerilerini sınıf seviyesine uygun olarak öğretir, koleksiyonu geliştirerek müfredat programını destekler. Bir okul kütüphanecisi farklı mesleki isimler ile tanınır (Örneğin: öğretmen-kütüphaneci, kütüphane medya uzmanı, öğrenme kaynakları öğretmeni).

Okul kütüphanesi: Özel ya da devlete ait ilk ve orta öğretim okullarında öğrencilerin bilgi ihtiyaçlarına ve öğretmenlerin müfredat gereksinimlerine yanıt veren fiziksel ve dijital öğrenme alanı. Okul kütüphanesi okulun sınıf seviyelerine uygun eğitim materyalleri sağlar. Bir okul kütüphanesi, okuma, sorgulama ve araştırmaya ilişkin aktiviteler düzenleyen ve hizmetler sunan ve kendisini öğrencilerin ve öğretmenlerin bilişsel, bireysel, sosyal, kültürel gelişimine adanmış bir okul kütüphanecisi tarafından yönetilir. Bir okul kütüphanesi farklı isimler ile tanımlanır (Örneğin: okul kütüphanesi medya merkezi, belge ve bilgi merkezi, kütüphane kaynağı merkezi, ortak öğrenim merkezi).

Okul kütüphanesi programı: Öğrencilerin medya ve bilgi okuryazarlığı, araştırma ve sorgulama, okuma ve teknoloji becerilerini ve diğer okuryazarlık ve müfredat tabanlı yetkinliklerini geliştirmek için tasarlanmış planlı ve kapsamlı eğitim ve öğretim faaliyeti.

Kullanıcı eğitimi: Kullanıcıların kütüphaneyi, kütüphane kaynaklarını, sistemini ve hizmetlerini anlamasına yardımcı olmak için doğrudan yapılan eğitim çalışmalarının yanı sıra yönlendirme, broşürler ve rehberleri içine alan her tür yöntem (Ayrıca bakınız Bibliyografik eğitim; Kütüphane eğitimi; Medya ve bilgi okuryazarlığı.)

Türkçe çeviriye özel not : Bu belgede ‘information’ kelimesi ‘enformasyon’ olarak çevrilmiştir, ‘information literacy’ takısı ise ‘bilgi okuryazarlığı’ şeklinde bırakılmıştır; ‘knowledge’ ise ‘bilgi’ olarak çevrilmiştir.

KAYNAKÇA

Bu bölümde ele alınan konular ile ilgili Yararlı Kaynaklar her bölümün sonunda listelenerek sunulmaktadır. Rehberin yeniden gözden geçirilme ve yapılandırılma sürecinde destek olan danışmanların önerdiği kaynakları içeren bir kaynakçadır ve diğer bölümlerin sonunda belirtilen listelerdeki kaynakları içermemektedir.

Alexandersson, Mi., & Limberg, L. (2004). *Textflytt och sökslump: Informationssökning via skolbibliotek* [Moving text and searching by chance: Information retrieval through the school library]. Stockholm, Sweden: Myndigheten för Skolutveckling.

American Association of School Librarians. (2009). *Empowering learners: Guidelines for school library programs*. Chicago: American Library Association.

American Association of School Librarians. (2008). *Learning 4 life: A national plan for implementation of Standards for the 21st-Century Learner and Guidelines for the School Library Media Program*. Chicago: ALA. Retrieved from www.ala.org/aasl/learning4life.

American Association of School Librarians. (2009). *Standards for the 21st-century learner in action*. Chicago: AASL.

Asselin, M., & Doiron, R. (2013). *Linking literacy and libraries in global communities*. Farnham, England: Ashgate Publishing.

Barrett, H., et al. (2010). *Skolbibliotekets möjligheter: Från förskola till gymnasium* [The possibilities of the school library: From pre-school to senior high school]. Lund, Sweden: BTJ Förlag.

Capra, S., & Ryan, J. (Eds.). (2002). *Problems are the solution: Keys to lifelong learning*. Capalaba, Australia: Capra Ryan & Associates.

Chapron, F. (2012). *Les CDI des lycées et collèges: De l'imprimé au numérique* [CDI or school libraries in high schools and junior high schools: From print to digital] (nouvelle édition). Paris, France: Presses universitaires de France.

Coatney, S. (Ed.). (2010). *The many faces of school library leadership*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.

Connaway, L., & Powell, R. (2010). *Basic research methods for librarians*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Cook, D., & Farmer, L. (Eds.). (2011). *Using qualitative methods in action research*. Chicago, IL: American Library Association.

Court, J. (Ed.). (2011). *Read to succeed*. London [UK]: Facet Publishing.

Crowley, J. D. (2011). *Developing a vision: Strategic planning for the school librarian in the 21st century* (2nd ed.). Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.

Das, L., & Walhout, J. (2012). *Informatievaardigheden en de mediathecaris* [Information literacy and the school media specialist]. Rapport 30. Heerlen, Netherlands: Open Universiteit, Ruud de Moor Centrum.

- Erikson, R., & Markuson, C. (2007). *Designing a school library media center for the future* (2nd ed.). Chicago: American Library Association.
- Farmer, L. (2014). *Introduction to reference and information and services in today's school library*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Farmer, L. (2011). *Instructional design for librarians and information professionals*. New York: Neal-Schuman.
- Farmer, L., & McPhee, M. (2010). *Technology management handbook for school library media centers*. New York: Neal-Schuman.
- Hughes-Hassell, & Harada, V. H. (2007). *School reform and the school library media specialist*. Westport, CT: Libraries Unlimited.
- Gordon, C. (2000). *Information literacy in action*. Melton, Woodbridge, UK: John Catt Educational.
- Guldér, M., & Helinsky, Z. (2013). *Handbok för skolbibliotekarier: Modeller, verktyg och praktiska exempel* [Handbook for school libraries: Models, tools and practical examples]. Lund, Sweden: B'TJ Förlag.
- Hart, G. (2011). The “tricky business” of dual use school community libraries: A case study in rural South Africa, *Libri*, 61(3), 211-225.
- Hart, G. (2012). Teacher-librarians leading change: Some stories from the margins. *School Libraries Worldwide*, 18(2), 51-60.
- Hoel, T., Rafste, E. T., & Sætre, T. P. (2008). *Opplevelse, oppdagelse og opplysning: fagbok om skolebibliotek* [Adventure, discovery and enlightenment: A textbook about school libraries]. Oslo, Norway: Biblioteksentralen.
- Kelsey, M. (2014). *Cataloging for school librarians*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Kiefer, B., & Tyson, C. (2009). *Charlotte Huck's children's literature: A brief guide*. New York: McGraw Hill.
- Kuhlthau, C. C., Maniotes, L. K., & Caspari, A. K. (2012). *Guided inquiry design: A framework for inquiry in your school*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited.
- Kuhlthau, C. C., Maniotes, L. K., & Caspari, A. K. (2015). *Guided inquiry: Learning in the 21st century school* (2nd ed.). Westport, CT: Libraries Unlimited.
- Lester, J., & Koehler, W. (2007). *Fundamentals of information studies* (2nd ed.). New York: Neal-Schuman.
- Limberg, L. (2003). *Skolbibliotekets pedagogiska roll: En kunskapsöversikt* [The pedagogical role of the school library: A systematic review]. Stockholm, Sweden: Statens skolverk.

Limberg, L., Hultgren, F., & Jarneving, B. (2002). *Informationsökning och lärande: En forskningsöversikt* [Information retrieval and learning: A research review]. Stockholm, Sweden: Skolverket.

Limberg, L., & Lundh, A. H. (Eds.). (2013). *Skolbibliotekets roller i förändrade landskap*. [The role of school libraries in changing landscapes]. Lund, Sweden: BTJ Förlag. Retrieved from [www.kb.se/Dokument/Bibliotek/projekt/Slutrapport 2013/Skolbibliotekets roller slutrapport 2013.pdf](http://www.kb.se/Dokument/Bibliotek/projekt/Slutrapport%202013/Skolbibliotekets%20roller%20slutrapport%202013.pdf)

Liquete, V. (Ed.) (2014). *Cultures de l'information* [Cultures of information]. CNRS Editions: Paris, France.

Malmberg, S., & Graner, T. (2014). *Bibliotekarien som medpedagog eller Varför sitter det ingen i lånedisken?* [The librarian as co-pedagogue, or Why is nobody sitting at the library desk?]. Lund, Sweden: BTJ Förlag.

Markuson, C., & European Council of International Schools. (2006). *Effective libraries in international schools*. Saxmundham, UK: John Catt Educational.

Morris, B. J. (2010). *Administering the school library media center* (5th ed.). Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited. Available on the World Wide Web as an e-book.

Niinikangas, L. (1995). An open learning environment – new winds in the Finnish school library. *Scandinavian Public Library Quarterly* 4, 3-10.

Pavey, S. (2014). *Mobile technology and the school library*. Swindon, UK: School Library Association UK. Series: SLA Guidelines Plus

Rosenfeld, E., & Loertscher, D. V. (Eds.). (2007). *Toward a 21st century school library media program*. Lanham, MD: Scarecrow Press.

Sardar, Z., & Van Loon, B. (2010). *Introducing media studies: A graphic guide*. London, England: Icon Books.

School Library Association [UK]. *Guideline series*. Retrieved from www.sla.org.uk/guidelines.php

Schultz-Jones, B. A., & Ledbetter, C. (2013). Evaluating students' perceptions of library and science inquiry: Validation of two new learning environment questionnaires. *Learning Environments Research*, 16(3), 329-348.

Shaper, S. (Ed.). (2014). *The CILIP guidelines for secondary school libraries*. London, UK: Facet Publishing.

Schlamp, G.(Ed.). (2013). *Die schulbibliothek im zentrum: Erfahrungen, berichte, visionen* [The school library in the centre: Experiences, stories, visions]. Berlin, Germany: BibSpider.

Thomas, N. P., Crow, S. R., & Franklin, L. L. (2011). *Information literacy and information skills instruction: Applying research to practice in the 21st century school library* (3rd ed.). Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited. Available on the World Wide Web as an e-book.

Tilke, A. (2011). *The International Baccalaureate Diploma Program and the school library: Inquiry-based education*. Santa Barbara, CA: Libraries Unlimited. Available on the World Wide Web as an e-book.

Tomlinson, C., & Lynch-Brown, C. (2009). *Essentials of young adult literature* (2nd ed.). Old Tappan, NJ: Pearson.

Wilson, C., Grizzle, A., Tuazon, R., Akyempong, K., & Cheung, C. K. (2012). *Education aux médias et à l'information: programme de formation pour les enseignants* [Media education and information: A training program for teachers]. Paris, France: UNESCO.

Woolfs, B., Weeks, A. C. & Coatney, S. (2013). *School library media manager* (5th ed.). Westport, CT: Libraries Unlimited.

Zamuda, A., & Harada, V. H. (2008). *Librarians as learning specialists: Meeting the learning imperative for the 21st century*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Ek A:

IFLA/UNESCO Okul Kütüphanesi Bildirgesi (1999)

[www.ifla.org/publications/iflaunesco-school-library-manifesto-1999]

Herkes için Öğrenim ve Öğretimde Okul Kütüphaneleri

Okul kütüphanesi günümüzün enformasyon ve bilgiyi temel alan toplumunda, başarılı hizmetlerin verilmesi için esas olan enformasyon ve düşünceleri kapsar. Okul kütüphanesi öğrencilerin sorumlu vatandaşlar olmalarını sağlarken, onları yaşam boyu öğrenme becerisiyle donatır ve hayal güçlerini geliştirir.

Okul Kütüphanesinin Misyonu

Okul kütüphanesi, okul camiasının tüm üyelerinin, tüm biçimlerde ve medya platformlarında eleştirel düşünen ve etkili enformasyon kullanıcıları olması için öğrenme hizmetleri, kitaplar ve kaynaklar sağlamaktadır. Okul kütüphaneleri, *UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesi*'ndeki ilkelere uygun olarak daha geniş kütüphane ve bilgi ağına bağlanmaktadır.

Kütüphane personeli edebi kaynaklardan belgelere, basılı kaynaklardan elektronik kaynaklara, hem bulunan yerdeki hem de uzaktaki kitapların ve diğer enformasyon kaynaklarının kullanılmasını teşvik eder. Materyaller ders kitaplarını, öğrenim materyallerini ve öğretim yöntemlerini tanımlar ve zenginleştirir.

Kütüphanecilerin ve öğretmenlerin birlikte çalıştıklarında, öğrencilerin daha yüksek seviyede okur yazarlık, okuma, öğrenme, problem çözme, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) becerilerine eriştiğini görmektedir.

Okul kütüphanesi hizmetlerini, yaş, ırk, cinsiyet, din, milliyet, dil, profesyonel ya da sosyal statü gözetmeksizin tüm okul camiasının üyelerine eşit şekilde ulaştırmalıdır. Temel kütüphane hizmetleri ve materyallerini kullanamayanlara özel hizmet ve materyalleri de sağlayabilmelidir.

Hizmetlere ve koleksiyonlara erişim, İnsan Hak ve Özgürlükleri Birleşmiş Milletler Evrensel Beyanname'si'ne dayanmalı ve herhangi bir ideolojik, siyasi veya dini sansür veya ticari baskılara maruz bırakılmamalıdır.

Finans mevzuatı ve iletişim ağı

Okul kütüphanesi okuryazarlık, eğitim, enformasyon sağlama ile birlikte ekonomik, soysal ve kültürel gelişimle ilgili her türlü uzun vadeli yöntemleri belirlemek için çok önemlidir. Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde yetkililerin sorumluluğunda olduğundan okul kütüphanesi özel kanunlar ve politikalarla desteklenmelidir. Okul kütüphaneleri, eğitilmiş personel, malzemeler, teknolojiler ve tesisler için yeterli ve sürekli fona sahip olmalıdır. Okul kütüphaneleri ücretsiz hizmet vermelidir.

Okul kütüphanesi, yerel, bölgesel ve ulusal kütüphaneler enformasyon ağına önemli bir ortaktır.

Okul kütüphanesi, kaynaklarını ve olanaklarını bir başka kütüphane türüyle, örneğin halk kütüphanesiyle paylaşarak okul kütüphanesinin ana hedeflerini belirlemeli ve sürdürmelidir.

Okul kütüphanesinin amaçları

Okul kütüphanesi eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Aşağıdakiler okuryazarlığın, bilgi okuryazarlığının, öğretmenin, öğrenmenin ve kültürün gelişmesi için esastır ve okul kütüphanesi hizmetlerinin temelini oluşturmaktadır:

- okulun misyon ve müfredatında belirtilen eğitim hedeflerini desteklemek ve geliştirmek;
- öğrencilerin yaşam boyu severek okuma ve öğrenme alışkanlıklarını geliştirmek ve kütüphane kullanma alışkanlığı sağlamak,
- bilgi edinme, anlama, hayal kurma ve eğlenmek için enformasyonu kullanma ve yaratıcılığı sağlama deneyimlerini oluşturacak fırsatlar sunmak,
- camianın iletişim yöntemlerine duyarlı olarak yapıya, biçime veya ortama bakılmaksızın enformasyonu değerlendirmeleri ve kullanmaları konusunda tüm öğrencileri eğiterek beceri kazanmalarını desteklemek,
- yerel, bölgesel, ulusal ve küresel kaynaklara erişimi sağlayarak kullanıcıların farklı görüşleri, deneyimleri ve fikirleri üretebilmelerine olanak sağlamak,
- sosyal ve kültürel olayların farkında olmak bunlara duyarlı olmayı sağlayan etkinlikler düzenlemek,
- okulun misyonunu gerçekleştirmek için öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve veliler ile birlikte çalışmak,
- etkin ve sorumlu vatandaş olarak demokrasiye katılmak için entelektüel özgürlüğü ve enformasyon erişiminin önemini benimsetmek; ve
- okul kütüphanesinin kaynaklarını, hizmetlerini ve okumanın gerekliliğini tüm okul camiasına ve ötesine anlatmak.

Okul kütüphanesi tüm bu işlevleri gerçekleştirmek için gerekli politikaları ve hizmetleri geliştirir, kaynakları seçer ve elde eder; uygun enformasyon kaynaklarına erişim için fiziksel ve zihinsel ortam sağlayarak kullanıcılarına öğretim olanakları yaratır ve eğitimi personel istihdam eder.

Personel

Okul kütüphanecisi, okuldaki herkesle birlikte çalışan, halk kütüphanesi ve diğer kütüphanelerle bağlantı kuran, okul kütüphanesinin planlanmasından ve yönetiminden sorumlu olan, personel yardımı ile mümkün olduğunca desteklenen mesleki uzmanlık niteliklerine sahip görevlidir.

Okul kütüphanecilerinin rolü, ulusal yasal ve mali çerçevede, okulların bütçesine, müfredatına ve öğretim metodolojisine göre çeşitlenecektir. Belirli bağlamlarda okul kütüphanecilerinin, etkili okul kütüphanesi hizmetleri geliştirip işletmek için hayati önem taşıyan genel bilgi ve becerileri alanları vardır. Bu hizmetlere kaynak, kütüphane, enformasyon yönetimi ve öğretimi de dahildir.

Okul kütüphanecileri, hem öğretmenler hem de öğrenciler için farklı enformasyon kullanma becerilerini planlama ve öğretme konusunda daha fazla yetkin olmalıdır. Dolayısıyla mesleki eğitim ve gelişimlerine devam etmelidirler.

İşletme ve Yönetim

Etkili ve hesaplanabilir operasyonları sağlamak için:

- Okul kütüphanesi hizmetleri politikası, okulun müfredatıyla ilgili hedefleri, öncelikleri ve hizmetleri tanımlamak için oluşturulmalıdır.
- Okul kütüphanesi profesyonel standartlara göre organize edilmeli ve muhafaza edilmelidir.
- Hizmetler okul camiasının tüm üyeleri tarafından erişilebilir olmalı ve yerel camia bağlamında faaliyet göstermelidir.
- Öğretmenler, üst düzey okul yönetimi, yöneticiler, veliler, diğer kütüphaneciler, enformasyon uzmanları ve camia ile iş birliğine teşvik edilmelidir.

Bildirgenin Uygulanması

Hükümetler, eğitimden sorumlu bakanlıkları aracılığıyla, bu Bildirge'nin ilkelerini uygulamak üzere strateji, politika ve planlar geliştirmelidir. Planlar, Bildirge'nin kütüphaneciler ve öğretmenler için başlangıç ve süregelen eğitim programlarıyla yaygınlaştırılmasını içermelidir.

Ek B:

Okul Kütüphanesi Bütçe Planlama

Okul kütüphanecileri, okul kütüphanesi bütçe planı geliştirmek için aşağıdakilerin gerekliliğini anlamalıdır:

- Okul bütçeleme süreci
- Bütçe döngüsü için zaman çizelgesi
- Bütçe süreciyle ilişkili anahtar personel
- Kütüphanenin belirlenmiş ihtiyaçları
- Bütçenin hesap verebilirlik süreçleri

Bütçe planının bileşenleri arasında aşağıdakiler bulunmaktadır:

- Yeni kaynakların tutarı (örn., kitaplar, süreli yayınlar, multimedya ve dijital materyal)
- Sarf malzemeleri ve idari materyallerin miktarı
- Tanıtım etkinlikleri ve materyallerin tutarı
- Hizmetlerin tutarı (ör. çoğaltma, onarımlar)
- BİT ekipmanı, yazılım ve lisanslama maliyetleri (eğer bunlar okulun genel Bilgi İşlem Teknolojileri bütçesine dahil değil ise)

Genel bir kural olarak, okul kütüphanesinin malzeme bütçesine ayrılan gider, okul sistemi içinde ödenen tüm maaşlar, özel eğitim giderleri, ulaşım ve sermaye geliştirme fonları hariç tutulmak üzere öğrenci başına yapılan harcamaların en az % 5'i olmalıdır.

Personel masrafları kütüphane bütçesine dahil edilebilir; ancak bazı okullarda, onları genel personel bütçesine dahil etmek daha uygun olabilir. Her iki durumda da kütüphane için personel maliyetlerini öngörmek, okul kütüphanecisinin dahil olması gereken bir görevdir. Personel için belirlenen ücret miktarı, okul kütüphanesinin kaç saat açık kalarak yönetebileceği ve sunabileceği hizmetlerin kalite ve çeşitliliği gibi önemli konularla yakından ilgilidir. Özel projeler ve yeni raflar veya tesis yenileme gibi diğer gelişmeler fonlar için ayrı bir teklif gerektirebilir.

Ek C :

Sorgulamaya Dayalı Öğrenim için Öğretim Modelleri

Sorgulamaya dayalı öğrenme sürecinin iyi geliştirilmiş bazı modelleri şunları içerir:

Michael Marland's Nine Questions (United Kingdom)

Marland, M. (1981). *Information skills in the secondary curriculum*. Schools Council Methuen.

Stripling and Pitts' REACTS Model (USA)

Stripling, B., & Pitts, J. (1988). *Brainstorms and blueprints: Teaching research as a thinking process*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

The Information Process (Australia)

Australian School Library Association and Australian Library and Information Association. (2001). *Learning for the future: Developing information services in schools* (2nd ed.). Carlton South, Australia: Curriculum Corporation.

Focus on Inquiry (Canada)

Alberta Learning. (2003). *Focus on inquiry: A teacher's guide to inquiry-based learning*. Edmonton, AB: Alberta Learning, Learning Resources Branch.

Guided Inquiry (USA)

Kuhlthau, C. C., Maniotes, L. K., & Caspari, A. K. (2007). *Guided inquiry: Learning in the 21st century*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Kuhlthau, C. C., Maniotes, L. K., & Caspari, A. K. (2012). *Guided inquiry design: A framework for inquiry in your school*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Schmidt, R. (2013). *A guided inquiry approach to high school research*. Westport, CT: Libraries Unlimited.

Ek D:

Örnek Okul Kütüphanesi Değerlendirme Kontrol Listesi (Kanada)

Kaynak: *Achieving Information Literacy: Standards for School Library Programs in Canada* (pp. 74-77).
Ottawa, Canada: The Canadian School Library Association and The Association for Teacher Librarianship in Canada, 2003.

	EVET	Kısmen	HAYIR
1. Program bilgi okuryazarlığı öğretimi ve okumayı teşvik üzerinde duruyor			
a. Sorgulamaya dayalı öğrenme ile bilgi okuryazarlığı becerilerinin sürekliliğini sağlama			
b. Bilgi okuryazarlığı programı müfredat ile bütünleştirilmesi			
c. Öğretmenler, kütüphane öğretmeni, yöneticiler, ebeveynler ve camia üyeleri arasındaki iş birliği			
d. Kütüphane öğretmeni öğrenci başarısının değerlendirilmesi ve raporlanmasına katılır			
e. Tüm öğrenciler için kütüphane programlarına eşit erişim			
f. Okuma ve okuryazarlık programı geliştirme, destek ve uygulama			
2. Personel modeli, teknik ve büro elemanları tarafından desteklenen, nitelikli, yetkili ve yüksek motivasyona sahip öğretmen-kütüphaneci (ler) i içerir	EVET	Kısmen	HAYIR
a. Konuya ilişkin hedefler ve bilgi okuryazarlığı hedefleri ile bağdaşan kaynağa dayalı sorgulamaya yönelik projeler sınıf öğretmenleri ile planlanır			
b. Kütüphane öğretmeni sorgulamaya dayalı projelerde temel olan teknoloji ve bilgi okuryazarlığı becerileri konusunda ihtiyaca göre personele ve öğrencilere eğitim verir			
c. İl müfredat gereklilikleri ve yerel çıkarılara dayalı olarak çeşitli kaynaklar temin edilerek koleksiyon geliştirilir			
d. İnsan kaynaklarının verimli yönetimi (büro elemanları, teknik personel, öğrenci sayıları , gönüllüler)			
e. Ekipmanların etkin yönetimi (krediler, satın alma ve bakım)			
f. Tesisin etkin yönetimi (rezervasyonlar, yerleşim planı, mobilya, bakım)			
g. Sayısal süreçler (dolaşım, satın almalar, bütçeler, sipariş verme, izleme, kataloglama, raflara dizme, raporlama, veri girişi)			
h. Liderlik (kaynak tabanlı ortak projelerde yeni öğrenme kuramlarının bir araya getirilmesi, yeni teknolojilerin öğretilmesi)			
i. Kişisel heves ve öğrenci öğrenimine olan bağlılığı			
j. Mesleki gelişim (ör. Web tabanlı etkinlikler ve fırsatlar)			
3. Okul hedeflerine bağlı, kapsamlı ve uzun vadeli planlamayı içeren bir fon modeli	EVET	Kısmen	HAYIR
a. Kütüphane öğretmeni, müfredat ihtiyaçlarını ve tüm çalışanların ve programın ilgi alanlarını içeren bütçeyi her yıl hazırlar			
b. Bütçe yıllık öğrenci nüfusuna göre uzun vadeli planlanır			
c. Bütçe okulun devamlılık gösteren programları ve yeni yapılanmalarını da içerir			
d. Bütçe kaynak, malzeme, tamir, ekipman, hizmet sözleşmeleri, mesleki gelişim ve sermaye harcamalarını da içerir			
e. Bütçe okulun ihtiyaçlarını belirler ve öncelik verir			
f. Paydaşların girdisini yansıtan bütçe			
g. Özel programlara kaynak sağlanması - yazar ziyaretleri, okuma girişimleri vb.			

4. Kütüphane, tüm öğrencilerin resmi ve gayri resmi ihtiyaçlarını karşılamak için dikkatle ve ustalıkla seçilen çok çeşitli uygun öğrenme kaynakları içerir.	EVET	Kısmen	HAYIR
a. Okulun öğrenme ihtiyaçlarını yansıtan bir seçim politikası var			
b. Kaynak çeşitliğinde denge vardır (örn., baskı, seri yayınlar, video, ses, elektronik, çevrim içi veritabanları, internet, diğerleri)			
c. Malzemelerin erişilebilirlik düzeylerinde denge var			
d. Yeterli bilgisayar çalışma istasyonları ve yazıcılar			
e. Yeterli görsel ve işitsel ekipman			
f. Öğrenci başına yeterli sayıda materyal (niceliksel)			
g. Kaynaklar ile toplumun öğrenme ihtiyaçları arasında yüksek korelasyon, yani müfredat ve çıkarlar dengesi vardır (niteliksel)			
h. Koleksiyon güncel (ayıklanmış ve yenilenmiş) ve iyi durumda			
i. Merkezi bir veritabanına erişim			
j. Kütüphanenin dijital kaynaklarına erişim			
k. Web sitesi bilgilerine erişim			
l. Kaynaklara erişim, koordinasyon ve paylaşım prosedürleri			
5. Kütüphane, güncel, kolay ulaşılabilir ve müfredat beklentilerini destekleyen teknolojilere sahiptir.	EVET	Kısmen	HAYIR
a. Kütüphane programı, teknolojilerin etkili ve sorumlu kullanılmasını öğretiyor			
b. Öğrencilere yeni bilgi aramaya, analiz etmeye, sentezlemeye ve iletişim kurmaya yardımcı olacak yeterli işlem birimleri ve yazılımları içerir.			
c. Okuldaki tüm öğrenciler ve öğretmenler için mevcut bilgi kaynakları ve bazı veri tabanlarına 7/24 erişim			
d. Otomasyon sistemleri vasıtasıyla temel kütüphane rutinlerinin organizasyonu ve yönetimi.			
6. Kütüphane çeşitli öğrenme faaliyetlerine uyum sağlayabilmek için güvenli, esnek ferah ve iyi tasarlanmıştır.	EVET	Kısmen	HAYIR
a. Bireysel, küçük gruplar ve sınıf eğitimi için öğrenme/ çalışma alanına sahiptir			
b. Yeni çıkan teknolojilere ve uygulamalara uyum sağlamak üzere tasarlanmıştır			
c. Yeni ve geleneksel hizmetlerde verimlilik, kalite ve büyüme gerekliliğinde kütüphanenin yeniden yapılandırılması ve yeniden oluşturulmasında esneklik sağlar			
d. Konforlu - ses, aydınlatma, sıcaklık, kablolama, mobilya			
e. Öğretim başlamadan önce, ders sırasında ve sonrasında erişilebilir			
f. Görsel olarak ilgi çekici			
g. Güvenli			

Ek E:

Okul Müdürleri için Okul Kütüphanesi Değerlendirme Kontrol Listesi

Okul Müdürleri için 12 Maddelik Kütüphane Programı Kontrol Listesi (ABD)

Kaynak: Doug Johnson's Blue Skunk Blog

Erişim tarihi <http://doug-johnson.squarespace.com/blue-skunk-blog/2012/1/10>

Bu değerlendirme aracının amacı, kütüphaneci ya da kütüphane programının resmi bir değerlendirmesini yapmak değil okul kütüphanesinin okulun genelinde ihtiyaç duyulacak ya da fark yaratacak malzeme ve kaynaklar için ihtiyaç duyabileceği alanlar konusunda kurum yöneticinin farkına varmasını sağlamaktır.

Son 20 yılda teknolojideki hızlı değişim ve öğrenme becerilerindeki ihtiyaçların farklılaşmasıyla kütüphane mesleğinde hızlı değişimler ve okul kütüphane programlarının etkin bir şekilde kullanımına yönelik önemli farklılıklar yarattı. Okulunuzun kütüphanesi güncel tutuluyor mu? Aşağıdaki kontrol listesi programı hızlı bir şekilde değerlendirmek için kullanılabilir.

1. Uzman personel ve görevler

- Kütüphaneniz tam lisanslı bir okul kütüphanecisine sahip midir?
- Bu kişi tamamen mesleki görevlerle meşgul müdür? Tüm kütüphane personeli için yazılı bir iş tanımı var mı: büro, teknik ve uzman?
- Kütüphaneci, kütüphanecinin devlet ve ulusal kütüphane kuruluşlarının güncel mesleki yayınlarında anlatıldığı gibi değişen rollerini anlıyor mu?
- Kütüphaneci bilgi okuryazarlığı, bilgi teknolojileri ve bu becerilerin içeriğe entegrasyonu için düzenli olarak personel gelişim eğitimleri veriyor mu?
- Kütüphaneci profesyonel bir organizasyonun aktif üyesi midir?
- Kütüphaneci, akademik kadronun bir üyesi midir?

2. Profesyonel destek

- Kütüphaneciye, büro görevlerinden ziyade mesleki görevlerini yerine getirebilmesi için büro işlerinde yardımcı olacak yeterli personel imkanı var mıdır?
- Kütüphaneciye teknik görevlerden ziyade mesleki görevlerini yerine getirebilmesi için yeterli teknik yardım var mıdır?
- Planlama ve liderlikten sorumlu bir kütüphane müdürü, liderlik ekibi veya bölüm başkanı var mıdır?
- Kurum müdürü, saha liderliği komitesi ve personel geliştirme ekibi, kütüphane çalışanlarını, becerilerini ve bilgilerini güncelleyecek çalıştaylara, mesleki toplantılara ve konferanslara katılmaya teşvik ediyor mu?
- Kütüphaneci ilçenizin Mesleki Öğrenme Topluluklarına ve gayri resmi Kişisel Öğrenim Ağlarında yer alıyor mu?

3. Koleksiyon Büyüklüğü ve Gelişimi

- Kütüphane kaynaklarındaki kitaplar ve görsel işitsel yayınlar müfredatın ihtiyaçlarını karşılıyor mu? Temel kaynak niteliğindeki basılı yayınlar alanı kuruldu mu? Koleksiyon düzenli olarak ayıklanıyor mu?
- Farklı öğrenme stillerine hitap edecek farklı ortamlardaki kaynaklar mevcut mu?
- Gerekli çevrimiçi kaynaklar temin edilerek koleksiyona dahil edildi mi? Öğrencilerin elektronik kaynaklara erişimi ve yararlanmalarını sağlayacak gerekli bilgisayar donanımı ve internet erişim hızı mevcut mu?
- Basılı koleksiyon ve dijital koleksiyon arasındaki büyüme dengesi konusunda değerlendirme yapıldı mı? Bazı basılı yayınların online üyelikleri yapıldı mı? Eskiden basılı material için kullanılan alanlar etkili şekilde kullanılıyor mu?
- Müfredat doğrultusunda gerekli olan yeni mesleki gelişim materyallerine koleksiyon yapılandırılmasında yer verildi mi?

4. Olanaklar

- Kütüphane tüm sınıflardan erişilebilir bir konumda mıdır? Akşamları ve hafta sonlarında topluma da hizmet vermek imkanını sağlayacak dışarıdan erişilen bir giriş kapısı mevcut mu?
- Kütüphane, bakımı yapılabilir mobilyalar, öğretim ekranları ve bilgilendirici posterlerle öğrenmeye elverişli bir atmosfere sahip midir? Kütüphane, gürültüyü azaltmak ve elektronik cihazları korumak için statik halı ile kaplı mıdır? Kütüphane, malzeme ve ekipmanın yüksek sıcaklık ve nemden zarar görmeyeceği ve yaz boyunca etkinlikler için kullanılabilmesine olanak sağlayan iklimlendirme sistemine sahip mi?
- Kütüphane, genel öğretim alanları, bir hikaye okuma alanı (ilkokullarda), bir sunum alanı (ortaokullarda) ve bireyler, küçük gruplar ve tüm sınıfların çalışması için alanlar içeriyor mu?
- Öğrencilerin ve öğretmenlerin sınıfça veya bireysel çalışmalarında kullanabilecekleri bilgisayar laboratuvarı veya laptop/notebooklarıyla çalışırken yararlanabilecekleri kablosuz ağ bağlantısı mevcut mu? Kütüphane, multi medya istasyonları ve dijital video üretim donanımlarını içeriyor mu?
- Kütüphane, ses, video görüntüleme ve servis sağlayıcı veri hatlarından oluşan yeterli miktarda ağa bağlı mı? Kütüphane, yönlendiriciler, dosya sunucuları, video görüntüleyiciler gibi bilgi ağlarını kontrol eden ve onları muhafaza eden teknik personel ile hizmet olanağına sahip mi?
- Kütüphane, öğrenciler, çalışanlar ve aileler için yararlı kaynaklara erişimi sağlayacak linkler ile güncel bir web erişim olanağı sunuyor mu?

5. Müfredat ve Entegrasyon

- Kütüphaneci, sınıf ve / veya planlama gruplarının aktif bir üyesi midir?
- Kütüphaneci, müfredat yazma komitelerinin aktif üyesidir midir?
- Kütüphaneci, sınıf düzeylerinde veya içerik oluşturma alanında Profesyonel Öğrenme Komitesinin bir parçası mıdır?
- Kütüphane kaynakları, müfredat içeriğine uygun olarak gözden geçirilerek inceleniyor mu?
- Kütüphane ve bilgi teknolojileri becerileri içerik olarak birbirinden soyutlanmadan öğretiliyor mu? Bilgiye erişimin yanısıra bilgiokuryazarlığı becerileri olan bilgiyi kullanma, değerlendirme ve iletişim yetkinlikleri de öğretiliyor mu?
- Çevrimiçi kaynakların güvenli ve uygun kullanımı, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı müfredatının bir parçası mı?

6. Kaynağa Dayalı Öğretim

- Okul kütüphanecisi bölüm başkanları ve yöneticiler tarafından, farklılaştırılmış eğitim ders kitapları ve materyallerini üretmek için öğretim aktivitelerine katılmaya teşvik ediliyor mu?
- Öğretmenler ve yöneticiler kütüphaneciyi öğretim tasarımı ve değerlendirme sürecinde kaynak olarak görüyor mu? Kütüphane programı, tüm müfredat alanlarında soruşturma temelli ve öğrenci merkezli öğrenme faaliyetlerini destekliyor mu? Kütüphaneci, eleştirel düşünme becerileri ve sorumlu dijital vatandaşlığı geliştirme ve uygulama imkânı veren geniş bir fırsat yelpazesi yaratmak için öğrenciler ve öğretmenlerle işbirliği yapıyor mu?
- Okulda esnek bir zaman çizelgesi oluşturularak, kütüphanecinin sadece öğretmenlerin ön hazırlık aşamasında değil de öğrenim sürecinde de yer almasına olanak sağlıyor mu?
- Tüm sınıf düzeyleri için bir bilgi okuryazarlığı ve teknoloji kriterleri yazılmış mıdır? Bu ölçütler kütüphaneci ve sınıf öğretmeni işbirliği ile değerlendiriliyor mu? Bu değerlendirmelerin sonuçları paydaşlarla paylaşılıyor mu?

7. Bilgi Teknolojileri

- Kütüphane, kullanıcılarına aşağıdaki güncel bilgi teknolojilerine erişim olanağı sağlıyor mu:
- Çevrimiçi kütüphane sistemiyle ödünç alıp verme,
- Kütüphanelerarası işbirliği çerçevesinde milli kütüphaneler, halk kütüphaneleri, özel kütüphaneler ve akademik kütüphanelerin kataloğuna erişim ve ödünç alıp verme olanağı,
- Sınırsız internet erişimi,
- Geniş çaplı online danışma kaynaklarına, tam metin erişimli dergi indekslerine, ansiklopedilere, sözlüklere, eş anlamlılar kaynaklarına, atlaslara, okur danışmanlarına, almanaklara erişim,
- Kelime işlemci, çoklu ortam ve sunum programları, elektronik tablolar, veritabanları, masaüstü yayıncılık programı, grafik oluşturma programları, hareketsiz ve hareketli dijital görüntü düzenleme yazılımı gibi öğrencilerin yetenek ve seviyelerine uygun çok çeşitli bilgisayarlı üretkenlik programlarına erişim,
- İşbirlikçi öğrenme/ağ araçları olan wikiler, bloglar, diğer çevrimiçi paylaşım programları ve çevrimiçi faydalı araçları ve dosya depolamaya olanak tanıyan bulut bilgi işlem kaynaklarına erişim ,

- Masaüstü konferans ekipmanları ve yazılımına erişim,
- Müfredatı destekleyen ve eğitsel bilgisayar programlarını içeren uygulamalara erişim,
- Bu kaynakları kullanabilmek için gerekli beceriler kütüphaneci ve öğretmen işbirliğiyle öğretiliyor mu?

8. Danışma, ağ & kütüphanelerarası ödünç verme

- Kütüphaneciniz okulun öğrencileri ve çalışanları için etkili ve zamanında danışma hizmeti sunmak için gerekli uzmanlığa sahip mi?
- Okulunuz bölgesel çoklu sistemde bir kütüphane konsorsiyumuna üye mi?
- Kütüphaneci, okul personeli veya öğrencilerin okul kütüphane koleksiyonunda erişemedikleri kaynakları kütüphanelerarası ödünç verme işbirliği ile sağlayabiliyor mu?
- Hem bölgesel hem yerel olarak kütüphaneci diğer okullarla işbirlikçi planlama ve satın alma fırsatlarına dahil oluyor mu?

9. Planlama/yıllık hedefler

- Kütüphane programının ilçe çapında uzun vadeli hedefleri var mı?
- Okul kütüphanecisi, okulun ve müfredatın hedeflerine erişimiyle direkt bağlantılı olan uzun vadeli hedefleri kurum liderleri ile işbirliği içinde belirleyerek yıllık hedeflerine alabiliyor mu?
- Kütüphanecinin değerlendirmesinde yıllık hedeflere ulaşıp ulaşmadığı göz önünde tutuluyor mu?
- Kütüphane programı, okulun planlama komitelerinde yer alıyor mu? Bölge teknoloji planlama komitesinde mi yer alıyor?

10. Bütçelendirme

- Kütüphane programı bütçesi sıfır mı yoksa hedefe dayalı mı? Bütçe, kütüphane programının hedeflerine bağlı mı?
- Kütüphaneci talep edilen malzeme, ekipman ve sarf malzemeleri için gerekçeleri belirtiyor mu?
- Bütçe, program için hem bakım hem de büyüme bileşenlerini yansıtıyor mu?
- Kütüphaneci harcamalara ilişkin net ve doğru kayıt tutuyor mu?
- Kütüphaneci mümkün olduğunda yardım başvuruları yapıyor mu?

11. Politikalar/İletişim

- Seçim ve yeniden görüş bildirme politikalarına ilişkin kurul yönetmelikleri mevcut ve uygulanmış mı? Çalışanlar entelektüel özgürlük ve kütüphane kullanıcılarının gizliliği ilkelerinden haberdar mıdır? Bu politikalar dijital kaynaklarda yaygınlaştırılıyor mu?
- Bölge, internet ve teknoloji kullanımı için güvenli ve kabul edilebilir kullanım politikası (veya sorumlu kullanım politikası) içeriyor mu?
- Kütüphaneci telif ve kişisel mülkiyet yasalarına hakim mi? Kütüphaneci, başkalarının kendi fikri mülkiyetlerine atamak istedikleri haklarını belirlemelerinde onlara yardımcı oluyor mu?
- Kütüphanecinin, programın hedeflerini ve hizmetlerini öğrencilere, personele, idareye ve camiaya iletmek için resmi bir onayı var mı? Kütüphanenin web sayfası, gezinimi kolay, güncel ve kullanışlı nitelikte profesyonel mi? Kütüphaneci, paydaşlarla iletişim kurmak için sosyal ağ araçlarını kullanıyor mu?

12. Değerlendirme

- Kütüphaneci, kurumun ve bağlı olduğu bölgenin hedeflerine ulaşmasına yardımcı olabilecek program ve yolları bir rapor yazarak gösterir mi? Kütüphaneci, yöneticilere, personele ve ebeveynlere niteliksel ve niceliksel ölçümler içeren yıllık bir kütüphane raporu hazırlıyor mu?
- Kütüphane ve teknoloji programını içeren tüm yeni girişimlerin bir değerlendirme bileşeni var mı?
- İlçe, akreditasyon sürecinin bir parçası olarak dış denetim ekipleri kullanılarak kütüphane programını düzenli olarak değerlendiriyor mu?
- Kütüphaneci, talep edildiğinde akademik araştırmacılar tarafından yapılan resmi çalışmalara katılıyor mu?